

ДЕЛИЯН МАРИНОВ
ПОСЛЕДНИТЕ БЪЛГАРИ

КОЛЕКЦИЯ ДРАКУС № 14

ДЕЛИЯН МАРИНОВ

ПОСЛЕДНИТЕ БЪЛГАРИ

разкази

GAIANA
book&art studio

Русе, 2016

Колекция ДРАКУС е логическо продължение на едноименното списание за фантастика, фентъзи, крими и разкази на ужаса. Конкурсите, които организираме, и произведенията, които получаваме, ни убедиха, че сред българските автори на остросюжетна литература има такива, които искаме да срещнем с читателите, че произведенията им заслужават да заемат място в колекциите на любителите на хубавата книга.

Делиян Маринов

Последните българи

Българска. Първо издание

Художник: Антон Атанасов

Художествена редакция: Явор Цанев

Редактор: Кети Илиева

Предпечат и оформление: Явор Цанев

ISBN 978-954-8633-95-6

GAIANA
book&art studio

ПАСТИРЪТ

(трета награда от февруарското издание на
„Истории от някога”, 2015 г.)

„Ой те, земьо, църна майко,
от изник си ни заплакала...”
от „Угар”, песен на Исихия

Мъжът отвори увисналата на една панта дървена врата и пристъпи навън.

Утринният хлад го ухапа по грубото, белязано от десетки драскотини и отдавна почерняло от слънцето, лице. Пристъпи крачка напред, а есенният вятър забрули отпуснатите му, но все още здрави рамене.

Едва излязъл навън, бай Марин събу кафявите си терлици, а след тях и белязаните от десетки дупки вълнени чорапи и нагази бос в окъпаната от сутрешна роса трева. Беше почти седемдесетгодишен, но зрението му си оставаше все така добро. Впери очите си в надвисналия над него Балкан. За няколко минути остави величието на обгърнатата от мъгли планина да завладее душата му. Сетне се вгледа в небето. Ноздрите му започнаха съвсем леко да се разширяват и отпускат. Сутрешният въздух за пореден път окъпа с живителна енергия изхабеното от дългия житейски път тяло.

Бай Марин се усмихна едва-едва. Освен красотата, с която го дари, този сутрешен ритуал му бе дал и нужния отговор. Днес времето обещавахе да бъде почти безоблачно и топло. Щеше да изкара козите на паша. При това – на високо.

Слънцето още не беше напълно изгряло, когато старецът, облякъл изгърканата си дреха и нарамил малка торбичка със сухари и бучка сирене, се запъти към Големия дол. Докато превеждаше козите по чакълена пътека на селото, обхождаше с поглед тридесетте колиби и къщи. Отникъде не се виждаше запален светлик, отникъде не се чуваше никакъв шум – дори от оборите и яслите.

Селцето спеше, сгушено в тишина и покой.

Десетина минути трябваша на бай Марин да напусне пределите на Оселна.

Големият дол се намираше на няколко километра от селото. Дългите години, прекарани в скитане с козите и в бране на билки, бяха начертали карта в главата му. Знаеше всяка пряка пътечка. При все това избираше различни маршрути, по които да мине, защото обичаше красотата на откриващите се различни пейзажи.

Тази утрин пастирът реши да мине по пътеката през широколистната гора, северно от селото. Още щом навлезе в нея, се почувства прегърнат от горуните – величествените зимни дъбове, с които областта беше известна. Крачките му из леса бяха бавни и премерени. Не от немощност, а защото нямаше закъде да бърза. Щеше и без това да стигне до дола рано.

И докато пастирът вървеше бавно, очите му, досега обхождащи разперените и все още незасегнати от есента дървета, започнаха постепенно да се реят отвъд тях. Далече, далече... Назад, назад... В спомените му.

Поредна бегла усмивка украси сбръчканото лице. Бай Марин се обърна към верния си спътник, когото беше повел със себе си и тази утрин – Дойчин – и му заразказва...

– Тук, чадо мое, за първи път гоних баба ти. Ех, Дойчине, Дойчине... Каква самодива беше, да знаеш. Една вечер, преди близо петдесет години, момците и момите се бяхме събрали около големия огън, запален в центъра на селото, и играехме хора. Празнувахме тогавашното равноденствие. Реки от вино се разливаха. Аромат на печено месо изпълваше въздуха. Старците и стариците се нахраниха. После ни погледаха малко как пеем и играем и се прибраха по къщите си, оставяйки ни на нощта и магията. А ние, млади и глупави, танцувахме ли танцувахме. Ако знаеш какъв кавал имах. Бях коленичил до девойките и го надувах. Опиянен от виното и мелодията, така и не бях успял да забележа баба ти Станка, която, по нейни думи, ме зяпала цяла вечер... Влюбила се в мене от пръв поглед и за да привлече внимание, събори калпака ми... Спомням си този момент много добре, чадо, сякаш беше вчера...

Докато разказваше историята, бай Марин потърка с длан навлажнените си очи...

– Та след като ми събори калпака, баба ти, Дойчине,

побегна. Аз, естествено, подпийнал, веднага се вързах на закачката ѝ и я подгоних. Другите около огъня дори не ни обърнаха внимание. И те се бяха заиграли с любимите си.

Станчето, ех това дяволито Станче, бягаше много бързо. Само дето моят баща ме беше водил вече из Горунския лес и знаех всичките му пътища. Още тогава реших, че ще я хвана с чалъм. Знаех си, че ще бяга по пастирската пътека. Затова се отклоних встрани и тръгнах по един пряк път.

Бай Марин се спря до един висок зимен дъб и се опря на ствола му. Козичките също застанаха послушно под дървото. Дойчин не изпускаше от поглед стария разказвач. За момент сърцето на пастира се беше разхлопало. Не заради навъртения вече километър, а от спомена за онова отколешно време. Той подиша малко учестено, след което удари с юмрук гърдите си и каза повече на себе си:

– Бий бе, сърце, бий бе! Още малко живот ти остава, затова продължавай да биеш, че после га' се пръснеш, нема мо'еш!

Обърна се към Дойчин, който продължаваше да не откъсва погледа си от него, сякаш чакаше с нетърпение продължението на историята. Бай Марин беше готов да я доразкаже...

– Ето, на това дърво, дядовото, се бях покачил да чакам баба ти. Тя се спря под него, за да си почине от лудешкия бяг. Оттук можех да я разгледам. Беше сплела кехлибарените си коси и лицето ѝ се открояваше. Беше

леко обличко, с едно такова малко носле... направо да го изядеш. И онези пълнички устни... Абе – хубавица. Без да се замислям, скочих от дървото право върху нея! Тя се изплаши, усетих как сърцето ѝ щеше да хвъркне. Започнахме да се боричкаме и търкаляме, и така от пътеката се озовахме в храсталаците. Тъкмо я бях приковал към земята и – аха да я целуна – тя стрелна главата си и ме захапа по устните. Толкова силно, че чак ми пусна кръв. Аз ти казвам, чадо... Дяволица беше! Спомням си, че изохках, а тя ми се засмя и каза, че съм женчо. Тогава, засегнат от закачката ѝ, я наградих и вече, хе-хе, можеш да се досетиш как продължи...

Бай Марин млъкна. Бръкна в един от джобовете си и извади смачкана, пожълтяла от дълга употреба кърпичка и започна да попива избилите сълзи, стичащи се по лицето му. После я прибра обратно и се обърна към Дойчин.

– Хайде, момче. Да потегляме!

Двамата, заедно с козичките, продължиха нагоре по пътеката, която постепенно ги изведе от леса. Очертанията на Големия дол изпълниха гледката.

Бяха изминали вече няколко часа, откакто се бяха покачили на високото. Бай Марин бе полегнал на все още тучната трева, опрял гръб на студен ъгловат камък. В ръцете си държеше стария дървен кавал. Хвърляше погледи ту на разстилащите се встрани гори, ту на стадото пред него. Дойчин притичваше покрай козите и им се радваше. Пастирът погледна кавала и го доближи до

устните си. В главата му започнаха да се връщат отдавна несвирени мелодии. Силна вълна вятър от север премина през дола.

– Ха! Ветре! Нема успееш да ме надсвириш! – извика предизвикателно Марин и наду кавала.

Мелодията започна да се извисява над поляната и стадото, а сетне и в околностите. Пастирът свиреше. Очите му бяха затворени, бузите му – зачервени, а усмивката – до ушите. Изглеждаше така, все едно изпитва вътрешно блаженство. Силният повей на вятъра започна да се чува малко по-несигурно и приглушено.

Наближаваше пладне, а слънцето все още не можеше да избие от сивата купчина облаци. Марин изведнъж спря да свири. Остави кавала си на земята, загърна се с ямурлука и започна бавно да търка ръцете си, мърморейки:

– Проклетник си ти, ветре! Надсвирих та, а ти ми носиш студ, за да спра! Коварен си, стари приятелю. И ти не ме щадиш вече...

Старикът се сгуши още повече под дрехата. Не бе очаквал точно този ден есента да нахлуе. Уж сутринта беше предугадил друго. Уви, беше се излъгал.

– Ех, Марине, Марине... Изкуфяваш вече... – каза си.

Старият ямурлук, прояден на места, обаче успяваше да го стопли. Внезапно образувалата се топлина беше достатъчна, за да накара клепачите му да натежат. Марин хвърли последен поглед към стадото и Дойчин, преди да заспи.

Събуди се няколко часа по-късно. Първото, което усети, беше, че вятърът си е отишъл. Част от облачната покривка също я нямаше и сега слънцето му намигаше леко. Пастирът погледна стадото си. Козите бяха налягали и се припичаха на топлината, носеща спомен за умиращото лято. Бай Марин усети раздвижване до себе си – Дойчин, легнал незнайно кога до него, също се пробуждаше. Старецът постави дясната си ръка на главата на сгушения до него спътник и заговори:

– Знаеш ли, синко... Ще ти разкажа една легенда от нашия край...

Дойчин го погледна с очакване.

– Малък си още, пале си, за да знаеш как точно станаха нещата. Това проклетие, което надвисна над нашите земи... То е още от време оно. То е прокоба, която тегне над целия свят, откак съществува... Дядото на моя дядо му е разказвал тази легенда. И знаеш ли защо е важна? Защото оттогава сума ти хора са изгнани в земята, сума ти имане се е загубило, сума ти къщи са се сринали, но тя е още жива. Историите, синко, оцеляват. Историите са вечни, Дойчине... чуваш ли ме? Затова те са най-голямото богатство...

Докато говореше, пастирът галеше спътника си по главата.

– Ето я и легендата:

Имало едно време по етрополските земи един змей. Бил голям колкото църква и дълъг колкото Синия вир, на който водим животните на водопой. Та този змей хората го зовели Камлишман и се страхували от него

години наред. Дълго време го оставяли безнаказано да ходи по земите им, да краде овце и моми. Понякога дори палел с огъня си някое пасбище или някой обор, за да покаже могъществото си. Това от дълги години... дълги години, чадо, докато Зольовеца, виден занаятчия, измайсторил машина, която нарекъл змеуубиец. И тогава всички селяни от целия Предел се надигнали – с вили, сопи, лопати, кой каквото има – към мястото, където било леговището на змея. Искали да привлекат вниманието на огненото чудовище, за да може Зольовеца да го издебне в гръб и унищожи. Всички люде желялали смъртта на Камлишман. Но не всички имали един мотив.

Дойчине, чадо, ще ми повярваш ли, ако ти кажа, че докато едни искали да убият змея, за да си донесат спокойствие, други искали смъртта му за мъст, трети се включили в хайката, защото тайничко се надявали да докопат имането. Змейовото имане...

Докато бай Марин разказваше, облаците отново превзеха небето. Тъмносивият им килим изпълваше целия хоризонт и беше ясно, че слънцето повече няма да изгрее.

– Проклетият му с проклет змей, откъде ли разбрал, ама се пробудил и излетял от дупката си. Селяните, както изкачвали стръмнината, се спрели уплашени. Змеят се извисявал над тях с туловище, достатъчно да ги потопи в почти непрогледен мрак. Както били смели и нахъсани, людете изпаднали в паника. Всички очаквали змеят да отприщи адския си огън и да ги превърне в пепел.

Той обаче се реел във въздуха и ги гледал насмешливо. Сетне им проговорил: „За злато ли сте дошли? Ще ви го дам всичкото!“. После изчезнал, само за да се появи миг по-късно. Отворил пастта си, но от там не изригнали пламъци, а злато. Стотици, не – хиляди жълтици, диаманти и скъпоценности залели тълпата. Златото било толкова много, че повлякло част от хората като лавина. Когато лавината спряла долу, под билото, селяните продължавали да бъдат стъписани. В същото време се приближавал и Золъвеца със змееубиеца. Занаятчията бил толкова завладян от устрема си, че видял какво става едва когато пристигнал в местността. Той също се стъписал. Вместо да види съселяните си, биещи се с огнения червей, той видял хора, потънали в планини от злато. В този момент змеят прехвърчал над него и докато се опомни, Золъвеца се озовал в пастта на звяра. Въобще не успял да задейства машината и да унищожи чудовището. И така, в пастта му, той очаквал да бъде разкъсан. Камлишман обаче не го убил, ми възнесъл го над цялата, отрупана с жълтици и хора, земя и го поставил върху висока скала, от която можел да наблюдава...

... В същото време долу хората, заслепени от блясъка на богатството, забравили за хайката. Сякаш били благодарни на змея. Започнали да прибират жълтиците – кой в джобове, кой в торба или каквото намери за целта. И макар да имало злато за всички, някои от селяните решили, че го искат само за себе си. И ето как избухнали първите свади. Последвал ръкопашен бой, а сетне блеснали вили и ножове. Кръв започнала да се пролива.

Мъже и жени се избивали без капка милост. Брат брата колел. Син баща си душал. Колкото било златото, толкова били алчността и настървението на хората.

Хората в равнината се избивали един друг, а златото загубило цвета си, окъпано в аления цвят на кръвта. Горе в небето кръжал змеят и се надсмивал над хората със силния си глас...

... Золъовеца дълго наблюдавал случващото се и сърцето му се свивало. Едва сега разбрал защо змеят не го убил. Трижди по-жестоко било да стои горе и да наблюдава целия ужас...

... Легендата гласи, че хората се трепали един друг три дена и три нощи, докато накрая и последният не издъхнал от раните си. Тогава змеят опожарил машината на Золъовеца и му рекъл, че наказанието за наглостта да създаде подобно творение ще бъде жестоко. На занаятчията се паднала участта да събира златото и скъпоценностите и да ги мъкне нагоре по склона към левовището на звяра...

– Това е легендата, синко – довърши разказа си пастирът. Усетил, че гърлото му е пресъхнало, той извади от торбичката си кожен мех с вода и отпи. Дойчин все така стоеше, полегнал до него.

След като утоли жаждата си, пастирът постави меха на земята до кавала и се обърна отново към спътника си.

– Разказах ти тази история, дядовото, не за друго, а за да разбереш едно – хората, не само от Оселна, а и от съседните села, не се вслушали в мъдростта на времето

и повторили грешките на своите прадеди... през годините, къде един по един, къде на групи, се надигнали и започнали да напускат земите си, тръгнали в търсене на богатства. Само че леговището на змея този път се оказал големият град. Всички потомства на великите родове се изнизали натам. Шегата на времето, Дойчине, е, че те зарязали къщите, земята и родителите си, които били истинското им имане, за да търсят другото, по-бляскавото. И там, в големия град, се носят истории, че започнали един друг да се хващат за гушите и да се избиват, за да докопат колкото се може повече и повече благосъстояние. Легендата се повторила, обаче в наши дни, когато змейове вече не съществуват. Ето така, чадо, синовете и дъщерите ни се изгубиха по широкия свят. Ето така ние останахме тук сами, да ги чакаме да се върнат... а тях ги няма. И как ще ги има, при условие, че умовете им са завладени от съкровището. Това е проклятието на богатството. Проклятието на змея. Проклятието на града...

Вятърът нахлу още по-силно на поляната. Козите също бяха започнали да се пробуждат. Блеенето им привлече вниманието на стареца и на Дойчин.

– Хайде, сине, отивай да ги викаш. Ще се прибираме.

Бай Марин потупа по задницата вярното си куче и то, вдигнало ушите си високо, се втурна в лудешки бяг към малкото стадо. Пастирът въздъхна тежко. Не знаеше за кой път излиза на пасбището и за кой път разказва тази история на мърлявото и проскубано, но съпътстващо го неотклонно, псе. Беше минало доста време, откакто не

бе продумвал на човек. Всички – къде се запиляха, къде измряха... Накрая в Оселна останаха само той, няколко му козички и кучето Дойчин. И все пак старецът знаеше, че легендата трябва да бъде предадена. Легендата трябваше да бъде запомнена. Дано вятърът успееше да я занесе на някого.

Това бе едничката му надежда.

Небето беше толкова тъмно, сякаш вечерта вече бе нахлула. Бай Марин вървеше по обратния път към дома си. Крачейки по чакълестата пътека, пастирът отправя поглед към тридесетте колиби и къщички. Те продължаваха да тънат в тишина. Сякаш в тях се спотаяваха призраци.

Призраците на миналото.

Вятърът виеше злокобно из пустите улички, а пастирът се тътреше уморено заедно с малкото си стадо.

Селцето продължаваше да спи, сгушено в тишина и покой.

Присъщи единствено на смъртта.

ВЗЕМИ СИ, БАБА, ЧЕРЕШИ

Колата паркира на очукания черен път пред старата къща. Вратата откъм шофьорското място се отвори и оттам излезе слаба и ниска жена, облечена с потник и пола. Русата ѝ, стигаща до раменете коса се развя от полъха на вятъра. Докато я прибираше, тя се обърна към къщата, пред която бе спряла. В това време задните врати на возилото се отвориха и оттам излязоха двама младежи – момче и момиче – и двамата на не повече от шестнадесет години. Жената свали големите слънчеви очила, тип „бъбрек“. Лицето ѝ беше белязано от типичната умора за нейните четиридесет години на трудности и грижи.

– Наско, пиле – обърна се тя към момчето, – отвори багажника и свали торбите с напазаруваното от супермаркета.

Момчето сякаш не я чу – погледът му беше забит в мобилното устройство в ръката му.

– Наско! – напомни му майката сопнато.

По-резкият ѝ тон явно го извади от унеса, тъй като момчето се засили към багажника. В същото време русокосата жена се доближи до момичето и го прегърна през рамото.

– Доволна ли си, че дойдохме пак на село, Бети?

– Мм... – смотолеви момичето. – Ами по принцип да, но нали знаеш, че довечера в дискотеката ще забива DJ...

– Знам, знам – прекъсна я майката. – Но нали знаеш, че е началото на лятото и баба ви иска да ви види. Не сте си идвали от декември.

В този момент откъм къщата се чу шум. По циментовата плоча до входа потракваше дървено бастунче. Лекият, отмерен такт беше придружен от тихо мърморене, което новопристигналите едва чуваха. Откъм буйно обраслата градина се зададе възрастна забрадена жена, облечена с дълга фуста и тениска.

– Добре дошли! – провикна се жената, макар гласът ѝ да беше изнемощял. – Наде, ти ли си? Не мога да те позная!

Русата жена се доближи до оградата.

– Как ще ме познаеш?! Та ти ослепяваш с всеки изминал ден.

Вместо да ѝ обърне внимание, бабата се обърна към децата. Момчето беше награбило два огромни сака, препълнени с разнообразни покупки, като най-отгоре се подаваха колбаси, бутилки безалкохолно и бира, бучка кашкавал и кроасани. Момичето стоеше и беше заровило глава в големия плосък апарат в ръцете си.

– Много сте пораснали, деца. Бетина, я се виж! Мома за женене направо.

Бабата беше стигнала до вратника на оградата. Започна да се суети, докато опитваше да го отвори. Младото момиче извъртя очи и въздъхна.

– Какво има? – попита я майката.

– Тоди и Мими вече се рисуват за довечера, а аз съм тук, в тази мизерия. – Момичето кимна по посока на житинските изпращания, разпилени по пътя около тях.

Майката също въздъхна и се приближи към вратника, за да помогне на бабата.

Горе в небето слънцето напичаше лениво, ознаменуващо средата на деня.

Десетина минути по-късно гостуващото семейство вече беше разтоварило багажа си. Докато децата се настаняваха в определените им стаи, русокосата жена разговаряше с възрастната си майка. Двете бяха приседнали на една паянтова ръчно скована пейка в двора. Русокосата стоеше неестествено изправена от усилията да овладее обтегнатите нерви. За разлика от нея възрастната жена просто се беше привела, сякаш носеше на гърба си чувал с камъни. Не с камъни, а с тегоби.

– Дъще, виж дворът колко е запустял. Онази седмица се пазарих с Асанчо. Добро момче е. Ще дойде да окоси и да махне салкъмите и бурена.

Жената стоеше и гледаше някак безучастно.

– Е? Какво ти пречи? – попита след минута мълчание.

– Иска ми трийсет лева. Нали знаеш, дъще, пенсията ми все не стига. Кога я вземах – преди две седмици и докато си купя лекарства – взе че свърши!

– Нали ти давам всеки месец допълнително по някой лев. Не съм те оставила.

Бабата свали поглед към масата, върху която се

търкаляха няколко костилки от кайсии.

– Не си. Знам. Но пусти му и пари – не стигат! Като изляза до магазина в събота, като отвори, и се съберем с бабичките на кафе, си взимам и аз като бял човек – я пастичка, я баничка...

– Ами да не си! – прекъсна я жената. – То не може всичко! Пастички, банички, градина. Определи си приоритети в разходите! Не съм бездънна яма, че да смучеш от мен.

Докато говореше с повишен тон, жената бе започнала да жестикулира и да мята ръцете си във всички посоки.

– Но, миче... Недей с лошата – започна отново бабата с тихия си глас. – Знам, че имате. Нали виждам, че децата са облечени добре и че са охранени. Имам нужда само от трийсет лева, за градината...

Надя махна с ръка властно, за да накара майка си да замълчи и започна да обхожда двора с поглед. Имаше места, където бабата се бе опитвала да забива колци, да дърпа трескот, да отглежда някой и друг зеленчук и въобще – да се опитва да поддържа мястото. Но буренът беше прекалено много. Имаше огромна част от двора, която беше потънала във високи папрати и салкъми. След няколко минути русокосата жена въздъхна.

– Виж, целият двор е обрасъл. Още малко и ще стигне до къщата! Откакто татко си отиде, е така. Помниш ли? Миналата година, когато дойдохме на помена, ти ме посрещна със същата молба. Окосихме и мястото светна. Гледай го сега – отново е обрасло. Пари на вятъра, ако

питаш мен.

– Но как така? Мястото трябва да бъде почистено, миче. Аз вече не мога – на възраст съм. Какво ще кажат хората, които минават покрай пътя. Че не си гледаме имота. Пенъвица се похвали, че зет ѝ е купил електрическа косачка и я е научил да коси сама. Защо не викнеш Вихрен да окоси?

При споменаването на името на съпруга ѝ, Надя помръкна.

– Абсурд. Вихрен е зает с фирмата и няма време да се занимава със селски истории. Виж – жената посочи с ръка градината – от твоето земеделие няма никаква полза. Нито домати, нито краставици. Един кол не можеш да набиеш като хората.

– Ами като не идвате да ми помагате, как ще набия? – сопна се бабата.

– Я по-леко с тона! – отвърна ѝ жената. – За какво да идваме? В супермаркета целогодишно има и домати, и краставици! И то евтино. Защо въобще да влагам в тази глупава градина?

Жената стана и се запъти към къщата.

Майка ѝ постоя още малко, потънала в мълчалива няма скръб.

Два часа по-късно бабата бе завела младежите на сянка под старата череша.

– Как е училището, Наско? – Тъкмо бяха седнали върху постлания месал.

– Едно и също – отговори ѝ то. В ръцете му отново се намираще мобилното устройство, а вниманието му беше

все така съсредоточено в него.

– Ами ти, Бетина. Как са танците? – бабата се обърна към девойката.

– Ох, бабо. Как да са? Вървят си – момичето също беше забило поглед в телефона си.

Стояха около десетина минути все така смълчани. От време на време бабата се опитваше да проведе някакъв разговор, но децата не ѝ обръщаха внимание, занимавайки се с апаратите си. Вятърът продължаваше да подухва леко и да носи хладина. При все това не можеше да разсее напрежението във въздуха.

– Наско, айде бабо, ела да ми помогнеш да наберем череша – каза възрастната жена, надигайки се. – Ще правя компоти, а по високото не ги стигам.

Момчето я погледна раздразнено, после погледна телефона си, сякаш не можеше да направи избор между двете.

– Но, бабо, мама нали каза, че няма смисъл да се занимаваш с градината и с компотите? Ще ти вземем от града.

– Но, пиле, домашното е най-хубаво, нали знаеш?

Момчето сви рамене и отново сякаш се изгуби в телефона си. Бабата се доближи до дървото, чиито клони бяха увиснали, натежали от многото плод. След минутка старата жена се върна до децата и разтвори шепата си.

– Вземете си, баба, череша. Старата ще изгние вече, но не се предава. Всяка година ражда все по-вкусни и по-вкусни.

Младежите погледнаха жената и въздъхнаха. Бетина

извади от джоба си някаква огромна вафла, разопакова я и отхапа от нея. Ръката на бабата продължаваше да виси във въздуха срещу тях. На момчето му стана неудобно, затова се пресегна плахо и си взе една череша. Пръстите му държаха малкото плодче така, сякаш беше отровно. След миг Наско лапна черешата и я съдвка.

Лицето му изведнъж блесна.

– Ама те са наистина вкусни! – възкликна.

Продължи да си взима още от шепата на бабата, по чието лице грейна топла усмивка. Като изяде още няколко, момчето реши да сподели черешите със сестра си, която също ги одобри.

След минута децата вече бяха оставили телефоните си на земята и бяха станали. Късаха бързо череши и ги хапваха с удоволствие.

– Благодаря ти, бабо! – каза Наско с пълна уста, докато държеше в ръцете си току-що счупен клон. – Наистина са по-вкусни от купешките.

– Яжте, мили мои – каза им бабата и приседна на месала отново.

За половин час младежите успяха да се наситят напълно на черешите. След като пиршеството им приключи, двамата отново взеха телефоните си и се запътиха към къщата.

– Ама къде отивате? – попита бабата.

– Е как къде? Да си полегнем – каза Бетина с невинно изражение.

Двамата се отдалечиха от старата жена, а тя ги съпроводи с поглед до вратата и се обърна към старата череша.

Най-долните клони бяха почти напълно обрани. Децата си бяха хапнали стабилно, а и тя в последната седмица си береше от време на време. Сега най-близките череша се намираха твърде високо, а старицата, със своите метър и петдесет и голямата си гърбица, не би могла да се пресегне до тях.

Стоеше замислена, а горе над нея вятърът полюшваше лениво отрупаните с плодове клони.

Недостижими.

Вечеряха на дървената маса в двора. Надя се беше постарала да сготви добре, така че всички да бъдат сити. Вече се беше свечерило. Разговорите вървяха мудно, прескачаха от тема в тема – всяка по-тривиална от предишната. След като на младежите им омръзна и решиха да се приберат в къщата, Надя хвана ръката на майка си и каза:

– Чаках децата да си легнат, за да си поговорим малко.

– Какво има, мила? Нещо лошо да не е станало?

– Ами, такава... Виждаш, че откакто татко го няма, нещата не са същите. Дворът е запустял. Таванът в кухнята ще падне наесен, като почнат дъждовете. Освен това има няколко стаи, които трябва да се измажат. Ремонтът ще струва скъпо.

– Знам, миче. Но аз съм си свикнала така и мога да преживея и този сезон. Знам, че ви е трудно – и с фирмата, и с издържането на децата, които сигурно с всяка година искат все повече и повече. Затова не ти искам нищо.

– Не става въпрос за това да ми искаш нещо. Става въпрос, че имотът се руши. Ненужен е. Говори се, че в селото са се навъдили много крадци. Ще те видят, че си сама, и ще дойдат да опоскат всичко, що намерят!

– Какво искаш да ми кажеш? Давай направо, не мога повече така! – не издържа възрастната жена.

– Вчера пуснах обява в няколко агенции за продажба на къщата и двора. Утре децата ще направят снимки и ще качим и тях с обявите в интернет. Парите ще спомогнат за бизнеса, а теб... – жената преглътна, – теб ще пратим в старчески дом, където да доизкараш спокойно старините си.

– Старчески дом?! Никому ненужна! – възкликна бабата, а очите ѝ веднага се навлажниха. – По-добре да бях умряла!

Старицата започна да се кръсти и се разплака.

– Досъ, къде си? Ела да ме прибереш, моля те. Не мога без теб тук!

– Недей да говориш така! – скастри я дъщерята. – Вечно се правиш на жертва! Не можем да се оправяме с теб. Ще се наложи да отидеш в старчески дом. А парите ни трябват.

После стана и се запъти към къщата.

Бабата стоя дълго, потънала в скръб, с лице, обърнато нагоре към небето. С почервенели очи, търсеци нещо в небитието...

На утринта Надя и децата се събудиха от виковете на бабата. След като обиколиха из къщата и не я намериха,

излязоха на двора. Веднага я видяха – под старата череша. Беше паднала на земята и се гърчеше, стенеща от болка. До нея лежеше дървената стълба, която се беше счупила.

– Ти луда ли си?! Гледай кое време сутринта е, а ти си тръгнала череша да ми береш! Писна ми от твоите буркани!

Надя се приближи и се надвеси над агонизиращата си майка. В очите ѝ не се четеше нито капка милост – само раздражение.

– За децата ли е целият този цирк? Вечната жертва! Все онеправданата! Ще я продадем тая къща! Но преди това ще запала тази череша! А теб – Надя посочи бабата с пръст, – теб ще натикам в старчески дом, за да не си ни на главата!

Обърна се към смаяните младежи и започна да ги побутва.

– Хайде, деца. Събирайте си багажа и – в колата. Ще дойда другия уикенд да снимам къщата. Беше грешка да идвате.

За момент нито Наско, нито Бетина помръднаха. После обаче от телефона на момичето се чу писукащ звук и тя бързо го извади от джоба си.

– А! Публикували са снимки от снощи! – каза и се зазипа в телефона, после се извъртя и тръгна обратно към къщата.

Наско погледна бабата, после погледна и майка си. Тя не търпеше възражения. Момчето също се обърна и се отпрати към къщата.

След двадесетина минути, вече бяха в колата.

Русокосата жена стисна волана, погледна за последно към имота и каза най-вече на себе си:

– Ще я запаля аз тази проклетата череша. Ще я запаля!

Освободи ръчната, включи на първа, пусна съединителя и натисна леко газта. Под тъмните очила по едната ѝ буза се стече тънка струйка.

След като шумът от двигателя на колата заглъхна, в двора, под черешата, остана само риданието на бабата и сдавените ѝ думи:

– Досьо... Слез си, моля те. Прибери ме. Моля те, Досьо...

Скоро те се превърнаха в неразбираеми стонове и заглъхнаха в хрипове.

А след тях остана само тишина.

КРЪЩЕНИЕ

Васко стоеше на една скътана пейка в дворчето на манастира и очакваше пристигането на останалите. Както винаги, бе подранил. Не си падаше по празниците, но родовите традиции, които спазваше, налагаха да присъства на предстоящото днес кръщение.

Дворът на манастира беше тихо и спокойно място. За момент Васко усети онова, което все търсеше и все не намираше – душевния мир. Слабото подухване на вятъра и опияняващият звук на леко поскърцващите клони бяха като мехлем за мъжа, обрулен от четиридесет и пет години житейски неволи.

Житейски неволи, които двуметровият едър син на Балкана усещаше с всяко вдишване и издишване.

Идилията продължи наистина само няколко мига. От далечината се извиха звуците на прииждащи коли. За минути дворът се напълни с хора – неговите роднини.

Гълчава от различни гласове и смехове нахлу в манастира. Познати и не толкова познати лица изпълниха полезрението на мъжа, който си седеше все така – леко прегърбен – на пейката.

Ето че пристигна и племенникът му Вълчан с жена си – Лилия. Сключили брак едва миналата година,

двата тикаха количка, в която се виждаше главицата на малкото им бебе.

В снажния момък Васко виждаше себе си отпреди двадесет и пет години. В същия манастир, по същия повод.

„А дали ще направиш същите грешки като мен, Вълчане. Дали?“ – попита наум мъжът, продължавайки да пронизва със сините си очи излъчващото характерните за годините му бодрост и наивност момче.

Продължи да наблюдава момъка. За части от секундата по ъгълчетата на очите му се появи влага. Суровият вятър на Балкана обаче успя да я изсуши веднага. Васко беше от ония селски мъже, които имаха богат вътрешен свят, но през годините, изпълнени с премеждия, се бе научил да не го излага на показ.

Изведнъж в двора би камбана. От една от постройките в манастира се появи мъж с дълго черно расо, бели коси и брада, понесъл в ръцете си огромен метален съд.

Беше време кръщенето да започне.

Огромното множество от хора бавно се насочи към църковния храм, където щеше да се извърши ритуалът. Най-отпред вървяха младото семейство с бебето и попът. Следваха ги родителите на Лилия. И двамата бяха хора от града. Баща ѝ, мъж около петдесетте, бе облечен строго официално – черен костюм и бяла риза, върху която лежеше стегната червена вратовръзка. За разлика от него, жена му, с около десет години по-млада, доколкото успя да прецени Васко, носеше пищна лилаво-жълта рокля. Ръцете и шията ѝ бяха окичени с какви ли не сребърни

и златни накити.

След семейството на Лилия беше ред на родителите на Вълчан да влязат. Бащата носеше жълта тениска и анцуг, а майката, сестра на Васко, безформена сива роба, която повече приличаше на пенъоар, отколкото на официална рокля.

Самият Васко все още седеше на пейката, прегърнат от усамотението, и наблюдаваше как хората един по един влизат в храма. Когато дворът се поопразни, той също се надигна и тръгна към входа на църквата. Кракът му, стъпкан преди време от едно диво яре, го принуждаваше да накуцва. Още не беше стигнал до вратата на храма, когато отвътре се чу църковният напев.

Пристъпи и влезе, вдигна ръка да се прекръсти, но още преди трите събрани пръста да докоснат челото му, той застина. Последният път, когато пристъпи в този храм, беше преди двадесет и пет години. Оттогава насам неговото собствено семейство беше разбито. Бившата му жена, негова любов и до ден днешен, бе отвратена от него, а синът му – вече на възрастта на Вълчан – успешно реализиран в чужбина. Не го беше чувал повече от десет години. С какви очи щеше да го погледне детето му, ако го видеше сега? А с какви очи го гледаше Бог отгоре?

Ръката му се спря във въздуха.

Той пристъпи в храма, понесъл кръста си от двадесет и пет годишен срам.

По време на ритуала в църквата Васко не спираше да наблюдава присъстващите. Почти всички, приятели и

роднини на младото семейство, което кръщаваше детето си, пристъпваха нервно от крак на крак. Едни се почесваха, други, намиращи се по-назад от центъра на храма, си шепнеха тихо. Макар да бе в ъгъла на централното помещение, Васко виждаше перфектно всичко. Нещо повече – виждаше през самите хора – тяхната досада от църковния ритуал, фалшивите им усмивки, жестове и поздрави. Сякаш бяха дошли тук по принуда, от учтивост или още по-лошо – не за да почетат празника на младото семейство, а по-скоро заради очакваната богата почерпка след това. Мъжът осъзнаваше как традициите отминават, как сърцата и душите на хората жадуват вече за други неща. Как човечеството е обърнало лице към нови ценности. За него, човека от село, кръщенето все още означаваше нещо. Детето биваше представено пред Бог, за да получи неговата закрила.

А дали щеше наистина?

Васко се замисли за себе си. Нима Бог закриляше брака му, сключен в същата църква? Тогава защо се беше разтрогнал?

През последните двадесет години мъжът често бе прехвърлял миналото в съзнанието си. И все още нямаше отговори. Все още нямаше смелост да ги открие. Все още нямаше лице да се изправи пред истината...

Час по-късно кръщенето вече беше приключило. На Васко му се стори доста по-кратко, отколкото очакваше. Когато излезе от църквата, забеляза, че дворът е напълно променен. Сега, вместо да е пуста, зелената морава беше

изпълнена със столове и дълги маси, върху които бяха поставени бели покривки, а върху тях разнообразни чинии, чаши и прибори за хранене.

Мъжът беше изумен, тъй като не очакваше угощението по случай кръщенето да се проведе точно тук. И докато обхождаше с поглед всичко това, не усети появата на сестра си.

– А, ето те, Васе. Ти дойде! Не мога да повярвам! – каза му тя с приповдигнат тон.

Той излезе от унеса си и се обърна към нея.

– Е, как няма да дойда? Все пак Вълчан е моята гордост – усмихна се наполовина.

И сякаш чул думите му, момъкът, който се намираще на десетина метра от него, се обърна и му махна с ръка.

– О-о, бай Васко. Добре дошъл! – долетяха думите му.

Васко също му махна, този път с по-широка и искрена усмивка на лицето.

В същия момент обаче намиращата се до него, заедно с бебето, жена го скастри. И макар Васко да не чуваше какво казва Лилия на мъжа си, можеше и сам да предположи думите ѝ.

– Стъпила му е здраво на врата, братко – каза Станка, сякаш прочела мислите му.

– Дано не го прекърши само – отвърна ѝ Васко.

– Ти не го мисли сега толкова – отвърна тя и го хвана под мишница. – Ела, поканени сме на масата на младите.

И се запътиха към една дълга маса в центъра на двора.

Несънуваният му кошмар се сбъдна. Васко не беше от хората, които обичат да са в центъра на събитията. Сега обаче щеше да му се наложи...

Пиршеството беше започнало. Всички маси бяха отрупани с разнообразни салати – руски, шопски, италиански, рибни и такива, за които Васко не беше и чувал. Освен това имаше обилно количество скара, пържоли и нарязани суджуци. Най-много от всичко обаче беше алкохолът. Бурета с вино и десетки бутилки с ракия бяха приготвени за почерпка на гостите.

– Да е живо и здраво детето! – провикна се Милчо, бащата на Вълчан, надигайки пълна чаша ракия в ръка.

– Да е живо и здраво – изреваха в един глас от съседните маси гостите от селото.

Всички дружно вдигнаха чаши и заудряха по масите. Васко се подсмихна на съселяните си. Неведнъж бе виждал страстта, с която честват празниците – свои и чужди. Погледът на мъжа обаче мина и през другите маси, където стояха гостите на Лилия, които идваха от града. Не че изглеждаха по-различно от селяните, но незначайно защо в погледите им се четеше някакво смъртно неодобрение. Васко погледна набързо бащата и майката на Лилия – те също не бяха особено очаровани.

Група от селяните започнаха дружно да пеят някаква песен, акомпанирана от оркестъра, който бе нает за случая. Други разговаряха оживено. Хората от града като че ли също започнаха да се отпускат. Самият Васко побърза да си налее чаша вино, тъй като тостовете на неговата

маса не спираха да ваят.

При все това, мъжът усещаше, че нещо натежава във въздуха. Някакво напрежение, което се заформя около родителите на Лилия, които сякаш не се чувстваха удобно и на място.

„Дано да греша – помисли. – Дано е някакъв мой неоправдан страх.”

Васко погледна към небето. Съвсем скоро щеше да започне да се свечерява. Усещаше как алкохолът вече нахлува в кръвта му, но само толкова колкото да му е приятно. Следващите чаши щеше да отпива внимателно – незнайно защо, притесненията му не се бяха разсеяли. Изпитото вино и разговорите, които водеше с различни хора от масата, не бяха успели да потушат тази тревога.

„Трябва да спра да живея в миналото – помисли си. – Трябва да...”

– Къде е агнето?! – извика и тропна с ръка на масата Милчо, изваждайки Васко от мислите му.

– Е, донесохме го по-рано с момчетата, за да могат поповете да го приготвят и разпределят по масите – отговори му Вълчан.

Милчо продължаваше да рови в чорбата си и с всяка изминала секунда погледът му ставаше все по-мрачен.

– Ще ги видя аз тези попове! – изръмжа мъжът отново и стана, като блъсна паницата си, тя удари едно шише с ракия, което пък се обърна и разля по покривката.

Васко го проследи с поглед. Милчо първо отиде до огромния котел с курбана, но стоя там само минута, след

което се отправи с пламенна походка към масата, където стояха поповете от манастира.

– Какво става? – попита Лилия.

Васко забеляза, че вниманието на всички наоколо е насочено към бащата на Вълчан, който, освен че беше започнал разправия с поповете, взе че блъсна в гърдите един от тях.

Самият Вълчан стана и тръгна към баща си. За няколко минути успя да го накара да се върне на масата. Той обаче продължаваше да се гневи.

– Тъпи попове! Напълнили са супата с дреболии, а баш агнето стои в манастира, да си го ядат сами!

– Какво? – тропна на масата бащата на Лилия. – Ти сериозно ли? И сега какво? Гостите ми ще ядат рехава супа ли?

– Аз пък к'во съм виновен за лакомията им? А?

– Оставете – каза Станка. – Има и друга храна. Една чорба сега – голяма работа. Да са живи и здрави в манастира и Бог да им прости.

– Плащаме си за това кръщение! – отсече майката на Лилия. – Казахме ви, че трябва да го направим в някой ресторант в града, но вие – не!

– А-а да, и да трябва да се мъкнем натам. Друг път! Как виждате всички хора от село да дойдат там? А? – попита жлъчно Милчо.

– Както ние дойдохме – отговори му бащата на Лилия и посочи с ръка към масата с гости от града.

– Вие имате коли. По-лесно ви е на вас – отвърна братът на Вълчан, Климент, докато си наливаше поредна

чаша ракия.

– Имаме, но не са за вашите кални селски пътища. Днес фиатът затъна поне три пъти – каза Лилия.

– Мило, недей така! – хвана я за ръка Вълчан.

– Ти да мълчиш! Въобще не трябваше да те слушаме. Тези прости селяни не заслужават нищо. Не стига, че си оцапах новите обувки с тая тор, която е навсякъде, ами...

– Кого ще обиждаш, ма? – Милчо блъсна по масата. – Вие от града да не сте по-важни, а? Пълни маски сте!

– Я не говори така на дъщеря ми! – каза бащата на Лилия и се надигна. – Смотан кравар. Нищожество. Не стига, че дадохме седемстотин лева, за да могат тези вашите тумбаци да плюскат, ами и ще се държиш неуважително. Кротувай и яж там.

Милчо се подсмихна и му отвърна:

– Дал си седемстотин лева сега, а? Много си важен нещо, шефче. А помниш ли миналата година, като не ви вървеше бизнесът и дъщеря ти като дойде тук, а? Помниш ли, че нямате какво да ядете? Що буркани сме ви изпратили, дрисльо!

– Пет компота и десет туршии, колко да сте пратили... – подхвърли майката на Лилия.

– Ей, пикло – каза Милчо. Очите му бяха изцъклени и кръвясали. – Продам съм десет агнета, за да може твоята изнежена щерка да си плати таксата за университета. Я недейте да зееете много, че ей ся кат' извадя балтията, ще ви разхвърлям всичките.

– Ще се бием ли, а? – скокна Климент и запретна ръкави.

В този момент бащата на Лилия блъсна Милчо в гърдите. Мустакатият мъж, който вече беше порядъчно пийнал, падна назад и се претърколи заедно със стола си. Станка веднага отиде при него. Видяла, че е в безсъзнание, тя се обърна към семейството на Лилия и започна да ги кълне. Вълчан се беше изправил срещу тъста си, за да го успокои, а в същото време Лилия го дърпаше и му крещеше.

С ужас Васко видя как другият му племенник върхлита върху бащата на Лилия. Обръщайки масата, Климент успя да събори човека на земята, след което почна да му нанася удари. Навсякъде около тях хаосът вече беше пълен. Хората от селото и града ги наобиколиха. В тълпата също започнаха разправии. Васко хвърли поглед към поповете. Само на тяхната маса като че ли нищо не се беше променило. Пълнеха устите си с храна и гледаха апатично към случващото се.

Погледът на Васко се върна към хората пред него.

Лилия продължаваше да крещи на Вълчан, който от своя страна мълчеше и кимаше с глава. Милчо се беше свестил и се опитваше да стигне до бащата на Лилия, който пък едвам смогваше да се защити от ударите на Климент. Станка се разправяше с мъжа си. Майката на Лилия стоеше настрана и говореше по телефона.

И тогава Васко го видя.

Малкото дете, в количката до обърнатата маса. То просто седеше там и се скъсваше от рев, а никой не го чуваше и не му обръщаше внимание. Всички бяха заети със свадата.

Васко трябваше да действа. Стана от стола си и тръгна към бебето.

Грабна го в ръце и побърза да се отдалечи от разрасналата се разправия.

Чувстваше се като фантом. Никой не му обръщаше абсолютно никакво внимание. Нима родовите разпри и свади бяха по-важни дори и от детето? Нима те бяха над всичко?

И тогава той си спомни...

Кръщенето на собствения му син. Свадата, която бе възникнала между неговото семейство и това на жена му. Взаимните упреци. Разменените шамари и ритници. Проваленото празненство. Двадесет и пет години по-късно нещата си оставаха същите. Селото и градът се презираха. А любовта, свързала чедата им, не беше в състояние да превъзмогне всичките различия, които раждаха неразбирателството и бяха ядрото на раздора.

Раздорът беше като люта змия, която отравяше всеки живот по пътя си.

Васко стоеше на същата онази пейка в периферията на двора, където беше очаквал започването на кръщенето. Бебето лежеше в прегръдката му и като че ли се беше успокоило малко. Съвсем малко.

Мъжът погледна към мястото, където разправията продължаваше. По някаква мрачна ирония оркестърът продължаваше да извива музиката си. Ударите на тъпана бяха придружени от дивата мелодия на акордеона. Цялата музика се извисяваше над тълпата от хора, които

си крещяха и се блъскаха.

– Спокойно, синко. Спокойно – прошепна на бебето. – Всичко ще се оправи.

А дали щеше? Дали семействата щяха да си простят едно на друго за изказаните обиди? Дали щяха да забравят за случилото се? И дали след това щяха да си стиснат ръцете и да се разбират?

Или щяха да се окажат прекалено тесногръди. Може би всичко щеше да завърши с разтрогването на брака между Вълчан и Лилия. А горкото бебе – то щеше да се озове по средата.

Миналото се повтаряше. Да, някои от роднините му можеше да казват, че има родово проклятие, но Васко знаеше къде е причината. Тя беше у хората и нямаше по-голямо проклятие от техния нрав.

Мъжът притисна малкото същество по-силно до гърдите си. Грозната истина напираше в главата му. Детето наистина присъстваше на кръщение. На кръщение, но извършено не вътре в храма, а отвън, в двора – сред собствените му близки.

Кое кръщение беше по-истинско?

И кое щеше да означава живота на детето занаят по-малко?

Васко, притиснал бебето до гърдите си, заплака на свой ред.

Надяваше се, където и да е сега, синът му да му прости.

ЗАДУШНИЦА

Отвъд залостените прозорци вятърът виеше свирено. Сблъсъците на всеки повей със стените на схлупената къщурка бяха толкова силни, че наредените по високите рафтчета чинии потрепваха.

– Спете – рече им той и започна да люлее бавно криватчето им.

Отвън вятърът продължаваше да стене, сякаш беше яхнат от душите на всички покойници в селото, почтени по-рано днес на Архангеловата задушница.

Момченцата на Първан сякаш бяха задрямали, когато първият гръм разтърси есенното небе. Дечицата заплакаха, а редом със сълзите им, отвън, по чакълестата настилка и калната почва, отчетливо се чу барабаненето на дъжда. Първан преглътна и залюля ридаещите си отрочета по-бързо. В главата му се прескачаха несвързани мисли, а опитите му да си спомни някоя приспивна песничка бяха неуспешни. Това тягостно жужжене във въздуха, идващо с дъжда, не му позволяваше да се съсредоточи. Самият въздух вътре в стаята беше натежал.

Докато галеше главичките на плувналите в пот и сълзи деца, Първан не успя да прецени дали боботенето,

което чува в ушите си, е от рязко покаченото от появилия се страх кръвно, или го чува отвън.

Да, страхуваше се. Сам, с децата, в тази мрачна нощ. Наклони се леко над тях и ги прегърна, а те като че ли се успокоиха.

Чу се звук на камбана и Първан рязко се надигна. Не можеше да бъде! Единичен удар. Дъждът продължаваше да барабани. Следващ удар. После други. Камбанките и закачените грънци, висящи от свода в плевнята... Възможно ли бе вятърът да е толкова силен, че да ги заблъска едни в други? При цялото желание на Първан да стане и да излезе, за да види какво се случва, не можеше да се отлепи от стола си. Макар да се залъгваше, че не иска да оставя децата сами, вътрешно знаеше, че наистина се страхува.

Гръмотевиците ехтяха над селото, вятърът свистеше около къщурката, а грънците звънтяха ли звънтяха, удряйки се един в друг. В мелодията им се долавяше нещо зловещо – дали от това, че тракането им бе ту последователно, ту хаотично, или защото звънът им сякаш идваше отвсякъде...

Мъжът се сви на стола, вдигна крака и прегърна колене, заровил глава в скута си. Жуженето се усиливаше, вибрациите нагнетяваха въздуха, а пламъчето на свещта потрепваше.

Разгневени бяха духовете днес. Селото беше старо. Много мъка бе видяло. Много мъка тепърва щеше да види.

На Първан му се зави свят. Боботецият звук се усили дотолкова, че дъждът вече не се чуваше. Единственото,

което достигаше до мозъка на младия баща, бяха кълнящите грънци.

Плачът на децата също не се чуваше. Първан обърна поглед към тях. В същия момент свещта изгасна.

Опита се да стане, но не успя.

Вместо това се свлече на пода.

Звънтенето продължаваше.

Много мъка бяха видели мъртвите. Но много повече тъга продължаваха да сътворяват живите...

Когато отвори очи, осъзна, че всичко е било сън. Намираще се легнал на старата кушетка, а в стаята стояха синовете му. Малкият – Добри – беше приседнал до скованото му тяло, а по-големият – Райчин – се беше подпрял на гардероба, до вратата на стаята. Пердетата бяха вдигнати, така че слънчевата светлина да струи през леко отворения прозорец, от който влизаше също и ароматът на дъждовната есен.

„Не просто сън... а спомен. От далечното и забравено минало” – помисли си бай Първан, все така гледайки обичните си синове – единствения начин, по който вече можеше да им се радва.

– Татко се събуди – обади се Добри и извърна глава към брат си.

– Виждам... – отвърна другият мъж и се почеса по наболата брада.

– Ей, тате... – поде по-малкият от синовете, хващайки ръката на лежащия до него мъж, но не намери сили да продължи.

Вместо това започна да милва стареца по челото, отмествайки слепените от пот рехави коси. Тримата постояха няколко минути така, в пълна тишина, нарушавана единствено от хриповете на едва дишания шестдесет и три годишен мъж. Изведнъж Райчин сбърчи нос, покривайки лицето си с опакото на ръката. В стаята се разнесе миризмата на прясна урина. Добри хвърли поглед към разширяващото се мокро петно на дюшека под баща му и въздъхна. Сетне се обърна към брат си:

– Помогни ми да го заведем до тоалетна.

– Какъв е смисълът, той така или иначе вече се напика – отвърна му с леко груб тон Райчин.

– Добре, дай поне да го изкъпем. Да сменим завивките и...

– Какъв е смисълът, при условие че пак ще направи всичко на леш?

Добри прехапа устни. Брат му се приближи и сложи ръка на рамото му.

– Знам какво ще кажеш – че съм безсърдечен, но след два инсульта...

– Спри, моля те – промълви Добри. Сините очи на младия мъж се насълзиха.

Беше високо и яко момче, навлизащо в христовата възраст, но сега изглеждаше стар като бащата, чието страдание оплакваше. Фигурата му беше превита като на просяк, молещ за парченце надежда. Уви, такава едва ли щеше да има.

– Фелдшерът трябва да пристигне скоро – рече Райчин. – Сега искам да ме последваш в другата стая.

По-ниският и мършав брат, който по-ирония на съдбата бе по-възрастният, се отдръпна и насочи към изхода на стаята.

– Ще се върнем, татко. Чичо Стамен също трябва да дойде. Ще ти предпише нещо и ще се справиш.

Добри надигна исполинската си фигура от леглото и се доближи до прозореца, дърпайки завесите. Отвън въздухът миришеше на дъжд. Преди да излезе от стаята, се обърна към баща си. Макар той да не можеше да помръдне парализираното си тяло, слъзните му жлези работеха. А младият мъж, обладан от безсилието, не можеше да гледа повече.

Всекидневната в старата селска къщурка беше обърната нагоре с краката. Дървените столове и масата бяха съборени. Двете койки – преобърнати, а лавиците и разнебитеният гардероб – буквално изгърбушени. Навсякъде имаше разхвърляни дрехи и разпилени вещи, повечето от които – счупени. Влизайки в стаята, Добри стъпи върху нещо стъкло, което изпука под тежестта на крака му. Мъжът отмести ходилото си, отправяйки безмълвна благодарност към Бог, че не се е порязал, и погледна към пода. Беше стъпил върху огромната им семейна снимка. Исполинът се наведе и повдигна рамкирания фотос. На него бяха те – той, брат му, баща му и майка му. Преди три години. Точно няколко месеца преди тя да загине, а татко му да се поболее. Тъкмо когато семейството им беше във възход, с толкова декари обработена земя, с толкова ясли, пълни с животни, строяща се мандра...

Красивата Женья, която, макар и петдесет и девет годишна, все още бе запазила млад дух, просто си отиде от света на живите, повличайки душите им заедно със себе си.

Добри стисна юмрук. Оттогава насам всичко се беше срутило. Баща им беше претърпял първи инсулт, заради който се беше парализирал частично, а те – разглезените му деца – не успяха да се справят с повереното им голямо стопанство. И ето как малкият им свят беше започнал да се разпада. Спестените пари се топяха, къде по лечение, къде по все още безгрижния живот, който младите водеха. Годините минаха неусетно. И ето как бяха останали само с малката къщурка и без пукната пара. За капак – баща им беше претърпял и втори удар.

Добри погледна към по-големия си брат и бъркотията, която той беше сътворил. Слабият мъж, надвесен над един дървен скрин, изхвърляше отвътре всички стари дрехи на покойната им майка.

– Не мислиш ли, че прибързваме? – попита по-малкият брат. – Та татко още не е починал, а ти дириш родовото наследство.

– Не мога да го чакам да пукне – отсеке Райчин. – Той може да си стои и да се напикава в онова мизерно легло с години. А на нас ни трябва завещаните от прадядо пари, за да си стъпим на краката. Забрави ли, че ще ги получим едва когато той се спомине?

По-малкият брат понечи да каже нещо, но се спря, видял, че другият се изправя от скрина с малко, заключено с катинарче ковчеже в ръцете си.

Райчин вдигна единия от съборените столове, остави

предмета върху него и излезе от стаята без да продума. Добри се приближи, огледа и опипа малкото сандъче. Дървеният материал определено беше дъб. По повърхността му се виждаха различни орнаменти.

Вратата зад него се хлопна и той се обърна. С ужас видя, че брат му носи една от брадвите.

– Отдръпни се, Добри – бяха единствените му думи.

Младият мъж се помести. Един замах на сечивото беше достатъчен, за да разсече надве малкия предмет. Сетне Райчин се приближи и отдели двете половини. Единственото, което намери вътре, бе навит на руло лист хартия.

По-големият брат се зачете веднага, и колкото повече приближаваше до края, толкова повече лицето му греиваше.

– Виж, братко. Прочети. Всичките ни кахъри ще се решат. Какви глупци сме! Колко близко е било до нас само...

Добри се приближи до брат си, чиито очи искряха, и на свой ред започна да чете малкия свитък.

– Виждаш ли? – рече Райчин. – Е, време е да копаем. Ще дойдеш ли?

Без да дочака отговор, излезе от помещението.

Добри тръгна подире му. Не можеше да повярва. Дали написаното беше истина?

Много скоро щяха да разберат.

Макар до обед слънцето плахо да се беше подавало в небето, след като мина дванадесет часа, облаците, тикани от северняка, бързо успяха да го впримчат в хватката си.

Не след дълго започна да вали. На Архангелова задушница винаги валеше и днешният ден не направи изключение.

Всички се бяха прибрали по къщите си, дори животните се бяха изпокрили в кошарите и бърлогите си. Единствените луди, стоящи под дъжда, бяха двете чедра на Първан Алтъна. Двамата, хванали по една лопата, копаеха ли копаеха в задния двор на къщата, близо до кладенеца. Работата им обаче не беше мълчалива и тягостна, а напротив – докато дълбаеха в мократа пръст, двамата разговаряха оживено, а върху самия кладенец бяха поставили бутилка и две малки юсчета.

– А! Райчине, май ударих нещо твърдо! – възкликна Добри.

Бяха минали повече от четири часа, през които ту копаеха, ту спираха за почивка. Около тях се търкаляха две празни бутилки от домашната им сливовица.

– Ей! Сговорна дружина... нали знаеш?! – смигна му Райчин и се озърна към бутилките. Приклепна и се протегна към мястото в изкопа, където лопатата беше ударила на твърдо. Започна да маха пръстта с ръце. Брат му се доближи до него:

– Хубава работа свършихме! Знаеш ли, беше прав да счупиш ковчежето и да извадим свитъка, на който е описано къде е закопано златото на рода ни. Така можем да го използваме, за да излекуваме татко.

Райчин се обърна рязко, осъзнал думите на брат си. В същия момент силният пестник на по-едрия мъж срещна лицето му. Слабата му фигура залитна назад, а

в носа му избухна свирепа болка. Изпитото количество ракия обаче бе повишило адреналина. Брат му пристъпи срещу него, заголвайки ръкави.

– Няма да ти позволя да сложиш ръка на имането!

– Нито пък аз! – изсъска Райчин и бръкна в пояса си, откъдето извади дълъг нож.

Тръгнал вече към него, Добри понечи да забави крачка, но гумените му галоши се хлъзнаха на повърхността на закопания сандък и той загуби равновесие. Времето беше достатъчно за брат му, който се нахвърли връз него, опитвайки се да го прободe с ножа. Острието наистина успя да се впиe, но не в гърдите на Добри, където брат му се целеше, а в дясната ръка. Без да се бави, брат му го хвана за гущата с лявата и използвайки силата на тялото си, успя да го свали от себе си и да го обърне на калната земя. Сега Добри беше отгоре, но почти не можеше да движи дясната си ръка – явно острието беше срязало сухожилие. Свирепата болка го изгаряше, но повече от всичко искаше да види брат си мъртъв. Само така щеше да задържи сандъка. Лявата ръка на исполина обаче не беше толкова силна, а брат му беше по-жилав.

Райчин се опитваше всячески да се отърве от желязната хватка на застаналия над него мъж. Дребният брат се гърчеше и риташе, но без особен успех. И тъкмо когато бе започнал да се задушава, съзря малка възможност. Дланта на Райчин се стрелна към забития в ръката на брат му нож и го изтегли, след което повторно се опита да го мушне, този път в шията. Добри се отдръпна и претърколи настрани, после се надигна мълниеносно, този

път грабвайки лопатата.

Брат му последва примера и грабна своята.

Сетне и двамата започнаха да се обикалят и дебнат, а помежду им стоеше все още ненапълно изровеният сандък.

В небето удари гръм, вятърът започна да се усилва все повече и повече.

Добри нападна пръв, замахвайки към лицето на брат си. Райчин обаче се наведе и скочи рязко напред, порязвайки сериозно атакуващия го в корема. Високият брат изрева и замахна още веднъж, лопатата удари главата на Райчин и той падна на земята. Добри се хвана за полуразпорения корем, откъдето обилно течеше кръв. Дясната му ръка беше напълно безчувствена. Райчин все още лежеше проснат върху калната почва. Брат му се наведе. Вдясно имаше камък. Грабна го и го стовари с все сила в лицето на замаяния си брат. Удар след удар, след удар. После се строполи на земята, изнемощял от дългата схватка.

Дъждът се усилваше, а небето не спираше да реве и да святка. То бе единственият зрител на жестокия бой между двамата братя...

Зейналата след силен трясък входна врата го накара да отвори очи. В стаята беше тъмно като в рог. Той се надигна и по спомен успя да намери свещника и да го запали.

„Сигурно е вятърът” – помисли си.

Шумът от удрящите се грънци и стомни продъл-

жаваше да изпълва целия двор. Повеят беше толкова силен, че явно бе отворил и външния вратник. Той погали челата на децата, които, незнайно как, бяха потънали в блажен сън, и излезе от стаята, понесъл свещника.

Съзря непознатия почти веднага – закачулена едра фигура, облечена в тъмен и мокър плащ. Седеше кротко на стола пред масата и единственото, което се виждаше от лицето, беше гъстата кафява брада.

– Кой си ти и какво дириш в този късен час в дома ми? – попита.

Странникът бръкна в някакъв вътрешен джоб на плаща, извади малко ковчеже и го постави на масата.

– Не разбирам? Какво искаш от мен?

По лицето на непознатия сякаш заигра усмивка. Събрал смелост, Първан се приближи и седна срещу неканения гостенин.

– В това сандъче има карта, която води до закопаното злато на рода ти. Прибери го, нека децата ти го отворят след смъртта ти.

Първан огледа сандъчето с неприкрит ужас. На капачето му имаше малко катинарче. Тук-там се виждаха непознати орнаменти.

– Това да не е някаква шега? Или капан? Никога не съм чувал за подобно закопано богатство.

Пръстите на облечената в кожена ръкавица ръка на странника потропваха спокойно по дъбовата маса.

– Твоят дядо, бай Атанас, отнесе тайната в гроба, но преди това я беше поверил на моя дядо, с когото

бяха откоleshни другари. Казал му е – ще ми се родят двама правнука – за тях ще е това имане.

– Защо да ти вярвам?

– Сам избираш дали да ми вярваш, или не.

Мъжът се надигна и се запъти към изхода на къщиурката. Като излезе, вратата се затръшна след него.

Дълги часове Първан стоя умислен на стола, загледан в малкото сандъче. Отвън вятърът не спираше да вие. Тракането на грънциите се засилваше, а боботенето продължаваше. Младият баща преплете пръсти и затвори очи, после започна тихо да се моли на Бог.

А дали Той щеше да чуе молбите му?

Вратата се отвори с трясък. Именно този трясък извади възрастния мъж от съня му. За момент Първан си помисли, че отново сънува, но после, осъзнавайки, че е неподвижен, с ужас установи, че е буден.

Ужасът му идваше от това, което виждаше срещу себе си – облечения в тъмна роба мъж от сънищата му.

„От спомените ми” – поправи се Първан.

А колко му се искаше да сънува отново. Защото в другия свят, за разлика от този, той можеше да се движи и да говори. А тук... тук той можеше само да наблюдава.

Дъждът внезапно беше спрял. Тишината бе гробовна. Далеч по-потискаша от всички други звуци, дори от онези от далечното минало, които го преследваха.

Странникът изглеждаше съвсем както преди, но Първан забеляза, че брадата му е по-голяма, побеляла, мръсна и неподдържана. Непознатият стъпваше бавно, отмерено.

И когато се приближи на две крачки от инвалида, реши да разкрие лицето си.

Бавно свали качулката на плаща си. Сърцето на парализирания мъж заби лудо. Един поглед в пъстрозелените очи на старика беше достатъчен. Същите зелени очи го гледаха и изпепеляваха в деня на сватбата му с хубавата Женья. Младият музикант от съседното село, свирещ на тамбура, който я беше залюбил. Същия, от когото Първан я беше отнел, с помощта на зли думи и немалко интриги...

Старецът заобиколи леглото и легна от лявата му страна, намествайки се до болния. Ръката му докосна неподвижната длан на Първан, чието тяло беше започнало да се поти обилно.

– Както ти ме обрече на самота в онзи ден преди тридесет и пет години, така и аз сега те проклинам да останеш сам на този свят, дълго след като дори и мен ме няма.

Сетне старецът пусна дланта на Първан и затвори очи. Парализираният мъж не можеше нито да помръдне, нито да изкрещи. Единственото, което можеше да направи, бе да зърне с периферното си зрение лицето на легналия мъж. По него се четеше само и единствено покой. Абсолютен и жадуван покой.

Поради ужасяващия дъжд, излял се над целия регион, фелдшерът Стамен успя да стигне до схлупената къщурка на бай Първан Алтъна чак на другата сутрин. Заради разкаляния селски път му се беше наложило да заобиколи имота и да влезе през задния двор. Там той с ужас

откри изстиналите тела на двамата братя, загинали от взаимно нанесените си рани. Около тях, освен две окървавени лопати и нож, имаше и полуизровен дървен сандък. Когато го отвориха, селяните намериха в него стара, но красива тамбура, която, по спомените на най-възрастните от тях, бе принадлежала на Дако Караибрахимов. Дако бе последният потомък на велик музикантски род, който, като своя инструмент, се беше изгубил от селото преди повече от тридесет и пет години.

ЗАЧАТИЕТО

Хубавата Елена беше най-известната курва в цялата околия. Употребявана като селски геран, изтъркана като търговска талига и разорана като нивата на бай Денко, дет има десет вола жива сила; немаше човек, който да не е чувал за Елена, или такъв, дет да не е прониквал в тия порти, по-обширни от летно слънчогледово поле. Дори язе, бай Чинтол, брусенският знахар, съм влизал у нея, но не за туй ви разказвам таз история.

Понастоящем пиша тези редове у лекарския си дневник, като предисловие на туй, що предстои да разкрия. Забърках се, защото се занимавам с народна медицина, но основата на историята е психологическа. Преди обаче да ви разкрия случая „Елена”, е редно да ви обадя повече за нейната история...

Баща ѝ, бай Петя, Бог да го прости, беше лют комарджия, който накрая натрупа що дългове и се обеси на камбанарията. У момента, в който дяда ти Спасе, селският поп, направи панихидата – що село се изреди в къщата на Петя да си търси парата, начело със самия свети представител! Взеха всичко – овце, пилце, каруци, мускале, сено, чувале със зърно. Абе кот' са сетиш. Ма покъщнината не стигна да изплати борчовете на стария

комарджия на Брусен. Накрая мъжете си зеа кръвни-ната. Почнаха да дамгосват Петъовица, ако ме разбирате... Горката жена изплати в натура знайни и незнайни борчове на людетe от сите мах'ли, чуле-нечуле за смъртта на Петя. Накрая оная не издържа и се фърли у бунара.

Дядо ти Спаса я опе и нея. Сетне зе невръстната щерка да я вкара у християнската вера и да я избави от дяволията, споходила рода ѝ. Какво е правил у черковата си не знаем, но некой селяне беха подочули, че старият серсемин, след петата ракия в кръчмата на Красьо Саздърмата, се фалил, че растела малка Елена – дашна и кротичка, ама вечер била кат сукуба палава.

Мина се, не мина и попът се спомина. Елена израсна и направи от сриващата се къщурка на Спаса бардак. Младата мома приканваше вътре сички от село, че и чужденците. Советски паметник имаме в Брусен! Много софиянци, украинци и руснаци идват тука. А Елена ги приема да спят при нея.

Научих туй от съселяните, дет се сипеха при мен, да ги лекувам от различни сърбежи и течения, дет фанале от нея. То мехлемът от невен и стрит чесън, дет приготвих, им помогна, ама аз се видех в чудо от толкова много пациенти, та една вечер отидох у Елена. От дума на дума се заговорихме, поизлекувах я и нея. Накрая даде и на стария моканин да го топне, че вдовец бех, а оногова в гащите си искаше дана...

Ергените от село продължиха да се надят у Елена и сичко си продължи по старому. Тъй – до момента, в който

тя се появи една гръмотечна нощ у дома и рече:

„Баче Чинтоле – бременна съм.“

„От кого бе, моме?“ – я попитах, а тя ахна и надигна рамене. Смърдеше на бъчва и се клатушкаше. Позобих я с малко живовляк и синя тинтява, та ѝ мина.

Сетне я питах у кой месец е, а тя каза, че е така от лане, и аз я загледах. Наистина беше напълнила бузи и налела у ханша и бедрата, ама коремът ѝ не беше баш кат вълча луна...

„Кога за последно има гостенин?“ – питах я сериозно, а тя рече: *„Тая вечер“*.

Двама били, поляк и българин, другоселци. Чужденецът лапнал некво хапче и я лашкал от залез до среднощ.

„Защо дойде?“ – попитах я.

„Ами, баче Чинтоле, те си тръгнаха, а аз отпих от гроздовата юнашки и заспах. И тогава дойде сънят. От него се страхувам и от него искам да се избавя...“

„Къв сън ма, море?“

„Е такъв!“ – рече тя и си седна на миндера до печката. – *„Значи, събуждам се по изгрев и се въртя вкъщи. Ама слънцето се не показва. Излизам в двора – нема ветър, нема шумове, нема животинки. Гледам небето – едно такова сиво ле, без облаци.“*

По едно време се сецям, че сънувам и си плюя у пазвата...“

„Пила ли си нещо друго преди съня?“ – питам я и сецям, че очите ми пак се лепат по гръдта ѝ.

„Абе, обичайното – малко ракия, а кат ми стане тежко – па и малко винце.“

„И пак не разбрах, що те плаши този сън?“

„Чакай, чакай! Не съм ти доразказала. Та, сънувам туй нали и после се будя. Ама преди месец дойде един холандец у село, та донесе от унуй – що му викаха... Джойнт.“

„Сannabis indica“ – поправам я, да са изфукам, че помня нещо от знахарския буквар на татко.

„Абе унуй, де го пушат. Та той ми дава от него и сичко бе – мамата си трака. Правихме това-онова, после го изпратих, а той си забрави джойнта. Та нали знаеш. Беше годишнина, откак мама си замина...“ – тук Елена започна да хлипа – *„и зех, че ги изпуших. Тогавя се тру-пяхах. И кошмарът дойде.“*

Докато говореше, сълзите потекоха по-червените ѝ бузи, а ръцете ѝ затрепериха. Стана ми неловко, сякаш не бе Елена, селската блудница, а онова малко момиченце, което гледах за въшки на времето. Така невинна, така уплашена. Какво ли се е случило в главата ѝ, запитах се. Сетне се доближих и я прегърнах през рамо, а тя склони глава и сякаш се успокои.

„Та, сънувах аз наше село едно такова – ни ден, ни ноц – и изведнъж усещам страшна болка в корема. Пипам се, онова вътре сякаш ме рита. И изведнъж изпод фустата ми текват едни кръвища! Болката се усилва, аз тръгвам да бегам из село да търся помощ. По улиците нема никой. Аз се паникьосвам. И, ща не ща, отивам у Рачеви.“

Гласът на Ленчето бе започнал да дрезгавее, а гримът ѝ бе съвсем размазан от сълзите.

„Отварям вратника. Рачеви стоят на масата. Пред тех баница и буркан кисело млеко. Ама не закусват, а стоят замръзнали. Изведнъж обръщат глави към мен и втрещават очите си. Ама какви очи! То душа немаше в тех. Едни такива празни, черни кухни, но вперени в мен. А Рачеви не помръдват. Аз изпициявам, хлопвам вратата и забегвам към Миткови, съседите им.

Те също така си беа вкъщи, жената пере, мъжът кове счупения крак на трикрако столче...

Бам, бам, бам...

Не спират работа. Но очите им втрещени в мен.

Бам, бам, бам...

Махам се и оттам!”

Еленчето пак спира разказа си и се вира в мене. Усещам навън как севернякът вие като ранен единак. Кепенците на прозорците се удрят. Нещо профучава покрай стената. Обръщам се пак към Елена. И тя продължава да говори за съня си:

„У цело село няма кой да ми помогне. А и спазмите продължават... Обръщам се назад – зад мен кървава диря. Едвам вървя. Остава ми само да отида у черковата. Тъкмо съм на прага ѝ и тогава рухвам!”

Стисках яко ръката ѝ, защото се тресеше цялата.

„Пълзя по килимчето към олтара. Навсекъде греят свеци. Иконите... и те втрещени в мен, а от празните им очи текат алени струйки. Бебето продължава да ме блъска отвътре, сякаш утробата ми е стена, която иска да разбие. С всеки удар в стомаха се тресе и черковата. Иконите започват да падат, редом със свециниците, и

лумва ужасен огин...”

„Спри, моля те! Достатъчно е...” – прекъсвам я, но виждам как лицето ѝ е бело-побелело, като платно.

„Не мога, бай Чинтоле, то е пред мен! И в мен! И сега така напират да излезе – като в съня!”

„Но това все още не е възможно, ти не си толкова...” – спирам, защото входната врата на къщата се отваря и след това веднага се затваря с трясък.

Тя продължава да разказва:

„Лежа. По гръб. И държа корема си, а пламъците се прокрадват към мен. И тогава ме поразява нова вълна болка. Имам усещането, че бебето... че то ме яде отвътре! Започвам да викам, а то продължава. Ръцете му разкъсват корема ми и излизат... Това, което виждам, са дълги и черни нокти, омазани с кръв и слюз...”

Главата ми не можеше да приеме чутото. Тя описваше случващото се така ярко... чак очите ми се просълзиха.

„Накрая то ме разпори и излезе от мен. Собственото ми бебе. Показа си главата, която беше катраненочерна, космата и уродлива. Едното му око беше малко над отворената, осеяна с жълти резци уста, а другото – под челото. Със зловна усмивчица то насочи ноктите си към гръдта ми и разкъса и нея. А лицето си потопи обратно в корема ми, където започна да изсмуква червата. Със сетни сили насочих ръцете си към главата му, но заедно с рехавите му косици, пръстите ми набараха и десетки гърчещи се глисти. Отдръпнах си ръцете и...”

Тогава не издържах и я зашлевих.

„Елена! Съвземи се!” – изкрещях ѝ, хванах я за

раменете и силно я раздрусих. – „Сънувала си демон! Това е било просто кошмар!”

Очаквах да се разплаче след плесницата ми, дори да се разгневи. Но тя изведнъж стана спокойна. Погледът ѝ беше сериозен и страшно умолителен.

„Бай Чинтоле, не го искам, моля те. Отърви ме от него!”...

Беше дълга вечер.

Бяха минали пет часа, когато се присетих да отворя за малко вратата и джамовете, тъй като в собата бе станало прекалено горещо и спаружено.

Дъждът не беше спирал.

Припалих цигара. Последната. От Еленините. Моите свършиха още докато отстранявах плода.

Оказа се, че не е било фатално късно. Беше бременна от нейде 3 месеца. След поредната цигара обаче нещо ме накара да се замисля – зачатие то ѝ било нейде зимска. Изначало не бях съвсем откровен с вас. Всъщност – след като я излекувах от сърбежите – я посещавах още няколко пъти. Нали ви обадох, че съм вдовец. Та, зимата... да. Нейде към Рождество. Абе тогава я бех боднал, беше ми обадила, че сички са си със семействата и че немало кой.

Възможно ли е този плод да е бил мой? Верно че съм на преклонна възраст вече, ама бабините зъби и сминдухът ме поддържат все още.

Влизам вътре. Елена лежи неподвижно. Тая дилиянка,

дет ѝ дадох, наистина я беше упоила силно.

Седам кротко до камината, в която догаря последната цепеница. Скоро ще се съмне.

Знаете ли, у тоя свят нема нищо случайно. Много селянчета бяха пропищели от Елена. Първо беше Минчо – обесил се на белата череша у тех. Сетне Явор – беше се влюбил и той, но сетне я беше заварил с поредния ахмак. Намериха го на скалите под Дяволския водопад. Трети, Исмаил – момчето умре от глад – просто отказваше да яде и пие.

Ицо, Жеко, Пацо – който вземе, че се влюби...

Що ергени... Удавени, обесени, заколени, полудели...

Що проклетия хвърлия по нея – майки, баби и жени.

На тоя свет наистина нема нищо случайно. Бог горе си знае работата. Дяволът долу – също. А горкото момиче – вече е отървано.

Приближих се към дамаджаната в ъгъла на стаята и я отпуших.

Налех си. Изведнџ чух силен писък зад мене и се обърнах.

Елена се беше надигнала на леглото. Косите ѝ беха чорлави, а лицето ѝ – все още изкривено от болката. Очите ѝ беха вперени в мен.

„Бай Чинтоле. Сънувах го отново” – изсъска.

Тогава нещо шукна у мене. Ударих си един силен шамар. Бузите ми се належа с кръв. Грабнах сичките си записки и се втурнах към вратника.

Отвънка вече не се виеше виелица, но продължаваше да ръси.

Ако щете ми вервайте, но бегах, бегах, бегах...

Сетне видех чичо Маньо – търговеца. Тъкмо се зазоряваше, а старият сметкаджия потегляше от село. Другари бехме, макар и не много близки. Качи ме. По късмет отиваше в Рибарица, дека имах роднини...

Повече се не върнах у Брусен. Некак се спогодих със сестрата на вдовицата ми. Тя също живееше сама. Па поделихме скромната ѝ къщурка, а тъкмо техният знахар се беше споминал, та и работа си намерих.

Избягвах да мисля за селото, за старата къща и за Елена.

Веднъж през Рибарица мина един от чираците на чичо Маньо. Заговорихме се за Брусен и нещата там. По едно време той почна да говори за Елена, но аз го спрех. Сетне започна да ме разпитва що съм се майнал от къщата си, но аз го помолих учтиво да сменим темата.

Не исках да мисля за случилото се там. Не исках да мисля за онази нощ.

Както казах, на тоа свет нема нищо случайно.

Има нощи, в които трудно заспивам. Билките не помагат. Спомените ме връхлитат към вечерта, когато абортирах Елена. За пометане ѝ давах змийско мляко. Но умишлено бях увеличил неколкократно дозата с една надежда. Надеждата да отърва селото от нея.

Не, не би... Събуди се, шаврантията му с шаврантия. Събуди се и ме гледаше с онзи празен черен поглед, който ми описваше от кошмара си...

Нищо случайно няма на този свят. Господ си знае работата. Дяволът също. Затова смъртните не трябва да им се месим...

Та, толкова за случая с блудната Елена. Надявам се наистина никога да не разбере нищо – нито за нея, нито за Брусен. И ако се наложи, бих се преместил и избегал и извън околията. Макар и да осъзнавам, че заради спомените си, не бих могъл да избягам никога.

ОБАЖДАНЕ ДО АМЕРИКА

Сигналът от отсрещната страна на телефонната линия даваше свободно. Мина почти минута, през която никой не отговори.

Старата жена тъкмо реши да затвори, когато чу автоматичен женски глас, говорещ на непознат за нея език.

– Ало! – каза баба Спаска. – Ало! Коя си ти ма, миче? Нищо не ти разбирам.

Гласът продължаваше да говори неразбираемо заедно с бабата. Сетне спря. По сбръчканото лице на прегърбената жена в телефонната кабинка се появи плаха усмивка. С малко по-висок тон тя отново заговори:

– Ачо! Ачо търся, милото ми момче.

От другата страна не се чуваше абсолютно нищо.

– Ачо! Чуваш ли ме? Спаска съм. Обади ми се, моля те!

В този момент разбра какво означава „гробовна тишина”.

– Ачо? – опита отново тя.

След това изгуби надежда и затвори слушалката...

Баба Спаска излезе от кабинката и с провлачени крачки се запъти към изхода на общото помещение.

Тъкмо беше стигнала, когато висок униформен мъж с набола брада препречи пътя ѝ.

– Извинете, госпожо, но не си платихте разговора – каза ѝ с хладен тон и безизразна физиономия той.

– Какъв разговор? Та аз не успях да се свържа! – оправда се тя, присвивайки тънките си устни.

– Апаратът е отчел друго. Елате.

Още не бе довършил думите си, когато хвана старата жена за лакътя и я задърпа към гишетото, където се заплащаха ползваните услуги. Макар и да искаше, баба Спаска се чувстваше прекалено немощна, за да се възпротиви, затова просто се остави на яките ръце на мъжа.

– Госпожо, дължите двадесет и пет лева и седемдесет и пет стотинки за използваните услуги? – заяви момичето на касата.

– Какво? – едва успя да промълви старата жена. – Та аз не успях да се свържа с моя Ачо.

Младата жена срещу нея извъртя очи с отегчена въздишка. Погледна за секунда компютъра пред себе си, почеса се глуповато по тупираната кестенява коса и после с широка усмивка погледна победоносно бабата.

– Напротив! След като е давало свободно, се е включила гласовата поща на абоната и вие сте му оставила съобщение...

През това време охранителят беше започнал да побутва бабата подканващо. Тя вдигна рамене. Беше ѝ писнало да се разправя с тези нахакани младежи.

В пенсионното, при лекарката, в аптеката, в бакалиците и къде ли още не... Навсякъде ѝ искаха пари, пари,

пари. С времето се беше примирила.

Без да чака още подканвания от униформения, тя сложи очилата и извади портмонето си, след което изсипа парите върху гишето и започна да брой купчинката дребни банкноти и стотинки.

– Ако искате, ще Ви помогна? – предложи мъжът, на когото явно му беше досадно да чака.

Баба Спаска обаче вдигна гордо брадичка и се дръпна от протегнатата му ръка.

– Мога и сама, душманино. Все още не съм съвсем изкуфяла...

– Как мина? – попита я възрастният мъж с камуфлажни дрехи, седнал зад волана.

– Как да мине, Серафиме... Как да мине? – отвърна му вяло жената, настанявайки се на седалката до него.

Всеки месец от две години насам историята се повтаряше. Щом дойдеха дни за пенсия, бабата слизаше до града да си прибере парите за прослуженото в миналото време. После посещаваше телефонните кабинки на пощенската станция и се опитваше да се свърже със сина си, отпътувал съвсем млад за Щатите. Баба Спаска не дружеше особено с другите баби в малкото село. Затова избягваше да използва автобуса към Брацигово и се беше разбрала с единствения ѝ останал жив приятел, – пощальона Серафим – да я кара със стария „Москвич”. И двамата бяха самотници. Отдавна всеки знаеше историята на другия. И се търсеха един друг, защото си вярваха.

Още повече ги сближаваше това, че децата им бяха

отпътували в далечната земя в търсене на по-добро бъдеще, каквото селото вече не им осигуряваше. При все това Серафим имаше повече късмет от Спаска.

– А ти, пиле? Чувал ли си се скоро с Бойко и Ангелина?

– Да – отговори мъжът, докато палеше возилото. – Нали ти казах. Откакто се върнаха миналото лето и ми оставиха жиесема, се обаждат чат-пат.

– А, верно? – наведе глава Спаска. – А ти, Серафимчо? Обаждаш ли им се?

– Аз не мога. Бойко ми каза, че телефонът е пригоден само да ме търсят. За да не ми взимало много пари.

„Москвичът” потегли по улиците на сивия град. Жената от време на време хвърляше поглед през замазания прозорец. Задържаше го върху хората. Мъже, жени, деца, от различни възрасти, облечени в различни дрехи. Всички изглеждаха някак ведри и сякаш щастливи. Сърцето на Спаска се сви. Кога за последно се бе чувствала така? Ръката ѝ неволно се надигна към млечнобялата плитка, увиснала на едното ѝ рамо и започна да скубе шръкналите косъмчета.

Колата продължаваше да се търти по улиците, когато бабата се обърна към шофьора.

– Абе, Серафиме. Кога ще си идват децата ти?

– Предполагам до няколко седмици. За Великден ще са тук.

– Може ли да те помоля нещо?

– Винаги.

– Когат' си дойдат, да минете през мене. Искам Бойко да се свърже с моя Ачо. Ще му дам номера и ще му платя

колкото иска. Имам чувството, че онези в пощата нещо ме лъжат.

Рошавите вежди на мъжа се смръщиха.

– Спасе, Спасе, ще го питам. Но виж... Приеми, че Ачо може да ти е написал грешен номер в писмото. Две години вече не можеш да се свържеш с него!

– Но чадото ми... Дали е живо? – изведнъж подскокна старицата.

– Естествено, че е живо... Нали я знаеш Америката колко е далече... Колко е трудно да се намерим. Имай надежда и вярвай в Бог. Съвсем скоро може да те изненада.

– Да вярвам в Бог... – отсече Спаска. – Май само това ми остана.

Серафим реши да не ѝ отговаря и вместо това се съсредоточи в пътя пред себе си.

Минаваше пладне и вече напускаха пределите на градчето.

Пейзажът на Жребичко изпълни целия открит се пред тях хоризонт. От едната страна се виждаха склоновете на Родопите, а от другата се разстилаха величествено тракийските равнини. Пътят тук бе разкалян, гумите се плъзгаха по него и затова се наложи Серафим да намали скоростта. Това им позволи за пореден път да се насладят на цялата местност, в която бе сгушено малкото планинско селце. Ето че вече се мерзелееха първите къщички. Щом колата ги приближеше, се виждаха опустелите дворове и събарящите се огради.

– Ех! Все по-малко оставаме... – въздъхна Серафим.

Бабата кимна и му отвърна:

– Едно време тази къща, на Аврама, как сияеше! Гледаше толкова животни, дворът бе цяла градина... А сега – само трънаци и салкъми.

– Нямаха търпение да умре дъртият мелничар, пустите му деца. Бойко ми показа в интернета – пуснали са имота за продан, ама никой не го ще, защото къщата постепенно се сривала със земята.

Спаска не му отвърна. Вместо това продължи да разглежда местността. Рядко излизаше извън имота си, а когато го правеше, предпочиташе да ходи до извора в Кръстовата гора, където често потъваше в спомени. Скърцащият „Москвич” мина през центъра на селото, където беше черквата.

– Ей, едно време каква хубава беше! Деда ми я е строил – каза Серафим. – А сега – гледай!

Много части от фасадата на църквата липсваха. Сякаш някой бе изтръгвал парче по парче материалите, от които сградата беше направена. И макар в спомените на старите хора тя да изглеждаше величествено, сега беше един гол скелет.

– Разграбиха селото, Серафиме. Разграбиха го.

– И как не? Вече няма кой да го пази. Няма милиция, децата не са тук. Оставени сме на произвола на съдбата.

– Да се крием като съсели!

– Ти чу ли? В Равногор слязла мечка и нападнала тамошните стада. Нали знаеш какви са равногорци? Много хора, но все стари, като нас. И се изплашили. Оставили мечката да изяде добитъка.

Вместо да му отговори, Спаска започна да се кръсти.

Десетина минути по-късно „Москвичът“ вече се насочваше към покрайнините на селото, където беше къщичката на баба Спаска.

– Абе чух – поде разговора отново Серафим, – че американци купили много имоти в Козарско.

– А дано добавят и тук – каза Спаска. – Току-виж селото отново се вдигне на крака.

– Едва ли – отсече мъжът, вдигайки вежди. – Американците само беди носят. Не чуваш ли какво става по света? Войни. Агенти. Те не трябва да стават част от нашия свят. Само беди ще донесат!

При тези думи лицето на бабата отново побеля като платно.

– Оле. Моят Ачо дали е добре там? Дали?

Серафим помълча, вгледан в пътя, и накрая каза като на себе си:

– Кой знае, Спасе... кой знае....

Двамата най-после пристигнаха.

Мъжът слезе от колата, отвори вратата и подаде ръка на старицата. Тя я пое и се надигна с плавни движения, след което, хванати под ръка, двамата тръгнаха към металната врата, откъдето започваше имотът на Спаска.

Жената разтвори една от найлоновите си торбички, в която държеше принадлежностите си, и извади черен, леко ръждив ключ. След няколко опита да отключи, накрая резето изщрака и Спаска вече беше в своето убежище.

Родния дом, от който не се беше отделяла задълго вече седемдесет години.

– Е, май е време да се разделяме, дружке – каза ѝ Серафим, усмихвайки се топло.

– Ела, пиле, да ми погостуваш. Ще ти направя чай.

– Остави, Спасе – отвърна ѝ. – Тази вечер очаквам да ми се обадят децата и предпочитам да съм сам, за да ги чуя повече.

Жената сведе леко очи, чиито ъгълчета вече се пълнеха със сълзи.

– Не се натъжавай, Спасе. И ти ще чуеш твоя Ачо.

Мъжът се приближи и я прегърна леко.

Тя отпусна треперещото си тяло в обятията му. Само за малко, след което се отдели.

– Ангеле мой. Нека ти дам някой лев – за горивото и дето ме повози.

– Остави – отговори мъжът. Погледът му я избягваше. Личеше, че вече му е крайно неудобно около нея. – Задръж си ги. И без това те ошушкаха в пощата.

– Благодаря ти! И ела да ме видиш, скоро.

Макар и на нейната възраст – 71 години – Серафим беше много по-жизнен. Нямахше нито високо кръвно, нито болести. Дори ловуваше често. Спаска си мислеше за него, докато прекосяваше калния двор по път към къщата. Ех, на времето какъв снажен момък беше! Да бе избрала него. Сега щяха да си живеят заедно. Уви, пътеките им не се пресякоха и макар да си бяха останали приятели, сега ги разделяха много неща. Децата му бяха купили апартамент в града и вече почти нищо не го

задържаше на село. Идваше си все по-рядко – колкото да достави пощата, ако въобще имаше такава. Сигурно след пренощуването в старата си къща щеше да се прибере обратно в Брацигово и да се върне чак след седмица-две. А може би дори месец.

Баба Спаска прекрачи прага на дома си.

Старата жена приседна на дървения стол до постланата с вестници маса, върху която имаше само една тенджерка с накуснат от предната вечер боб. Погледна часовника на стената и се смръщи на бавно нижещото се време.

„Няма да готвя – помисли си. – А и за какво? Манджата само ще вкисне.“

Тайничко се бе надявала Серафим да ѝ гостува. Тогава щеше да има стимул да приготви гозба. Бяха имали и такива вечери. Тя сготвяше храната, той вършеше нещо из къщата. Сетне вечеряха, говореха си и разглеждаха снимки от едно време.

Жената вдигна с немалко усилия една от торбите, които мъкнеше от града, и извади съдържанието ѝ – два салама, пакетче вафли, три кисели млека и два хляба.

Щяха да ѝ стигнат до съботата, когато магазинчето в центъра работеше.

Отвори пакетчето с вафлите и извади една, след което стана от стола и се насочи към спалнята. Пътьом видя, че таванът на коридора е подгизнал. Покривът отново течеше. Пролетните дъждове, по подобие на есенните, съсипваха бавно и неумолимо къщата. Добре поне, че

идваше лято.

„Ами зимата? – долетя неканена мисъл в главата ѝ. – Дано успея дотогава да се свържа с Ачо...”

Щеше да му разкаже за бедите си. Може би той щеше да ѝ изпрати пари. Да ѝ помогне. Дори да ѝ даде джиесем, чрез който да се свързват...

Ачо... Едничката ѝ надежда. Запиляна някъде в Америка...

Навън се свечеряваше, а жената вече лежеше на леко наклонената, отдавна счупена кушетка. От близо час, свита върху изгнилия дюшек, сгушена в орфаното родопско одеяло, разглеждаше снимки. Черно-бели, от младини. Когато още беше хубава мома. Облечена в носия и окичена с цветя. На починалия ѝ мъж – Цако – от казармата. След тях идваха снимките от сватбата им, от кръщенето на малкия Ачо.

Снимка след снимка жената пътуваше в спомените си. Единственото, което животът не можеше да ѝ отнеме и да изтръгне от нея.

Светлината, идваща от отворения прозорец, вече се топеше. Спаска се надигна и запали една от свещите, която извади от чекмеджето. Сетне затвори облечения с вестници прозорец. В стаята настъпи плътен мрак, нарушаван само от светлика на трепкащата свещ.

Изведнъж вратата се отвори. Чуха се меки стъпки и нещо скочи до нея в кревата.

– О, писано! Ти дойде, ма! – каза жената и погали гушещата се в скута ѝ черна котка.

Така, прегърнала мъркащото животно, старицата продължи да разглежда старите снимки, които събуждаха моменти от изживяното минало. Събирания, селски сборове, пътувания до Брацигово, Пазарджик, София...

Снимки от годините ѝ като магазинерка в селото. Снимки от изкласяването на Ачо. Снимки от оранжерията, която Цако поддържаше. Снимки от изпращането на Ачо да следва в София...

Малките хартийки бавно и неусетно въртяха лентата на живота и я водеха към настоящето.

По едно време ѝ хрумна да пусне радиоточката. След завъртането на бутона обаче се чу прашящ звук, който ѝ напомни, че устройството не работи.

Все се канеше да каже на Серафим да го оправи. Все се канеше и забравяше. Вече почти година.

Мислите ѝ непрестанно летяха към Ачо.

„Къде си, момчето ми? Нахранено ли си? Живо ли си? Имаш ли жена?...”

Къде от топлината, споделена с котката, къде от умората от деня, прекаран в пътуване, къде от вече преклонната ѝ възраст... жената започна да притваря очи. Сънят я търсеше. Да, тя щеше да му се отдаде. Неговите прегръдки бяха най-здрави и най-сигурни.

И единствените, които щеше да получи.

Дълго обаче Спаска не успя да заспи както трябва. Тъкмо се унасяше и нещо я вадеше от унеса. Поскърцване на някоя дъска на покрива. Изшумоляване в двора.

Все имаше нещо, което издърпваше съзнанието ѝ от дълбините на унеса и я караше да стои нащрек.

Спаска стоя поне час със затворени очи, но полубудна. Тялото ѝ започна да се поти. Навън вятърът виеше, а от време на време се чуваше и лаят на скитащите псета. После изведнъж небето прогърмя, а по керемидите загропа дъжд.

Ромонът успя да я унесе. Мислите ѝ, преливащи от спомени до притеснения за предстоящите сезони и това, което трябва да свърши по къщата и градината, се сляха в една спирала, която успя да я завърти към небитието и покоя.

За съвсем малко.

Нещо прибяга в стаята. Спаска се стресна и надигна. Вдигна свещта и я насочи към мястото, откъдето беше чула шума. Не се виждаше нищо.

Проклетият съсел. Отново върлуваше в къщата. Макар котката да хващаше мишки, със съсела не можеше да се справи.

Веднъж старицата го беше видяла – огромен, тридесетсантиметров плъх. Прокле се, че е оставила храната на масата в кухнята.

Умората отново я дръпна към леглото. Клепачите ѝ тежаха. Сънят я искаше. Вече бе готова да заспи, забравила за всички шумове, идващи отвън и дори от съседната стая, където съселът се беше промъкнал.

Тогава котката скочи от скута ѝ право на пода, след което се стрелна към другата стая. Спаска отново отвори очи. Сигурно Писана беше последвала плъха. Очите ѝ

отново започнаха да се затварят, когато оттатък се чу мяукане. Първо тихо, после – по-силно. Спаска чак настръхна от тревогата на котката.

Надигна се от леглото, взе в ръка свещта и се изправи с усилие. Не знаеше кое време е. Дъждът бе отшумял, чуваше се само оттичането на водата в уллиците. Старицата тръгна бавно към съседното помещение. Дъските под краката ѝ скърцаха. Направи ѝ впечатление, че е по-мрачно от обикновено.

Изведнъж дъхът ѝ спря.

Видя нещо на прага. Приблужи се и насочи свещта към силуета. Беше котката. На слабата, трепкаща в ръката ѝ светлина, разпозна Писана. Муцунката на животното беше кървава. То стоеше кротко, като от време на време примлясваше.

„Сигурно е видяла сметката на съсела” – помисли си Спаска и продължи напред.

Котката измяука и я последва.

Съседната стая тънеше в още по-непрогледен мрак. За съжаление, трафопостът на улицата беше счупен и техниците вече месец не идваха да го проверят. Спаска, останала единствена в радиус от двадесет къщи, трябваше да се примири и да използва свещи.

Светлината от свещ обаче беше прекалено оскъдна. Жената не виждаше много по-далеч от носа си. Пламъчето се виеше и светеше все по-слабо и по-слабо, сякаш нещо го приглушаваше.

Както си вървеше зад нея, котката изведнъж притича напред и скочи. Спаска се ориентира и се досети, че

животното се намира върху масата, където беше оставила храната. Може би точно там Писана беше сварила и удушила плъха.

Преди да стигне до масата обаче, Спаска се препъна в крака на леглото. Насочи свещта пред себе си, за да се ориентира по-добре и без да иска, извика.

Отстъпи уплашено назад.

На леглото в кухнята, по гръб, лежеше човек.

Сърцето на Спаска заби лудо. В ушите ѝ започна характерното за вдигнато кръвно бучене. Любопитството обаче надделя.

Хванала с две ръце свещта, прегърбената старица внимателно се приближи до леглото. Сега сякаш светликът беше малко по-силен. Спаска успя да различи фигурата на мъж.

– Кой си ти, бе? – бяха думите, за които събра смелост.

Никакъв отговор.

За сметка на това, върху гърдите на мъжа се беше настанила котката. Животинчето бе легнало и от време на време облизваше все още зацапаната си с кръв муцуна.

– Ехо?

Фигурата на мъжа не помръдна. Бабата приближи още. И застина.

Разпозна човека на леглото. Нямаше как да съберка дрехите, тялото под тях и чертите на лицето.

Това беше Цако. Покойният ѝ съпруг, погребан преди две години и половина. Легнал в същата поза и на същото място, където го беше намерила в онази ранна утрин.

Мъртъв.

Жената се паникьоса. Изпусна свещта на земята и тръгна слепешком към стаята си. Ненадейно обаче се блъсна в малкия скрин и събори стоящото върху него огледало. То падна на земята и шумно се разби на парчета.

Лоша поличба. Поредната, пресякла живота на старицата.

Първо, мъжът ѝ почина срещу огледалото.

Второ, тя счупи това огледало в непохватността си...

Изведнъж котката започна да съска. В тъмницата Спаска попадна на поредната мебел, препречваща пътя ѝ – този път малко трикрако столче.

Загуби равновесие и падна на студения под. В това време съскането на Писана стана по-настойтелно, а къщата се разтресе. Отвсякъде заприиждаха на талози различни шумове, шепоти, писъци, съчетани в обща какафония. Жената започна да се търкаля по пода и да мята крайниците си, стенойки, плувнала в пот.

Къщата се тресеше, сякаш невидима ръка я удряше. Толкова силно, че мебелите се разместваха. Спаска не ги виждаше, но усещаше всичко прекалено добре. Леглото, на което лежеше покойният ѝ мъж, се приближаваше към нея.

Плачеше и се опитваше да се надигне, но подът се люлееше. Сетне започна да се върти. Не тя. Къщата. Водовъртеж от мебели, предмети и пространство, в което се бе свила и не можеше да контролира.

Хаотични картини нападнаха съзнанието ѝ.

Снимките, които беше разглеждала. Сега обаче

лицата, които си спомняше – тези на родителите, сина, съпруга и приятелите – бяха изкривени. Сякаш бяха в агония.

Тя закрещя, но къщата не спря да се върти.

Ударите по стените се увеличаваха и сякаш приближаваха. Леглото също се беше озовало на сантиметри от нея. Хвана го и се надигна, плъзвайки се в него. Там се озова до тялото на покойния си съпруг. Свещта бе паднала долу, на земята. Някак си не бе изгаснала и все още гореше.

Спаска се пресегна и я вдигна, насочи я към трупа до себе си. Там видя отново Писана, този път застанала над главата и впила зъби в изстиващата плът.

Ето откъде беше кръвта по муцуната ѝ!

Спаска се хвърли с писък от леглото и отново се озова на продължаващия да се върти под Трополенето се усилваше. Тя се гърчеше...

Изведнъж се сепна.

И отвори очи...

Беше утро.

Виждаше мухлясалия таван над собственото си легло. Слънчевите лъчи вече се бяха промъкнали в стаята, въпреки облепените прозорци.

Баба Спаска се надигна и въздъхна.

– Просто кошмар – каза си. – Просто кошмар...

Тогава чу настойчивото тропане от ужасния си сън отново. Този път идващо от входната врата.

– Събирай си набързо багажа, качвай се в „Москвича“ и да отпътуваме. Веднага! – Серафим връхлетя в къщичката ѝ, избутвайки я от прага.

Влезе и продължи директно към кухнята. Докато тя успее да се обърне натам, той вече се бе върнал отново при нея.

– Къде са ти най-ценните вещи? Ще помогна да ги съберем, след което се махаме веднага!

– Но... – започна Спаска, ала думите ѝ се сподавиха в мощна кашлица.

– Няма но! Трябва да тръгнем до половин час, че и по-малко.

Мъжът, все така в камуфлажни яке и панталон, се насочи към спалнята ѝ.

Спаска се окопоти и го последва. Като влезе в стаята, видя как събира небрежно разпилените ѝ по столове и ракли дрехи в торби.

– Какво правиш бе, Серафимчо? Акъла ми вземаш!

– Налага се да се махнеш. Въпрос на живот и смърт е.

– СЕРАФИМЕ! – успя да извика жената.

Тонът ѝ успя да го накара да се спре. Старецът седна на леглото и закри главата си с шепи. Тя се приближи до него. Внимателно положи ръка на оредяващото му теме.

– Спаске, мародерите са тук!

Като чу това, Спаска отвори широко очи.

– Но... как? Защо... Отново ли?

– Да, отново... Сутринта, на път за извора, ги видях. Явно са пристигнали още снощи. Петимата. Познах ги веднага. Закусваха и разговаряха.

– Какво ги чу да си говорят?

– Ще плячкосват. И този път са хвърлили поглед на твоята къща.

– Но, Серафиме... НЕ! – бабата изкрещя.

Тя се втурна към вратата. Енергия, породила се от внезапно появилата се заплаха, изпълни тялото ѝ. Застана до един от прозорците в коридора, който не беше облепен, и започна да оглежда двора и пътя, отвъд металната мрежа, оградила скромния имот.

Всички ги наричаха „мародерите”. Мъже на средна възраст, обикалящи селата в Родопите и обиращи домовете на стари хора. Незнайно откъде, те имаха информация за всеки имот и живущите в него. Спаска беше слушала не една или две истории за бандитите. Славата им се носеше във всички околни села. И колкото повече се обезлюдяваше дадено селище, толкова по-удобна мишена беше то за пътуващите престъпници.

Спаска усети добре позната ръка на рамото си. Серафим беше зад нея.

– Хайде, събирай си багажа. Ще те водя в града. Не трябва да те намират тук. Ще съберем всичко ценно, ще се измъкнем през задния двор, към гората. Ще се скрием там. После ще заобиколим към моята къща и „Москвич”. Ще се качим и ще избягаме.

Спаска се обърна към него. Очите ѝ бяха пълни със сълзи.

– Не мога... Не мога да напусна Жребичко.

Серафим ахна.

– Тук отгнах. Тук ме отгледаха. Тук се омъжих.

Тук родих. Тук прекарах живота си.

– Ти си луда! – каза ѝ Серафим невярващо.

– Не! Ти си луд – да ми предлагаш онзи отвратителен град. Виж ме на колко години съм. Изсъхнало цвете съм. За кога ще ми сменяш саксията?

– Животът ти е в опасност!

– Остави ме! – Спаска го блъсна и тръгна обратно към стаята си.

Мъжът тръгна след нея и се опита да я спре.

– Спри се, Спасе! Просто събери всичко ценно, което имаш, и да се махаме.

Със сила, която той не очакваше от нея, тя го отблъсна. Очите ѝ святкаха като на хванато в клетка животно.

След секунди и двамата бяха отново в стаята, а тя бе коленичила пред един от дървените скринове и хвърляше във всички посоки намиращите се в него дрехи. Накрая извади от дъното му едно сандъче и се надигна.

– Какво е това? – попита я Серафим.

– Всичко, което имам... – отвърна му тя и отвори капачето на сандъчето.

За пореден път Серафим остана безмълвен. Пред очите му се откри блясъкът на няколко златни накита, брошки, обици и пръстени.

– Това е наследството на рода ми. Помогни да го закопаем в двора, за да може Ачо след време да го открие и да остане за него.

– Ти си луда! – изкрещя повторно Серафим и се отдръпна крачка назад. – Ачо няма да се върне! Ачо не иска да чуе за България, затова и не те е търсил. Ще заринеш

всичкото това имане в земята да го ядат червеите! Ти наистина си се побъркала!

Жената стоеше пред него със сандъчето в ръце и не помръдваше.

– Ела с мен в града! Ще продадем златото, а парите ще ни стигнат да изживеем старините си заедно!

Тя стоеше все така, без да помръдне. Накрая проговори, съвсем тихо:

– Значи чак сега смееш да ми предложиш това. Когато видя блясъка на златото, а? Проклети да сте, ти и Митковският ти род! Чакам те вече година да се сетиш. Но ти си все неуверен, все мрачен, все несигурен. Вече знам какво те е спирало. Сигурно ме лъжеш и за мародерите.

Думите ѝ му действаха като плесници. Серафим отваряше уста и я затваряше, без да издава звук, а накрая сведе побелялата си глава.

– Спасе... Повярвай ми. Много имане имаш. Ела с мен... Ще те намерят.

– Лъжец си ти! – каза му тя и се завъртя.

Насочи се към изхода на къщата. Макар да не бе успяла да спи като хората, усещаше прилив на сила. Сега, когато беше получила някои отговори, сякаш желанието ѝ за живот се бе върнало.

Докато вървеше към вратата, тя чу стъпки зад себе си. Серафим я следваше. Той отново протегна ръка към нея. Хвана я за рамото и я разтърси. Жената не очакваше да вложи толкова сила. Залюля се и изтърва сандъчето. Златните украшения се разсипаха по пода.

– Подлец! – кресна му тя. – На! За какво ти имах вяра?!

Наведе се и започна да събира търкалящите се по земята скъпоценности, сякаш очакваше Серафим да започне да граби едничкото ѝ съхранено богатство. Но той стоеше все така изправен. За момент тя вдигна глава и го погледна. Очакваше поне да я наблюдава, но вместо това взорът му се губеше някъде навън, през прозореца. „Към пътя” – осъзна тя.

Тогава ги чу.

Силни мъжки гласове, викове и смехове. Съпроводени от тропот на копита и звуци на тресящи се по неравния път каруци. Мародерите наистина идваха.

Бяха вече съвсем близо до дома ѝ.

Спаска се надигна и също погледна през прозореца. Мъжете приближаваха заключената порта. В ума на Спаска се стрелна мисълта, че Серафим сигурно е прескочил оградата. Нейният Серафим. Сега тя осъзна, че всичко, казано от него, е истина. Бандитите наистина бяха дошли в селото и бяха набелязали къщата ѝ. А той беше дошъл да я спаси.

Тя обърна погледа си към него. Търсеше разбиране. Търсеше прошка. Но единственото, което видя, беше неистов страх.

– Какво ще правим, Серафимчо? Извинявай, пиле... моля те.

Докато изричаше думите, мародерите вече блъскаха металната врата. Оттук можеше да чуе гласовете им. Бяха весели.

– Как може... посред бял ден... само цигани могат да бъдат толкова нагли – каза тя, усещайки все по-силно

надигация се в нея страх.

– Не само цигани, Спаске. В тези шайки има и българи, и турци.

– Но как... – попита тя невярващо.

– Ето така! Алчността е еднаква за всички хора – Серафим ѝ подаде ръка. – Все още има време да се измъкнем през задния двор.

Бабата хвана ръката му и пристъпи. Кракът ѝ обаче закачи намиращите се на пода накити. Спаска замръзна. Нима щеше да остави имането си в ръцете на тези мародери? Нима щеше да остави родния си дом да бъде изтърбушен, унищожен и изоставен?

Тя внезапно взе друго решение и погледна твърдо Серафим.

– Не! Няма да им позволя!

Пощалъонът за пореден път стоеше изумен пред нея, неспособен да помръдне или каже нещо. Очите ѝ не мигваха. Вътре в тях Серафим виждаше пламък, който не се беше разпалвал от младостта им. Спаска беше от Илювския род. Викаха им „Лудите“. Точно така! С годините на грижи за семейството този пламък се беше изпарил. И сега, пред надвисналата опасност, той отново се бе пробудил и я караше да пламти цялата. Но освен него, в очите на Спаска имаше и безумие. Невъобразим бяс, разрастващ се с всяка секунда.

– Хайде! Да браним дома си! – тя се втурна към стаята, където стояха инструментите и сечивата.

Гласът на здравия разум у Серафим обаче се обади. Още рано сутринта, когато беше отишъл на извора и

беше видял бандитите, страхът го беше хванал за гушата. Един поглед навън беше достатъчен на старика да се опомни. Мародерите бяха разбили вратата и вече влизаха в двора, ритайки и събаряйки всичко, изпречило се на пътя им.

Спаска бе потопена в пожарищата на обзелата я лудост. Той не можеше... осъзна – не искаше да я спасява.

Серафим клекна при разпиляното имане, събра каквото можа по джобовете на панталоните и якето си и се втурна към спалнята на Спаска. Оттам щеше да излезе през прозореца и да избяга в гората.

Пред погледа ѝ се редяха мотики, търнокопи, лопати, коси и брадви. Но това, което тя търсеше, бе старата пушка-двуцевка на покойния ѝ мъж. Старицата я вдигна, от тежестта ѝ залитна и едва не падна. Въпреки това събра сили и се изпъчи гордо с оръжие в ръце. Върна се обратно в коридора. Серафим го нямаше. Отвън се чуваха виковете на мародерите.

– Излез, мършо! – викаше един от тях, а другите му акомпанираха с кикотене.

– Предай златото и обещаваме, че няма да те мъчим много – добави друг.

Откъм стария хамбар се чу мощен трясък. Явно част от бандитите проникваха там – може би търсеха добитък, който също да плячкосат.

Единственото, на което разчиташе, бе да ги изненада. Почувства нова вълна на сила. Подпря пушката на стената, отвори широко прозорците и видя лицата им –

мръсни, брадясали, изкривени от злобни усмивки. Мъжете бяха едри, облечени в изцапани, кални дрехи. При вида ѝ те зяпнаха и за момент се смълчаха, след което започнаха да се смеят.

– А, ето я бабката... Е, дърто? К'во реши? Ще излезеш ли сама? – попита най-грамадният от тях.

– Никога! – извика тя и придърпа двуцевката.

Беше им нужно известно време, за да осъзнаят какво се случва и да реагират. Старицата вдигна тежката пушка, опря я в рамото си и насочи цевта към намиращия се най-близко мародер. После натисна спусъка, като се молеше наум пушката да е заредена.

Мародерът, срещу когото беше възпроизведен изстрелът, скочи инстинктивно. В същото време откатът на оръжието я удари толкова силно в рамото, че Спаска извика от болка. Беше прекалено крехка, за да го използва. Виковете, идващи отвън, ѝ подсказаха, че някоя от сачмите е уцелила нашественика.

Моментът на триумф беше изключително кратък. Тя не усещаше дясната си ръка, сигурно рамото ѝ беше извадено и болката я изгаряше. Хвърли поглед навън отново – простреляният бандит се гърчеше на земята. Притискаше раната, от която плискаше кръв. Другите обаче, вместо да бягат уплашени, както се надяваше Спаска, стояха и я следяха с поглед. След секунди от плевнята излязоха други двама.

Лудостта, която я бе обзела допреди минута, вече се беше изпарила. Сега стоеше срещу четирима бандити, които не само искаха да я оберат, но и да отмъстят за

ранения си приятел.

– Ще страдаш! – изкрещя единият и извади нещо изпод ризата си.

Нож.

Тръгна към нея. Другите го последваха. Един от тях успя да откърти талпа от закрития геран и я размаха заплашително.

Баба Спаска погледна изтърваната пушка и се опита да се наведе, но кръстът ѝ я срязва.

Седемдесет и една годишна старица срещу четирима мародери. Можеше просто да им предаде всичко, което имаше, и да се надява да я пощадят. Сега, когато вече бе останала без сили, тя се дотътри до стаята си и опита да залости вратата с изпразнения скрин и два стола.

... Серафим отдавна беше навлязъл в гората зад къщата на старицата. Наричаха горите покрай Жребичко Кръстови, защото всеки камък, намиращ се в тях, беше изографисан с малко кръстче.

Докато старикът бягаше, част от приборите в дрехите му скъпоценности почнаха да изпадат от натъпканите джобове. Обзет от неистов страх, той не спираше, а продължаваше по пътеката, криволичеща между дърветата и камъните. Върху тях отчетливо личаха кръстовете – набиваха се в очите му както пироните в ръцете на Спасителя, чиито мъки символизираха.

Съзнанието на бягащия мъж се връщаше назад. Към Спаска и участта, която ѝ беше отредена.

„Участта, на която аз я оставих“ – пламна мисълта в главата на Серафим, където образите на гори, камъни, кръстове и лица на светци вече се преплитаха. В образа на Исус Христос, с натежали от скръб очи, Серафим виждаше собственото си отражение – едно малко, бягащо, страхливо човече, зад което се разстила пътека от откраднатото злато. Това ли беше той? Затова ли беше живял седемдесет и една години?

Серафим познаваше добре тази гора и пътеката, по която бягаше. Рязко сви и пое по едно от разклоненията ѝ – право към място с малка стръмнина, водеща до твърди камъни и драки.

Малка, но достатъчно висока, за да може да се хвърли и пребие.

Спаска ридаше в ъгъла на стаичката си.

Мародерите викаха и блъскаха по залостената от мебели врата. Някои от тях бяха заобиколили къщата и сега се намираха пред прозорците ѝ. Пътят за бягство бе напълно отрязан.

В следващия момент онези, зад вратата, успяха да разбият пантите ѝ, след което настанилата се за кратко тишина бе последвана от мощен трясък. Бабата се сви още повече в ъгъла.

Двама от бандитите връхлетяха в стаята, помитайки слабата барикада встрани.

– Къде си бе, урусийо долна? Сега ще си платиш!

Мъжът, изкрещял тези думи, веднага я фиксира. С няколко движения се озова при нея и с грамадната си

ръка успя да хване изкъртената кушетка и да я запрати настрана. В същото време силен трясък от счупен прозорец и животински рев ознаменуваха пристигането на другите.

– Кой ще е първи, момчета? – изграка един от новопоявилите се.

– Първо претърсете стаята за ценности. После ще отмъщаваме за Асен – каза онзи, който беше отместил леглото.

Последваха няколко минути, през които бандитите тършуваха. Обърнаха всички скринове, разровиха навсякъде. Изкъртиха вратите на едничкия гардероб и разхвърляха всички дрехи и завивки.

– Къде си скатала пенсийката и скъпоценностите си? – попита единият.

Явно не ги беше забелязал в коридора. Или може би там въобще ги нямаше? В постепенно разпадащото се под ударите на лудостта от шока съзнание на бабата, се появи образът на Серафим, заграбващ всичко, което успее, и бягащ надалеч. Беше я изоставил. Както я беше изоставил покойният ѝ мъж. Както я беше изоставил и Ачо. Никой не я обичаше и всеки я беше отхвърлил...

– Къде са парите ма, свиньо?! – изкрещя мародерът и я хвана за плитката. Повлече я за нея през стаята.

– Нямам нищо – промълви през сълзи тя. – Оставете ме!

Ритникът в стомаха дойде неочаквано. Баба Спаска се сгърчи от болка.

– Алейдине, я по-кратко, бе! Да не я умъртвиш! – каза един от съратниците на насилника.

– Спокойно, Данчо. Има време.

Мародерът, който я беше ритнал, я сграбчи и я надигна, след което я обърна към центъра на стаята. Там друг от бандитите, събрал на купчина снимките ѝ, вече разкопчаваше панталона си.

– Изверги! – изхлипа жената.

– Я да мълчиш! – извика единият и я зашлеви през лицето.

– Помощ! – изкрещя бабата с последни сили.

Нов удар. Този път – с юрук. Светът се разлюля под краката ѝ.

– Няма кой да те чуе. Всички се крият, а скоро и тях ще изровим от бърлогите им. Ще запалим цяло Жребичко. Ще ви изколим всичките!

Бабата продължаваше да плаче, а мародерът – да блъска тялото ѝ с гнусните си ръце. През това време онзи, в центъра на стаята, вече се облекчаваше, поругавайки спомените ѝ.

– Къде са децата ти? А?! На майната си. ХАХА! – изсмя се друг от мъжете. – Няма и да те намерят, помни ми думата. Радвай се, че поне те са далеч. И че няма да видят това, което ти предстои!

Мародерът, когото бяха нарекли Алейдин, я блъсна на леглото. Наведе се и започна да разкъсва дрехите ѝ. Бабата се гърчеше и крещеше. Бандитите се хилеха.

– Кой ще е първ? – попита Данчо, разкопчавайки колана си.

– Викам първо да ѝ метнем един бой, че нали я видя какво прави с пушката. Да не пострада мъжеството ти –

отвърна му Алейдин.

– Тая ли бе? – викна друг от мародерите. – Тя е жив зян! Ще умре още на първия половин час. Няма да е като оная от Исперихово – да държи два дена.

Мъжете обърнаха хищните си погледи към свитата на кълбо жена.

И ѝ се нахвърлиха.

Гнусните им ръце я опипваха и удряха едновременно. Спаска се опита да мисли за какво ли не – за миналото си, за Ачо, за Серафим. Тези мисли обаче не ѝ предоставяха убежище. Старото ѝ тяло беше извадено на показ и обругавано от безмилостните насилници, които отдавна върлуваха безнаказано по селата.

Нямаше какво да я спаси – нито физически, нито духовно. Някак си прие този факт и чак тогава почувства някакво облекчение. Вече не чувстваше нищо. Да, така беше по-добре... Много по-добре.

Идеята за смъртта ѝ се видя примамлива. Стопляща. Предпазваща. Повече от всичките напразни надежди, които имаше през последните години. И докато понасяше поредните удари, старицата зачака срещата си с нея.

Времето ѝ постепенно изтичаше.

* * *

Беше късен следобед, а един мъж все още седеше зад бюрото в изрядно чистия си и обзаведен по последен писък на модата офис. Докато следеше прилепения за стената огромен екран, с постоянно променящи се цифри, той клатеше бързо и ритмично левия си крак. Акциите,

акциите... Трябваше да паднат. И той да е готов! Да ги изкупи преди всички и да ги изтъргува възможно най-изгодно.

Аромат на кафе достигна до ноздрите му.

Мъжът, който беше някъде около тридесетте, се обърна към току-що влязлата в стаята млада жена, облечена в бяла риза и кожена пола.

– Шефчее... Хайде почини си малко от тези цифри! Виж, нося ти кафе.

Тя седна върху бюрото и се заигра с вратовръзката му.

– Ей, Сидни. Не на работа. Моля те!

– Ти винаги така казваш! – отвърна тя и се спусна към него.

Устните им се впиха. Целувката трая няколко дълги секунди. После той се отдръпна. С едната си ръка продължи да опипва младшата асистентка по гърдата, а с другата се опита да стигне до дистанционното. След като най-после го хвана, мъжът го насочи към екрана с цифрите и натисна един от бутоните. Различни природни пейзажи – от ледници до пустини – започнаха да се сменят един след друг на екрана.

Девојката отново се наведе към мъжа, но той се отдръпна и се усмихна.

– Виж, дяволче. Ще си позволя половин час почивка. В него трябва да поместя личната си кореспонденция и теб. Да кажем така – ти ще разкараш това кафе и ще ми донесеш охладен бърбън. През това време ще прегледам гласовата си поща от последните 24 часа. И като дойдеш...

Той ѝ смигна. Тя се надигна, нацупи се леко, въртна

дупето си демонстративно и излезе от офиса.

Мъжът извади таблета си и започна да преглежда пропуснатите служебни и лични повиквания. Имаше няколко от жената и детето. Както и няколко от различни приятели. Това обаче, което му направи впечатление, беше, че има и едно от непознат странен номер. Нещо все пак му беше познато – може би кодът?

Да. България. Кой пък го търсеше оттам? Беше зарязал тази скапана родина отдавна. Пръстът му се насочи към екрана и кликна за прослушване на съобщението. Оттам долетя глас на възрастна жена:

„Ачо! Ачо търся, милото ми момче.“

Мъжът кликна върху паузата. За момент в главата му се роди недоумение. След това в стаята врълхлетя младата асистентка, носеща бутилка бърбън в едната си ръка и съд с лед в другата.

– Е, палавнико, готов ли си за кратка почивка?

Той още беше озадачен, но полюшващата се гръд от дълбокото деколте на девойката го изскубна от мислите му. Все пак реши да пусне съобщението отново.

„Ало, миче, кажи на Ачо, че Спаска го търси.“

Спаска? Коя пък беше Спаска? Нямахме време да мисли много-много. Имаше половин час да се позабавлява, преди пак да се влее в света на акциите и кариерата си. А и в крайна сметка вече не беше Ачо. От няколко месеца насам се беше простил и с родното си име – официално бе Стивън.

И нямаше нищо, което да го свързва с онази кофти страна, която на младини се беше опитала да разбие мечтите му...

РЕКВИЕМ ЗА СТАРЕЦ И МЕЧКА

Още преди да чуе стъпките и да види задаващия се силует, бай Стоимен долови миризмата на изпотеното му тяло и отдавна покрития с плесен вехт ямурлук. Крачките на Учителя (както беше прякорът на съселянина му и негов ловен другар) бяха бавни и отмерени. Стоимен не сваляше сините си очи от едва влачещия се насреща старик. Отварата от коприва отдавна вече не вършеше работа за отмалелите кости на близо осемдесетгодишния мъж.

Когато се изправиха лице в лице, кротко седналият на заскрежения объл камък Стоимен преглътна. В студения въздух се носеше още една миризма.

Страх.

– Завардих я при Мръсния вир, оттам ще видиш и дирята ѝ – рече Учителя и наведе глава.

Бай Стоимен ясно осъзнаваше, че мъжът не иска да го погледне. Старият ловджия знаеше защо. Едно време би го укорил или дори избъзикал, но положението, в което се намираха, не позволяваше такова отношение. Ето защо Стоимен просто се надигна ловко и потупа Учителя по рамото.

– Връщай се при Донка и Кунчо. Вълците със сигурност са усетили какво се случва, най-малкото са надушили кръвта. В случай че нападнат, Кошарата ще има нужда от още един човек.

В далечината, откъм Буковия лес, се чу воят на десетки вълчища. Стоимен преглътна отново. Небето постепенно потъмняваше, а севернякът засилваше повеите си.

Нямаха много време за губене.

Изведнъж Учителя започна да ридае. Избилата влага от очите намокри бузите и брадата му.

– Изстрелът в стомаха е позор за ловеца – рече накрая с хрипливия си глас.

Бай Стоимен знаеше, че каквото и да отговори на съратника си, срамът, който изпитваше, никога няма да намалее. Ето защо го притисна силно в обятията си.

После се обърна и грабна лежащото на снега моделно копие.

– Отивай в плевнята, преди зверовете да са се спуснали! Аз ще я довърша – бяха последните му думи, преди да поеме към притъмнялата гора. Отвъд нея се намираше мястото, където Учителя беше ранил кафявата мечка.

За седемдесетгодишната си възраст бай Стоимен чувстваше неимоверна сила и енергия. Знаеше, че адреналинът е причината. Още когато правеха кроежи как да умъртвят мечката, старецът подозираше, че планът няма да успее. Докато вървеше в леса и размишляваше, не пропускаше да следи внимателно околната обстановка.

Вярно че зимата беше сезон, в който някои обитатели на гората спяха, но сега наистина всичко беше притихнало. И макар коварният сезон вече да се отдръпваше, признаците на зараждащия се наново живот бяха нищожни. Докато крачеше ловко и предпазливо, бай Стоимен си мислеше, че природата вече не е същата. Законите ѝ се меняха и затова беше виновен човекът, който я съсипваше с дейността си.

Покритата с едри преспи полянка до Мръсния вир, вече се виждаше. Бай Стоимен забави крачка и започна да се оглежда. Заедно с падащия мрак ставаше все по-тихо. Старецът успя да успокои тежкото си дишане. Трябваше да се слее напълно с нощта.

Когато се озова до полузамръзналия извор, където мечката явно беше търсила храна, бай Стоимен видя кръвта.

Сега единственото, което чуваше, беше лудо биещото си сърце.

Огледа набързо мястото. Видя ясно и отчетливо кътчето, където Учителя беше заложил хванатия по-рано заек. С периферното си зрение забеляза и дървото, където съратникът му се беше качил, в очакване на мечката. Стоимен се смръщи при мисълта за това, как при качването и слизането Учителя само е влошил състоянието на десния си крак. Разстоянието между заложения примамка и дървото не бе никак малко и макар Стоимен да беше настоявал той да стреля, другарят му бе категоричен. Заради едната гордост и някогашно реноме на

най-добър ловец в околията куцият и твърдоглав старец бе упорствал той да убие животното.

Бай Стоимен проследи с поглед кървавата диря – на белотата на снега аленият цвят се виждаше отчетливо. Докато поемаше по нея, старецът не спираше да псува на ум.

Пустият му с пуст Учител! Уважено право и принципи... Какви глупаци бяха да вярват, че с единствения им останал куршум ще свалят кафявата мечка. Дори да беше уцелена в сърцето, шансовете си оставаха минимални.

„Проклети пушкала” изплю се Стоимен и стисна още по-силно копието си.

Беше зима, а в този сезон мечките не се ловяха с кучета и огън. Единственият шанс за мъжа да премахне звяра, беше да навлезе в бърлогата му.

Също както в отминалите дни на детството му, когато го бяха включвали в хайки. Само че тогава времената бяха съвсем други...

Животът в село Жерка бе процъфтявал по времето на бай Стоименовата младост. Овцевъди, тъкачи, тютюнопроизводители. Различните родове – всеки поддържащ собствен занаят – правеха така, че в китното родопско местенце да има изобилие от блага и живот. За седемдесетте си години обаче старецът бе видял възходите и паденията на джебелското село. Постепенно различните занаяти бяха замрели, а с тях и практикуващите ги фамилии. Младите един по един се изтеглиха в съседните по-големи села и градове. Спряха да функционират

локалните магазини. Поддържаната и обработвана земя беше превзета от бурени, а къщите се превръщаха в призраци. Пътищата се разрушиха напълно. Селяните се топяха, а в планината и високите гори започнаха наново да се въдят мечки, вълци и други хищници, които с всяка година освирепяваха за повече храна и вече слизаха в Жерка да нападат оредяващите стопанства. Година след година овцете, останали наследство от рода му, се топяха.

Съседните стопанства също запустяваха. Дивото се надигаше и хищно поглъщаше това, което беше останало от селото.

Докато накрая не останаха четирима: Стоимен, жена му – баба Донка, Кунчо и Учителя. И макар да бяха заживели заедно и да бяха оцелели вече три зими под един покрив, терорът от кафявите мечки продължаваше да нараства.

Ето защо той трябваше да я убие. Не само заради козината, с която щеше да направи нов кожух на Учителя и не само заради месото и мазнината ѝ.

А и за да оцелеят.

Кървавата диря доведе бай Стоимен до една от пещерите в подножието на Вейката. Високият връх се извисяваше над стареца като бесило, на което да се покачи и да се отърве от тегобите си.

Тази нощ щеше да се реши всичко.

Доколкото му беше известно, мечките бяха едни от животните с най-бавен метаболизъм. Бай Стоимен смяташе, че ще отнеме време, докато куршумът я отслаби

наистина. Можеше да постои няколко часа и да я изчака дори да заспи, след което да я разпори. Ношта обаче ставаше все по-студена, а ловджията усещаше как отварата от гръмотрън губи ефекта си. Крайниците му се вкочаняваха. Освен това, макар да му беше сторила десетки злини, мечката заслужаваше достойна смърт. В битка.

Възрастният мъж стисна още веднъж дървената дръжка на копието си. Гордееше се с ръчно изработеното си оръжие, за чиято направа беше лишил стария орех от плодовития и здрав клон.

Старецът пристъпи в пещерата.

В бърлогата на звяра миришеше на кръв и мърша. За щастие, дупката на мечката беше плитка, а луната зад гърба на бай Стоимен – пълна. Отварата от очанка, която беше изпил след тази от гръмотръна беше подсилила зрението, което така или иначе цял живот не го беше изоставяло. Също така той сякаш усещаше и топлината на мечото туловище.

Звярът изрева и се нахвърли срещу натрапника. Възрастният мъж, естествено, очакваше подобна рязка и настървена атака и успя да се хвърли и изтъркаля настрана.

Явно изстрелът на Учителя не беше чак толкова лош. Изглежда инстинктите на мечката бяха притъпени от болката и тя не успя да предугади какво е намислил бай Стоимен.

С ловко движение ловджията се изправи. В същото време мечката, усетила изплъзването на противника си,

се обърна и се вдигна заплашително на задните си крака срещу него. Бай Стоимен чакаше точно този момент. Хванал копието си с две ръце, се нахвърли срещу незащитените гърди на звяра. Дали от заледения участък или от събралата се на локва кръв на мечката, старецът се подхлъзна и острието на копието му килна надолу, ръгвайки животното в корема, а не в сърцето, където се бе прицелил. Бай Стоимен падна на колене, но съумя отново бързо да се изправи точно когато мечката се нахвърли върху него. Огромната ѝ лапа попадна в гръдния му кош. Ударът беше толкова силен, че отпрати ловца в една от каменните стени на пещерата. Главата му срещна един от издадените ръбове. В яростта си обаче животното се бе донанизало на копието, чието метално острие разкъса част от жизненоважните му вътрешности.

Последното, което Стоимен видя, преди черната пелена да се спусне над взора му, беше строполяващата се мечка, която все пак бе успял да надвие. Кротка усмивка озари сбръчканото измъчено лице на стареца.

Славна, но и в същото време заслужена смърт. Макар набезите на звяра да бяха унищожили голяма част от стадото му, той беше видял сметката на останалите мечки в околността, част от които вероятно от нейния род.

Такива бяха законите на дивото, което се беше възродило. Още и още млади хора напускаха селата и оставяха възрастните си роднини на произвола. Природата подивяваше, зверовете се множаха, а оцелелите

нямаха друг избор, освен да се борят. Защото за тях родният дом беше всичко.

Бай Стоимен усети как белият му дроб започва да се пълни с кръв. Ударът на мечката бе счупил ребро и то го бе разкъсало отвътре. Оставаха му последни глътки въздух. Нямаше сили да отвори очи, но мислите го понесоха към ранната утрин, в която бе издоил четирите останали овчици. Старикът бе излязъл пред кошарата и се бе вгледал към небето, откъдето очакваше скоро да се появят пристигащите от юг птички. Макар че зимата бе продължила по-дълго, хората бяха успели да оцелеят. Пролетта щеше да дойде, вълчищата постепенно да се преместят в своите си територии, където да дебнат дивеч.

Аз изпълних своя дълг.

Защитих дома и семейството си.

БАЩИ

Часът беше точно 13:45 и звънецът удари в наполовина пълната класна стая. Звукът му беше придружен от превъзбудените и весели гласчета на учениците, дошли на последния за тази година учебен ден.

– Добре! 3-ти „б” клас! – плесна с ръце учителката. – Ще се видим през септември, а дотогава – умната, и да си прочетете книгите от списъка.

– Добре, госпожо Макавеева! – изчуруликаха в хор хлапетата и занаставаха от чиновете си.

Класната стая беше огряна от топлите слънчеви лъчи на юни. Оранжевата светлина, пропускана от широките прозорци, къпеше в мекотата си.

Докато няколко от третокласничките бяха наобиколили облечената в дълга пола и с прибрана на кок коса, учителка, обсъждайки списъка с книги за лятото, друга група деца се беше скупчила в един от ъглите на стаята. Четирите момчета обсъждаха нещо толкова оживено, че гласчетата им наподобяваха жужене на пчелен кошер.

– Мен ще ме карат към града довечера – рече Стоянчо леко напрегнато.

– А пък ние с татко и мама утре ще тръгваме към Милано на екскурзия – обади се русолявият Тихомир.

– Е, приятели, значи имаме едва четири часа за игра –

извиси се гласът на най-високото от децата – Самуил. То беше лидер на малката групичка.

Докато малчуганите говореха, стаята се беше опразнила. Освен четиримата, седнало на чина си, имаше и още едно хлапе, което беше забило нос в тетрадката, драскайки нещо вътре. Името му беше Захари.

Изведнъж хлапетата обърнаха глави към него.

– Зарко! Искаш ли да дойдеш с нас? – попита Самуил.

Момчето не го удостои с отговор. Високият тръгна към него.

– Ей! Извинявай, задето ти напълнихме раницата с конски фъшкии онзи ден. Беше шега! Ние наистина искаме да си играеш с нас.

Захари вдигна сините си очи от тетрадката и погледна съученика си. Изражението му беше каменно.

– Мислим да ходим при старата плевня. Ела! – обади се Петърчо, луничаво къдрокосо момче с едри бузи.

Захари въздъхна.

– Какво ще правим там? – попита с тихия си и плах глас.

– Ще ти покажем една от нашите игри – отвърна Самуил, вече на сантиметри от него. – Е, идваш ли?

– Добре – промълви Захари и се надигна, затваряйки тетрадката си. Преди кориците да се съберат, Самуил ясно видя десетките нарисувани черепчета, които вместо очни кухни имаха хиксчета...

Дамяново беше сравнително голямо село. Жителите му бяха достатъчно, че на територията му да функционира

училище. Освен това в селото имаше лекар, местна полиция, няколко бакалии и странноприемници, разположени в различните махали. Повечето от мъжете и жените на средна възраст работеха в близкия град, най-вече заради големия завод там. За децата обаче целият свят се ограничаваше със селото. Когато имаха свободно време, обичаха да ходят до реката, да ритат топка на някое от игрищата, да играят на стражари и апаши по улиците или да изследват изоставени сгради. Една от тях беше старата плевня зад мандрата. От училище малчуганите се отправиха натам за последните игри, преди лятото да ги отвее в различни посоки извън селото.

Първо започнаха с гоненица, която премина в боричкане между по-активните от тях. Захари обаче като че ли се социализираше по-трудно. Макар да го бяха поканили, децата все още страняха от него, тъй като момчето не говореше с почти никого в училище, беше все умислен, мълчалив. Бележките му бяха слаби. Самият Захари беше пристигнал с майка си в селото наскоро, едва преди половин година, и никой в Дамяново не знаеше почти нищо за тях. Неуспели да приобщят момчето, съучениците му бяха започнали да му се подиграват и да го тормозят. И макар сега да го бяха поканили, децата знаеха, че това не е достатъчно, за да го накарат да се почувства един от тях.

Пристигнаха задъхани в двора пред старата плевня след час лудешки бяг. Сетне всички насядаха върху буйната трева. Наизвадиха от раниците си вафли и пакетчета семки и се заговориха. Само Захари стоеше настрана,

прегърнал колене и погледът му се рееше в нищото. Слънцето напичаше здраво, а околността, обрасла с високи треви, из които бяха нахвърляни боклуци, беше изпълнена с жуженето на пчели и песента на шурчета.

– Е, приятели! Сега ще играем на „бащи“! – рече на висок глас изправилият се Самуил и размаха юмрук. – За Зарко да поясня – в тази игра всеки показва какво прави баща му. Свитото в края на отъпканата полянка момче леко стъписано попита:

– Каква е целта на тази игра?

– Ами ще видиш! Сега ще покажа. Всички да затворят очи!

По сигнал децата послушаха командата на високото чернокосо момче. Някои дори поставиха ръце пред лицата си.

– Е, готово! – възкликна след малко Самуил.

Когато останалите отвориха очи, видяха съученика си, хванал в ръце дълга пръчка и застанал в бойна поза.

– Татко ми е войник! – изкрещя той и с подскоци се озова срещу Тихомир. – Той се бие с лошите на изток! Има над десет медала!

Другите деца закимаха усмихнати. Само Захари гледаше вяло.

– Аз съм следващият! – изкрещя Стоянчо и стана, избутвайки изправения си съученик.

Трябваше му няколко минути, за да се подготви. Сетне, когато беше готов, другите отвориха очи.

– Моят татко е пилот – крещеше детето, въртейки се в кръг с разперени ръце. – Той лети по целия свят!

Децата изкрещяха възторжено и се изправиха дружно, присъединявайки се към въртящото се хлапе.

Скоро всички без Захари се бяха увлекли в играта, всеки имитиращ родителя си. Постепенно се бяха преместили в самата плевня, увлечени в това да се катерят, да търчат, да подскачат, издавайки различни звуци като бибиткане, конско цвилене и какво ли още не. Срамежливото момче стоеше настрана и все още не се включваше в играта.

– Хей, ела при нас – подвикна му Самуил с широка усмивка.

– За какво съм ви? – попита Захари. – Та аз съм скучен.

– Не си! Хайде, ела да се забавляваме! – обади се Петърчо.

В същия момент другите хлапета прекъснаха забавата си и наобиколиха мрачното си другарче. Лицето на Захари беше бледо, а погледът – унил.

– Не... мога! – рече то срещу питащите им лица.

– Абе как така не можеш! Я идвай! – подкани го Самуил и понечи да го дръпне за ръката, но Захари се запъна.

– Оставете ме на мира! Не искам! – изкрещя момчето и очите му се напълниха със сълзи.

Самуил обаче не се трогна.

– Ти май си нещо сбъркан. Твой ред е да играеш. – приближи се до Захари, стиснал юмруци.

– Искам да си ходя! Искам при мама – изхлипа Захари. Той заотстъпва, а децата, предвождани от Самуил, го последваха. Тялото на разплаканото дете се разтрепери.

– Пуснете ме! – изкрещя то, когато усети как гърбът му се опира в една от стените на плевнята.

– Няма къде да бягаш, пикльо. Дръж се като мъж! Знаеш ли баща ми какво прави с военнопленниците, а?

Ненадейно Самуил изстреля юмука си към лицето му. Другите стояха застинали.

– Когато някой откаже да съдейства на татко, той пра-
ви така! – рече с груб тон високото момче и отново стовари
пестника си. От удара носът на Захари започна да кърви.

– Моля те, искам просто да... – помоли малчуганът, но
получи нов удар, този път в зъбите.

– Ще играеш! Чуваш ли? – изкрещя Самуил и започ-
на да стоварва ритмично ударите си един след друг.

– Добре! – изкрещя след малко Захари.

Сетне децата заотстъпваха назад, за да направят място
на съученика си. Лицата на всички, включително и на
Самуил, бяха грейнали.

– Ето, виждате ли! Боят винаги помага. И изгражда
характера! Така казва татко! А него така са го учили още
в казармата! – изпъчи се гордо високото хлапе, доволно,
че е успяло да накара Захари да играе.

Момчето се отдръпна към центъра на плевнята.
Другите, наредени в полукръг, седнаха върху дървения
под, покрит на места със сено, и впериха очи натам.
Намираха се на не повече от десетина стъпки от него.

– Надявам се, няма да побегнеш – рече Самуил, сла-
гайки ръце пред очите си. – Защото татко е добър и в
преследването на бегълци. А ако знаеш тях как наказва...

– Моят татко също е гонил престъпници. Знаете ли вечер какви истории разказва от районното. Тръпки ще ви побият – обади се Тихомир.

– Не помня много баща си – започна да разказва Захари от центъра на плевнята. – Това, което ми е останало като спомен от него, е малко. Сега ще ви покажа.

Едно по едно децата затвориха очи и зачакаха.

Минаха няколко минути, в които се чуваха само стъпките на Захари и тук-там поскърцване на някоя изгнила дъска.

– Е, да отваряме ли? – попита нервно Самуил.

– Още не! Изчакайте! – чу се гласът на Захари, последван от шума на нещо обемисто, което изглежда той търкаляше.

Сетне минаха няколко секунди в тишина, а след тях се чу пак леко скърцане. Тогава децата чуха гласа на Захари:

– Сега!

Всички заедно отвориха очи и онемяха.

Техния съученик, същия, когото Самуил беше успял да разреве. Същото момче, което бяха принудили да играе с тях. Стоеше в центъра на плевнята, покачено върху дървена каца. Стойката му бе някак смирена, а ръцете – прибрани зад тялото. Малчуганите не бяха очаквали подобна гледка. Погледите на всички бяха приковани във врата на Захари, натикан в примка от въже, чийто край беше завързан за една от подпорните греди на плевнята.

– Последния път, когато видях татко, той направи ето това – с тези думи Захари изрита кацата и тя падна на

пода с трясък.

– Не! – изкрещя Самуил, започнал да осъзнава какво се случва. Надигна се светкавично и се хвърли към виещото и гърчещо се тяло. Другите също скокнаха към Захари, но колкото и да се суетяха около него, не успяха да го свалят. Въжето, намерено някъде в плевнята, беше затегнато прекалено здраво.

Минути по-късно конвулсиите на безжизнения торс бяха стихнали, а децата стояха около него с изкривени в ужасени гримаси лица.

Все още напълно недоумяващи.

Току-що Захари се беше обесил пред тях. Сърцата им биеха ожесточено и с всеки удар те осъзнаваха все повече какво се бе случило. Всеки удар засилваше чувството за вина, което изпитваха не защото го бяха подтикнали към фаталната игра, а за всичкият тормоз, на който го бяха подложили досега. Вина, която щеше да ги преследва дълго. Може би до момента, в който щяха да пораснат и да се превърнат в същите бащи, на които подражаваха. Но дали щяха да са бащите, за които мечтаеха, или животът щеше да ги смачка и провеси на някоя скърцаща греда...

Кой знае?

Слънцето продължи да огрява запуснатата местност още няколко часа с безпристрастните си лъчи. Сетне прехвърли близкото било и отстъпи място на задаващата се нощ, която погълна в лепкавия си мрак старата плевня, прегърнала последните отчаяни мигове на една изгубена душа.

ОРИСИЯ

Ранното утро на двадесет и четвърти декември посрещна дядо Атанас със студ и вятър на поста му. Беше 6 часа, затова и небето все още имаше тъмен обков. Дядо Атанас, свит в дебелия си кожух, кимна едва доловимо на другия мъж, който бе изкарал нощната смяна и седна до него.

– Как е, Ставре?

– Все тъй, Атанасе – отвърна му мъжът със сънен глас.

Двамата постояха известно време така, споделяйки тишината на разбуждащия се ден. Несъзнателно дядо Атанас започна да рови с крак в пепелта на постепенно замиращия огън, който другият възрастен мъж бе запалил по-рано през нощта.

– Дали днес ще вали? – попита новопристигналият.

– Надявам се, не. Иначе ще те затр... – внезапна кашлица прекрати отговора на Ставри.

– Да ма затрупа дано. Ама не ще! Само ще вее днес и ще ме бръсне.

Дядо Ставри не му отговори. Вместо това се надигна, намести калпака си и кимна на колегата за довиждане. Беше станало време да си ходи.

Дядо Атанас, седнал на студената земя, му отвърна,

след което го проследи с поглед. Тази нощ не беше валял сняг и въпреки това преспите по хълма си стояха прекалено големи. На места стигаха докъм метър и половина. Такава зима в Горен Ручей не бе имало от много лета. Докато гледаше как колегата му слиза надолу по хълма – бавно и трмаво – възрастният мъж се опита да си спомни кога за последно бе паднал толкова сняг. Зимата лани беше минала без почти никакви снеговалежи. За разлика от сегашната, която беше започнала с продължителни виелици, направили непроходими пътищата около селото. За седмица дебелият снежна покривка отцепи Горен Ручей от света. Селяни от покрайнините бяха споменали, че дори има опасност от лавини.

Постепенно се развиделяваше, а дядо Атанас продължаваше все така да гледа в далечината. Фигурата на Ставри отдавна не се забелязваше, но цял Горен Ручей се откриваше пред погледа му.

Неговото малко селце.

Атанас продължаваше да се рее от настоящето към миналото, като с това постепенно изражението му посърваше. Спомените го връщаха в дни, когато животът не само за него, а за всички тях – неговите съселяни – беше по-лек. „Онези години”, както обичаше да ги нарича, бяха изпълнени с по-малко тревожност и по-малко неприятности. И колкото по-назад стигаха мислите му, толкова повече се сбръчкваше лицето на стария мъж. Пред очите му изникваха картини на селото – пълно с народ и добитък. Дори през зимните месеци имаше

движение на хора. По поляните и горите пъплеха ловни дружинки, а по центъра играеха деца.

Сините очи на дядо Атанас се навлажниха. Високият, слаб и жилав мъж вдигна скъсаната си на няколко места кожена ръкавица, за да попие сълзите. Не беше минал и половин час, а емоциите се бяха отключили и завладели цялото му съществуване.

Къщички с димящи комини и светли прозорци. Лай на кучета и смях на жени, излезли да поклокарстват. Пукот на пушки в далечината, сигнал за поредния щедър улов, който ловците ще споделят с цялото село.

Дядо Атанас се намръщи. Свали ръката си от карабината в скута му и с мощен замах си удари плесница. Трябваше да избяга от уютната прегръдка на миналото и да се съсредоточи върху настоящето. Беше поел поста и трябваше да варди това, което му бяха поверили.

Надигна се – хем да се огледа, хем да раздвижи и стопли тялото си, тъй като бе почнало да се сковава от студа. Направи кратка обиколка на мястото, което пазеше, и като не видя нищо съмнително, се върна да приседне до вече напълно изгасналия огън.

Небето, напук на студа, беше сравнително ясно. Нещо, което дядо Атанас очакваше. Беше се наваляло за две зими. Първите слънчеви лъчи, макар и оскъдни, вече се спускаха над околността. Седемдесетгодишният старец се чудеше колко ли ще се задържат и кога ли ще почнат да се топят снеговете.

Усмихна се на слънцето. Поне днес нямаше да

трепери от студ.

То сякаш му отвръщаше. Светлината му го окъпа и макар въздухът да беше все още смразяващ, стражът почувства нейната топлина.

Нов ден. 24-ти декември. Светъл празник. Вдигнал глава, дядо Атанас отмести погледа си от слънцето и го спря на високия петметров кръст, който охраняваше.

Кръстът – също обгърнат от слънчевите лъчи – сияеше. Близко три човешки ръста, с обков от чисто злато. Дядо Атанас не можеше да спре да му се възхищава.

Толкова грамаден, толкова колосален. Толкова всепоглъщащ.

И макар това да беше поредното утро, в което старикът идваше на пост, той не спираше да се взира – в кръста.

Вече трета година...

Приблизително десетина години бяха минали, откакто мъжът, чиято собственост беше кръстът, пристигна в Горен Ручей и се установи в селото за постоянно. Дядо Атанас го помнеше много добре. Цялата околия се беше събрала в центъра и всички задружно се веселяха. Баба Светла, съседката му, даваше курбан за здравето на новото си внуче. Над сто човека имаше по улиците на селото. Щастие изпълваше въздуха и душите на всички.

И точно тогава се появи той – бизнесменът от града.

Беше паркирал черния си джип до фонтана и бе излязъл, заедно с други трима мъже. Макар че се държаша любезно, дядо Атанас още тогава почувства лека неприязън към тези хора. Сякаш мястото им въобще не

бе тук. Тогава обаче, завладян от празничните чувства, потисна тези вътрешни тревоги и заедно със съселяните си прие радушно новопристигналите.

Радоев, така се казваше мъжът, беше дошъл, за да си намери хубав имот, където, по негови думи, да идва със семейството си на почивка. Празни къщи в Горен Ручей тогава нямаше, затова мъжът беше на път да се откаже. За негов късмет обаче, се оказа, че баба Рада, останала отрано вдовица и изпратила едничката си рожба на гурбет в Русия (а тя пък се залюбила и останала там), е съгласна да продаде, при това почти без пари, къщата си, заедно с намиращите се около нея тридесет декара прилежаща земя. Единственото ѝ условие беше бизнесменът да се грижи за къщата и двора.

Е, самата баба Рада почина още на следващата година и точно тогава за първи път нещата започнаха да добиват повече яснота и да се влошават. Кратките посещения на бизнесмена и семейството му, първоначално през два месеца, зачестиха на почти всяка седмица. Дядо Атанас си спомняше кристално онзи ден, когато в селото пристигнаха не една, а десет коли, от които наизлязоха множество хора. Имаше такива с костюми като самия Радоев, имаше и други, с по-обикновени дрехи, имаше и леко мургави, сякаш хванати от улицата.

След като пристигнаха, бе последвала седмица и половина на гуляи в имота на покойната баба Рада. През това време повечето селяни стояха настрана. Радоев и приятелите му бяха изключително шумни – и денем, и нощем.

Е, след седмица и половина си бяха отишли. Тогава спокойствието в селото се завърна. Хората изглеждаха така, сякаш камък е паднал от сърцето им. Всичко си беше по старому и никой не искаше да мисли много-много за случилото се.

Но още тогава нещо беше почнало да стяга гърдите на дядо Атанас. Лошо предчувствие, което го стискаше като питон – плячката си.

Притесненията му се превърнаха в реалност още през следващия месец.

Бизнесменът пристигна отново, само че с повече хора. Този път имаше багери, трактори и всякакви други машини. Престоят му в селото продължи няколко месеца, през които реконструира старата къща. Освен това, вдигна двуметрови огради около цялата земя, която притежаваше. Сред селяните се говореше, че отглеждал някакви растения, които не познавали.

Изглеждаше така, сякаш въобще не иска да напуска това място. Приятелите му гостуваха постоянно и тогава селото се превръщаше в ад. От време на време идваха и огромни камиони, в които товареха щайги, пълни с продукцията, която беше започнал да вади от нивите. Никой от селото обаче не знаеше каква точно е тя, тъй като самият Радоев беше разпратил огромни гологлави мъжаги, облечени в черно, които да пазят региона и да не допускат никого да приближава.

Постепенно селяните спряха да общуват помежду си. Селската кръчма пустееше, а все по-малко съседни си гостуваха, я да обядват заедно, я на размдумка. Повечето

от тях не смееха да излизат извън имотите си. На тези, които прекратиха житейския си път, бизнесменът успя да закупи земите от опечалените им роднини...

Денят вече клонеше към обед, а дядо Атанас продължаваше мислено да препуска през последните години. Бизнесменът сякаш изпиваше постепенно силите на Горен Ручей. Колкото повече селяни умираха, колкото повече къщите им се рушаха, толкова повече той процъфтяваше. Имотите му се увеличаваха, а към къщата правеше пристройки. Беше я превърнал в палат.

Дядото се сещаше за един случай, в който някои от хората се бяха вдигнали на бунт, тъй като им беше дошло до гуша от непрестанните сбирки, които Радоев организираше. Групата беше малка – само двадесет човека. Недоволството им беше бързо потушено. С бой и заплахи за неприятности в близкото бъдеще. Самият дядо Атанас не се включи от малодушие.

Страх, заради който се обвиняваше всеки божи ден. Но старецът тогава смяташе, че не биха могли да постигнат нищо. И се бе оказал прав. Някои от децата на селяните, живеещи в Етрополе, откъдето беше дошъл бизнесменът, бяха предупредили изрично да не го закачат. Бил опасен.

Мафиот го бяха нарекли.

Някои успяха да дръпнат роднините си в града. Така селото опустя още повече, изгубиха се много от занаятчиите и земеделците му.

И се стигна до деня, в който от местното население

на Горен Ручей останаха само около четиридесет човека. Дори в имението на бизнесмена имаше повече, тъй като декарите му обработваема земя се увеличаваха и през активния сезон водеше хора, които да работят.

А кръстът – докаран и вдигнат преди години – стоеше като символ над Горен Ручей. Символ, показващ, че Радоев владее селото. Че то е негово и че трябва да му се подчиняват. Хората приеха тази своя участ и заживяха още по-скромно. Още по-свито в черупката си.

Всеки един, чакащ своя край...

Спомените бяха запалили отново таения гняв. Сърцето му беше започнало да бие лудо, а тялото му да се поти. Дядо Атанас се надигна от поста си и се вгледа в далечината. Съдейки по положението на слънцето, вече беше малко след обяд. По пътеката откъм селото се виждаше фигурката на гърбав мъж. Веднага го разпозна. Най-вече, защото очакваше гостенина. Чертите на смръщеното и угрижено лице на старика видимо се проясниха. Остави карабината на земята и помахна с ръка на мъжа в далечината. Той обаче сякаш не го забеляза. Вместо това продължи да ходи зигзагообразно.

„Пак се е напил завалията! Как смее без мен?!” – помисли си дядо Атанас и отново седна на земята.

Макар да не беше достатъчно топло, дядо Атанас съблече кожуха си и остана по ватенка. Единственият студ, който усещаше, бе по ходилата, тъй като кубинките вече се износваха. Щеше да отнеме време, докато гостът успее да се покачи при него, предвид състоянието му и

заледения терен. Затова, без да бърза, старецът отвори торбата, която беше донесъл със себе си, и се разрови вътре. Минаха няколко секунди, докато успее да открие увитото във вестник парче сланина и прясно изпечения хляб.

Храната и идващият гост бяха достатъчни, за да го разсеят от досегашните мисли. Смениха ги ежедневните грижи – дали е осолит достатъчно сланината, докога ще ги изкара зимнината, това, че трябва да ремонтира вратата на кочината...

Седемдесетгодишният дядо се съсредоточаваше върху по-малките проблеми, за да не чувства кошмара, на който го подлагаха по-големите.

Приключи с обяда си тъкмо когато посетителят му вече беше на няколко метра от него.

– Как си, Гюзлеме? – попита дядо Атанас. – Носиш ли я?

– Ееее, га бре, Атанасей?

Краси Гюзлемето беше местният пияница. С десетина години по-малък от дядо Атанас, той бе известен с това, че почти не изтрезнява. Домашната ракия беше неговият начин да забравя за реалността. А фактът, че с всяка година качеството ѝ падаше, показваше, че Краси задълбава все повече и повече в демоните си.

Малкото останали хора в селото бяха намерили свой начин да избягат от случващото се. Да не мислят за него.

Само дядо Атанас не можеше да се примири с безсилието си.

– Кусай – Краси подаде буркан и широката усмивка разкри изпочупените му зъби.

Стражът пое буркана, отпи голяма глътка, избърса устата с опакото на ръката си, изръмжа доволно и погледна доста по-ниския от него мъж, който заради късите си ръце и крака приличаше на жабок. После му върна буркана. Той също отпи от ракията и възкликна:

– Ееей! Горен Ручей, че се срине, но рачията му – нивга!

Дядо Атанас отново седна на коравата земя и тупна с ръка до себе си. Гостенинът му прие поканата и се настани до него.

– Абеей, Атанаска. Мафиозо нема ли да ти се кара, че пиеш на работа.

– А, ще се кара... Той сигурно е по-пиян от мен сега!

Краси се засмя и отново отпи юнашка глътка, след което побърза да подаде буркана към дядо Атанас. Течността се разля и опари гърлото на стареца. След секунди тялото му вече беше стоплено, сякаш беше пукнала пролетта, а не бе зима.

– Ореховица, нали? – попита стражът.

– Даа, знаеш го моя род с какво се слави!

Гюзлеметата, както им викаха в Горен Ручей открай време, почти четири поколения, бяха известни с ореховата си ракия – силна и със запомнящ се вкус.

Дядо Атанас отпи още веднъж.

– Как е Диляна? – попита Краси.

Като чу за внучката си, високият страж се смръщи. Лицето му стана отново мрачно.

– Хайде да не говорим сега за това.

Прекалено сериозният тон на стареца накара ентузиазма на приятеля му също да повехне. Обикновено усмихнатото лице на Краси сега помръкна. Реши да не задава повече въпроси, а вместо това започна да чопли носа си.

Няколко минути и двамата стояха смълчани на хълма. Тишината на селото, нарушавана единствено от лая на някое псе, сякаш ги поглъщаше. Дядо Атанас, приседнал с кръстосани крака, не трепваше. После несъзнателно започна да подръпва малката си снежнобяла брада.

Въздухът съвсем натежа.

– Е, я че те оставя – му каза по едно време Гюзлемето и се изправи.

Дядо Атанас му кимна, подавайки ръка на сбогуване. Краси стисна твърдата му десница и обърна гръб, нарамвайки торбата си. Не беше направил и крачка, когато се сети, свали пак торбата и извади нов буркан ракия от нея.

– Свършиха ли ти шишетата бре, Краси? – попита го с мрачна усмивка Атанас.

– Да. Па и за какво са ми? Аз пия директно от бъчвите! – отвърна мъжът, подавайки му втория буркан.

– Благодаря ти! И да знаеш, Радоев като ми даде надниците, ще ти я платя.

– Бел кахър – каза му Гюзлемето, след което потегли надолу по хълма.

Дядо Атанас остави буркана с ароматната напитка до себе си. После отпи от другия буркан, вече преполовен. Ракията беше приблизително шестдесет градуса. Пазачът вдигна глава, раздвижвайки схванатия си врат.

Погледът му отново се прикова към надвисналия над него златен кръст.

Толкова го мразеше, а осъзнаваше, че без него е загубен.

Защото, ако не се беше наел да поема една от смените и да го пази, той, жена му и внучката щяха да са умрели от глад...

А някога не беше така...

Дядо Атанас произлизаше от известен род – Гайдарови. Род, познат не само на Горен Ручей, но и на съседните села с изкуското владееие на гайдата. Неговите прадеди бяха едни от първите, разтърсвали Етрополския балкан с мощните си тонове. Талантът им да създават запомнящи се и затрогващи песни се бе предал през поколенията, стигайки чак до дядо Атанас.

Пазачът се връщаше с умиление към спомените от младините, в които свиренето на гайда беше напълно достатъчно, за да изхранва семейството. Заедно с баща си странстваха в околността – от селище в селище, от сбор на сбор. Навсякъде ги бяха приветствали с радост. Навсякъде ги бяха приемали и всички бяха споделяли покривите и трапезите си с тях. Достатъчно бе да свирят на курбана на някой по-знатен род, за да се завърнат в Горен Ручей спечелили достатъчно, та да не се налага дори да обработват земите си.

Но това беше по онова време. Когато всички селяни си имаха занаят, който да ги издържа. Когато семействата

бяха големи. Когато недоимъкът не беше познат...

Годините обаче донесоха промени.

Атанас Гайдаров беше достигнал средната възраст, когато електрониката навлезе. Хората вече не се нуждаеха от гайдата му, а той изгуби насъщния си. Децата му бяха избягали в Етрополе да дирят щастието си, а той започна да работи каквото му попадне. Беше минал и през свинарството, и през пастирството. Беше строил къщи. Ръцете му забравиха какво е да пипат гайда, но за сметка на това останаха сърчни и ловки...

Годините минаваха. Дядо Атанас остаряваше заедно с обичната си съпруга, която вече едва-едва се оправяше с къщната работа. А когато мафиотът дойде в селото и досъсипа всичко, животът на стареца рухна изцяло.

И ето къде беше сега. Пазеше петметров златен кръст на омразен човек, който му плащаше толкова, че да не умрат от глад. Той, бабата и внучката...

Дядо Атанас заплака. Мислите отново го бяха завлекли към бездната на отчаянието. Ракията също бе започнала да му действа. Главата му се замайваше, а страданието му се отприщваше. Старецът, положил ръце на карабината, ридаеше с пълна сила.

– Защо, Господи, защо ни го причини? – изплака сподавяния си въпрос.

През последния час небето беше помътняло дотолкова, че слънчевите лъчи вече идваха съвсем слаби.

Дядото продължаваше да хлипа и да отпива глътка след глътка ракия.

Безвъзвратно пропадналият му живот... Ако не беше семейството, досега да се беше хвърлил от някоя скала. Това непосилно битие...

Атанас не можеше да продължава да живее с това бреме.

Надигна се отново, изпивайки последните глътки ракия от първия буркан на екс. После го запрати към златния кръст. Бурканът се счупи на малки парченца, а дядо Атанас изкрещя:

– Господи! Опрощение от теб няма да диря. Но помили поне Диляна!

Стражът се обърна и тръгна към селото, изоставяйки поста си.

Гъсти облаци се скупчиха в небето, заличавайки последния спомен от ясното време преди обед.

Предстоеше буря.

Другата буря – в душата на дядо Атанас – насъбирана не три, не дори пет, а много повече години, също беше на път да се освободи.

Старецът вървеше из стгушеното в сняг село и се оглеждаше. По улиците нямаше жива душа. Подир малко мина покрай собствената си къща. Отвори леко железната врата и се промуши в двора. Вятърът го биеше от всички страни. Навлеченият отново кожух и изпитото количество ракия притъпяваха усещането за студ. Старикът се приближи към един от прозорците и изтри натрупания по него скреж. Въпреки че прозорецът беше запотен от вътрешната страна, дядото се вгледа и му се

стори, че успява да разпознае силуетите на бабата и внучката им. За момент му се прииска да се втурне вътре при тях.

Отпи нова глътка от вече преполовения втори буркан ракия.

Не! Няваше да си позволи подобна слабост. Атанас знаеше, че веднъж влязъл при двете, сантименталността ще го повали. А точно сега трябваше да бъде силен. Обърна гръб на къщурката си и излезе.

Радваше се, че поне ги е видял. Съзнанието му беше помътнено от изпитото количество ракия. Едно нещо обаче сияеше като факла в алкохолните мъгли, стиснали съзнанието му.

Светлина, която щеше да следва уверено и твърдо.

Беше дошло време да действа. Дядо Атанас бе решил, че е време да сложи край на тази орисия.

Навън вече се бе смрачило, когато старикът прекрачи огромната порта, водеща към имението на Радоев. Докато пристъпваше бавно в двора, по каменната пътека, дядо Атанас за пореден път си даваше сметка, колко нагъл е душманинът. Явно бе счел, че никой от селото няма да посмее да го нападне – нямаше охрана.

„Егати! – помисли си вече пияният старец. – За кръста мисли повече, отколко за себе си.”

Продължи тромавия си, но сигурен ход към вътрешността на имението. Погледът му също беше започнал да помътнява като небето, но за сметка на това дворът беше достатъчно осветен, че да може да различи

множеството спрени коли. Музиката, носеща се от огромната къща, беше толкова силна, че разтърсваше цялата околност. Освен нея, отвътре долитаха и разнообразни викове и смехове.

„Каква ти Бъдни вечер?! Ха! – помисли си Атанас. – Ще ви накажа за цялата прокоба, която донесохте на селото!”

Спря до входа на къщата и опъна последната глътка ракия. Тя наля в него още увереност. Високият старец усети нов прилив на енергия в жилите си.

Скверната музика, която идваше отвътре, взе да достига до мозъка му някак приглушено. Дядо Атанас затвори очи и се потопа в миналото си...

... Огромна поляна, високо в Балкана. Селски сбор. Всички родове наедно. Стотици хора, насядали по тревата. И всички вперили поглед в петимата, в центъра на поляната.

Той също беше част от тълпата. Също – завладян от гледката, откриваща се насреща му. Петима гайдари – баща му, тримата му вуйчовци и дядо му. Всички те свиреха и изпълваха цялата околия с мощния тон на гайдите си. Беше толкова малък, едва десетгодишен, и не разбираше почти нищо. Единственото, което усещаше, беше как цялото му същество се изпълва с благоговение...

Не беше трудно, дори пъян, да се ориентира в къщата. Всъщност по коридорите беше тъмно и нямаше хора, а шумовете определено идваха откъм едно-единствено

помещение в центъра на сградата. Дядо Атанас беше стъпвал веднъж там – това беше широкото помещение, в което мафиотът уреждаше пировете си. Прегърнал карабината, старикът се озова пред високата към три метра врата.

Отвори я.

През целия път насам дядо Атанас се бе надявал, че изпитата ракия ще превземе разсъдъка му дотолкова, че всичко да се случи автоматично. Обаче като застана на прага, се сепна. Това пред погледа му бе не само съвсем неочаквано, а сякаш надникна в друг свят.

Множество хора, налягали навсякъде. Голи девойки, овързани с въжета и различни ремъци, лазещи по земята. Навсякъде беше пълно с чинии – къде празни, къде отрупани с храна. Търкалящи се по пода бутилки и буренца допълваха гледката. В помещението имаше и различни машинарии, чието предназначение беше непонятно за стареца. Освен това навсякъде бяха разпилени банкноти.

Дядо Атанас за пореден път онемя при вида на стените, украсени с изящни тапети. Онемя и от огромните полилеи. Почти всичко в залата блестеше като златно.

Старецът отново се вгледа в хората. Всички му бяха непознати. Търсеше с поглед самия Радоев, но явно го нямаше.

Дори да го забелязваха, не му обръщаха внимание. Повечето бяха заети. И то с какво... Докато едни лежаха, едва мърдайки крайниците си в различни посоки, подобно на обърнати по гръб насекоми, други се бяха скупчили

един върху друг, съвкуплявайки се по различни начини.

„Мамицата ви!“ – изпсува наум дядо Атанас, който за седемдесетгодишния си живот не беше виждал подобни сцени.

За възрастния мъж оргиите бяха светотатство, кошунство. Той прехапа устни. В съзнанието му продължаваха да ехтят гайдите. Те му даваха опората, от която имаше нужда.

Старецът вдигна полуавтоматичната карабина, опря я на рамото си и започна да стреля напосоки.

Първите куршуми потънаха в най-близко намиращите се до него мъж и жена. Внезапно бликналата кръв опръска другите около тях. Дядо Атанас пристъпи смело, вадейки нови патрони от кожената чантичка на колана му. Докато презареждаше оръжието си, хората в стаята все още не осъзнаваха какво се случва. Множество премрежени погледи се обърнаха към него през дима, изпълнил стаята. Някои вдигнаха ръце, за да се предпазят.

Карабината беше заредена.

Дядо Атанас продължаваше да крачи смело напред. Ревът на гайдите продънваше главата му.

– Мамицата ви, изедници! – изкрещя. – Това е за Горен Ручей!

Прицели се отново. Този път изстрелите се забиха в главите на две млади момчета и едно момиче, дръзнали да се изправят. Нови пръски кръв обогриха в алено блюдата по масите. Хората в залата продължаваха да се движат едва-едва. Всичко се случваше като на забавен кадър.

„Какви, по дяволите, са тия?“ – помисли си, изритвайки изпречилата му се маса.

Беше очаквал хората да му се съпротивляват. Да се разрази меле. Вместо това се намираше сред безпомощни мъже и жени от всякакви възрасти. Съвсем скоро мястото щеше да заприлича на касапница. Дядото извади нови патрони и съжали, че няма по-мощно оръжие, което да възпроизвежда повече изстрели, преди презареждане.

Карабината отново бе насочена в хората пред него.

Няколко нови трупа.

Този път намиращите се в стаята осъзнаха какво ги е сполетяло. В помещението настана хаос. Започнаха да бягат и да се крият. При все това бяха прекалено бавни. Дядо Атанас презареждаше отново и отново карабината. Мрачно удовлетворение изпълваше старика. Огънят, който трябваше да разпали много отдавна, изгаряше цялото му същество. Толкова години се бе чувствал роб и поданик на тези скверни люде, пристигнали от големия град и разрушили света му из основи. Сега обаче беше над тях. Пред дулото на оръжието му всички бяха нисши. Сега той беше господар и той налагаше правилата. Пълната безпомощност, в която се намираха, го караше да чувства нови и нови приливи на увереност.

Застана в средата на стаята, покачен върху една от масите, вдигна отново оръжието си, но този път не стреля. Вместо това започна да го насочва последователно към всички.

– Моля ви! – изкрещя някаква жена, явно излязла от опияненото си състояние.

Друга до нея започна да пищи, а някакъв едър мъж с лъщящо теме ридаше, сгушен между двете. Дядо Атанас потърси с поглед и най-после успя да фиксира откъде звучи цялата отворителна музика. Следващите куршуми се забиха в огромните колони, окачени на една от стените. Последва пращящ звук, след който музиката рязко спря. Останаха само звуците, които издаваха хората в залата. Внезапният покой като че ли дойде леко отрезвяващо дори за дядо Атанас.

Той презареди оръжието си. Ефектът от алкохола започваше полека да отшумява. Вдигна предизвикателно карабината и отново я насочи към хората.

– Покажи се, страхливецо! – изкрещя. – Къде се криеш?

– Спрете, моля ви – продължаваше да хлипа младата жена пред него.

Атанас погледна към нея. Беше на не повече от двадесет години. Колкото собствената му внучка. Тялото ѝ – в дракотини и синини. Лицето ѝ, ако не беше покрито с вече размазващ се грим, можеше да мине за хубаво. Под очите ясно личаха дълбоки тъмни кръгове, а косата ѝ беше смачкана. Момичето се влачеше като гол охлюв по земята.

Отново огледа цялата мръсотия по пода. Бутилки, спринцовки, разпилени дрехи и храна. Старият мъж не беше глупак. Схващаше какво се е вихрило в къщата цял ден.

За него момичето беше съсипало не само младостта, но и живота си. Какво ли я беше накарало да пропадне до тази дупка? Да се забърка с тези хора. Всъщност това

нямаше значение. Мисълта, че неговата Диляна може да стигне до това положение, го отврати до дъното на душата му. Ако не...

Дядо Атанас насочи карабината срещу момичето и дръпна спусъка. Един. Два. Три. Четири пъти.

– Какво искаш, бе! – чу се вик от края на залата.

Изпод една от масите се надигна среден на ръст младеж, гол до кръста. На главата му имаше огромен лилав перчем. Дядо Атанас знаеше много добре кой е този човек.

– Педераст! Показа се, а!– изкрещя старикът и скочи на пода, насочвайки се към дръзкото момче.

Докато презареждаше оръжието си, осъзна, че не са му останали много патрони.

– Няма да се измъкнеш жив от тази къща! Татко като се върне, ще те изкорми, чуваш ли?

Дядо Атанас вече беше до него. Младежът едва се държеше на краката си. Дишането му изглежда бе затруднено, а лицето му – налято с кръв. Старецът вдигна карабината, обръщайки я светкавично, и удари момчето с приклада.

То падна на земята, а старецът захвърли пушката, хвана за облегалката най-близкия стол, вдигна го и започна да нанася удари с него. Поваленият младеж опита да се защити, но без успех. Старецът го удари още няколко пъти и захвърли стола в стената.

В това време, се чу някаква суматоха отвън, която се пренесе във вътрешността на къщата. Нямаше много време. Трябваше да действа.

Вдигна отново карабината и се вгледа в лежащото момче. То все още беше в съзнание, а лицето му бе изкривено от ужас.

Сега или никога.

Дядо Атанас затвори очи.

Осъзна, че звукът от гайдите е започнал да отшумява.

Синът на Радоев беше пред него, напълно безпомощен.

И дядо Атанас щеше да отнеме живота му.

Спомените заляха отново разгневения мъж. Епизодите от миналото му се завъртяха и го отведоха в онази ранна утрин, преди пет години, когато му донесоха ужасяващата вест.

Синът му, снахата и внучката бяха катастрофирали. Двамата бяха починали на място, а след няколко седмици борба, детенцето, обичната му Дилияна, бе оцеляла, но остана наполовина парализирана за цял живот.

Сега пред него стоеше виновникът за злополуката. Неконтролируемият и нахакан син на мафията, който така и не беше поел вината за случилото се, макар че всички в селото знаеха, че той е бил зад волана на бясно движещата се кола.

Чувствата стягаха дядо Атанас за гърлото.

– Аз съм вашата орисия! Аз съм Етрополският Балкан и това е моят гняв!

Не почувства и капка милост, докато изпразваше карабината в лежащото момче...

Група от десетина облечени в черно мъже, въоръжени с пистолети и автомати, влетя в залата. Зад тях тронаво,

подпиращ се на бастунче, се движеше прегърбен възрастен мъж, облечен в смокинг...

Радоев беше излязъл по-рано от имението и бе потеглил към града. Бе обещал на сина и специалните си гости още свежа девическа кръв. Беше намерил перфектните момичета, които да задоволят потребностите на бизнес партньорите му в тази празнична вечер.

Докато паркираха джиповете си в двора, Радоев и охранителите му усетиха, че нещо не е наред. Още не бяха излезли от возилата си, когато чуха виковете и изстрелите вътре. За закоравелия петдесетгодишен мафиот, участвал в множество улични схватки и преживял атентати, беше съвсем ясно какво се е случило.

Бяха го нападнали и изненадали.

Хората му извадиха оръжията си. Бяха професионалисти с богат стаж на улицата.

Докато куцукаше към залата за гости, Радоев за първи път в живота си истински бе притеснен. Дори когато го бяха простреляли в десния крак, не се беше разтревожил толкова, колкото сега. Защото животът на сина му беше застрашен...

Когато нахлу с горилите си в залата, мафиотът беше почти сигурен, че там ще свари хора на Илиев – най-големия му конкурент в трафика на наркотици.

Вместо това там имаше един-единствен нападател.

– Какво да правим, шефе? – каза един от бодигардовете. – Само един е.

– КОЙ?! – изрева Радоев и изблъска охранителя, така че да мине пред него.

Тогава го видя.

Дядо Атанас – един от пазачите на златния кръст. Стоеше в другия край на залата с карабина в ръце, а в краката му лежеше тялото на Алексей.

– Не го убивайте! Искам го жив! – нареди Радоев, а коленете му се подкосиха и той тръгна да се свлича към земята.

Двама от хората му веднага го подкрепиха, а другите се стекоха към нападателя. Той ги очакваше, замръзнал на мястото си и с празен поглед. След като го обезоръжиха, с няколко удара охранителите успяха да изпратят стареца в несвяст.

Дядо Атанас отвори очи. Ярката слънчева светлина го заслепи и той ги присви. Последното, което си спомняше, беше как стои на пост под кръста и пие от ракията на Гюзлемето. След това всичко беше мъгляво, образите – неясни и размазани в съзнанието му. Тъпа, пулсираща болка изпълваше цялата му глава.

Наложил си да отвори очи отново. Разпозна центъра на селото. Лежеше по гръб, а ръцете и краката му бяха вързани и закрепени със сезал за една каруца. Поставен в полулегнало положение върху земята, с ръце над главата, нямаше как да мърда. Единственото, което можеше да прави, беше да гледа напред.

Тогава видя Радоев. Стоеше смълчан и умислен.

Лицето му беше като изсечено от скала. А чувствата, скрити зад него, бяха трудно различими.

Остра болка срязва дядо Атанас в главата.

При все това, осъзнаваше, че махмурлукът е най-малкият му проблем. Постепенно образите от изминалото денонощие започнаха да го застигат. Старецът си спомни и прехода през селото, и навлизането в имота на мафиота.

Спомените се връщаха, а заедно с тях се надигаше и страх в гърдите му. Беше нахлул и открил огън. Беше избил невинни хора, а освен тях беше стрелял и по...

– А, ти се събуди – каза Радоев с тих глас. – Мислех, че ще проспипш деня. Е, Весела Коледа.

Дядо Атанас се опитваше да размишлява, но надвисналата над него прегърбена едра фигура, приковаваше цялото му внимание.

– Няма смисъл да му мислиш много-много. Стореното е сторено, Атанасе. Ще ти кажа само едно. Надявам се, че ме слушаш добре.

Старецът кимна едва и облиза устните си. Осъзна кое в Радоев го е плашело винаги. Спокойствието. Мафиотът дори след трагедията, сполетяла семейството му, се владееше. И макар Радоев отдавна да имаше болно сърце, което често го караше да чувства немощ, сега изглеждаше по-жизнен от всякога. Не излъчваше нито гняв, нито омраза. Гласът му беше твърд като стомана и по-студен от почвата, върху която старикът лежеше.

– Някои неща в света са подредени и изчислени и ние, хората, не можем да ги променим, колкото и напъни да правим. В това сигурно си се уверил. – Радоев замълча

за момент, след което започна да крачи напред-назад пред стареца. Погледът му минаваше през дядо Атанас, сякаш мислите му бяха много, много далеч.

– Вие, българите от село, не осъзнахте, че светът се върти и че се развива. Че патриархалните ви ценности вече нямат стойност. Че това, което е било, вече няма да го бъде.

Радоев се спря на едно място и погледна Атанас.

– Ти наистина ли си помисли, че нападайки дома ми и убивайки сина ми, ще възродиш Горен Ручей? Наистина ли си мислеше, че ще ме сплашиш, че ще ме изгониш? И че всичко ще е както преди. – Мафиотът отново замълча и започна да рови в един от джобовете на самото си. Оттам извади черна кутия, издърпа една пура и я запали.

– Хан Крум е пропуснал нещо, правейки законите си. Принципът „Око за око, зъб за зъб“ може и да изглежда примамлив за онеправданите, но той поражда един порочен кръг. Защото, виждаш ли, синът ми – несъзнателно, под въздействието на наркотици – блъска с колата си твоя син. Твоето свидно момче умира заедно с жена си, а внучката ти остава парализирана. И ти започваш да копнееш за отмъщение. Задържаш го в себе си и изведнъж – бум! – Радоев плесна с ръце. Докато говореше, в гласа му се беше появил театрален, но добре премерен патос. Това накара дядо Атанас да потрепери, защото осъзна, че мъжът, лишен от емоции, може да е много по-опасен от този, който ги има.

– Макар обстоятелствата да се стекоха така, че да загубиш най-милото си, предполагам, че страхът, който

всявам, ще те държи далеч от желанието за възмездие. Ти обаче реши да се надигнеш и да раздаваш правосъдие. Син за син. Само че след това аз започвам да се чувствам ощетен и колелото се завърта. Време е аз да отнема отново нещо твое...

– Нямах какво! – извика дядо Атанас и моментално съжали за казаното.

– Мислех те за по-интелигентен, а ти се оказа поредният ограничен човек от село. Но какъв да си... Наистина ли си толкова наивен, наистина ли помисли, че ще ме изгониш? А нима не се сети, че дори да не бях аз, щеше да дойде някой друг с моите възможности?

– Но аз... – почна старецът, обаче спря, прекъснат от заповедно вдигнатата ръка на мафията.

– Няма „но”. Българското село умира – това е неговата орисия. Младият живот се стича в града, а там законите са други. Единственото, което се очакваше от вас, селяните, бе да кротувате, но – не! Проклетият ви балкански дух!

В полезрението на дядо Атанас се появи друг мъж – един от бабаитите на Радоев. Мафиотът се обърна към него и му прошепна нещо, което старецът не успя да чуе. Горилата се отдалечи, а шефът му продължи:

– Горен Ручей е мъртъв и причината за участта му си ти. И ако не ми вярваш, сега ще ти покажа.

Радоев тръгна към него, но после го заобиколи. Чу го как се качва на каруцата. После някой подвигна, конете изцвилиха и потеглиха напред. И когато тръгнаха, влачейки се след тях, дядо Атанас с ужас разбра какво е имал предвид Радоев.

Снегът беше кървавочервен, а отстрани на пътя се търкаляха трупове...

Дядо Атанас виждаше телата на съселяните си.

Изкривени, разсечени, разчленени – нахвърляни по улиците на селото. Навсякъде бяха текли алени реки от кръв. И докато каруцата обикаляше из Горен Ручей и тялото на вързания за нея старец се удряше по каменистия заснежен път, дядо Атанас осъзна – това, което виждаше, не беше кошмар.

В очите на труповете имаше болка, страх, безумие. Някои бяха измъчвани, други явно бяха видели смъртта си по-бързо. Дядо Атанас почти не чувстваше тялото си, пребито от влаченето по ледения калдъръм. Не от това го болеше обаче, а от целия кървав облик на селото. Явно труповете не бяха достатъчни на мафиота – въздухът, носещ зловонията на разлагаща се плът, довя и пушек. Радоев беше запалил няколко къщи и димът се стелеше.

Наистина щеше да заличи селото.

И наказанието за дядо Атанас беше да гледа цялото това унищожение.

Пътешествието продължаваше. Виждаха се още и още тела. Не само на съселяните му, но и на техни роднини и приятели, дошли от града да прекарат празниците с тях. Сърцето на стареца се разтуптяваше още повече от това, че никъде не вижда съпругата и внучката си – единичките му останали свидни същества.

Каруцата, влачеща стареца, довърши обиколката на окървавеното и опожарено село. Дядо Атанас беше започнал да губи съзнание. Тялото му беше натъртено и ожулено на много места и кървеше. Конете поеха нагоре по хълма към златния кръст. Влачещият се отзад старец така се блъсна в една издатина на пътя, че счупи ребро.

Усети как въздухът не му достига.

Разумът му сякаш се разпадаше на парчета – единственото, на което можеше да се надява, бе да умре бързо. Раната, която получи, щеше да го довърши, макар и не веднага...

Каруцата спря на хълма с кръста.

Радоев слезе и побърза да развърже дядо Атанас. Изкривеното му тяло показваше, че пораженията, които е претърпял по пътя, са достатъчни, за да не може да се съпротивлява. Мафиотът кимна на охранителя си и той също слезе от каруцата. Грамадният мъж вдигна дядо Атанас и понесе тялото му към кръста.

Погледът на стареца отдавна беше съвсем мътен. Сега единственото, което можеше да различи, бе огромното златно разпятие и семейството си под него.

Видът на плачещата стара жена и на парализираната му внучка сякаш го върна обратно към живот. Той извърна леко глава към Радоев и със сетни сили му каза:

– Пощади ги. Моля те! Те не са виновни.

Охранителят пусна стареца на земята.

– Погледни ги за последно. Това е участта, която съм им подготвил. Защото смъртта не винаги е единственото

справедливо наказание.

Преди мракът да го обгърне напълно, старецът видя как хората на Радоев хвърлят жена му и внучката в прясно изкопан ров до златния кръст. Дядо Атанас започна да се дави и гърчи все повече и повече, докато накрая смъртта не го победи окончателно. Угасналият му поглед остана вперен в рова, който хората на Радоев вече зариваха...

Дълго време пожарищата в Горен Ручей не стихваха. Хора от съседните села не посмяха да тръгнат натам, за да видят какво точно се случва, тъй като от север се задаваше голяма буря. Освен това селяните се страхуваха и от мафиота.

Два дни и две нощи пушеците се извиваха към небето, а сетне дойде снежният ураган, който удари Етрополския регион с цялата свирепост на зимата. Седмици наред снегът не спря да се трупа, на места стигайки до два метра. Зимният мраз беше дошъл точно по празниците и нямаше да напусне този балкански регион до пролетта.

Гъста снежна покривка се спусна като саван над Горен Ручей и затрупа всичко с бяла забрава. Единственото, което остана да стърчи над селото, беше петметровият златен кръст на хълма.

Седмици по-късно, в една януарска вечер, той също изчезна.

Селяните от околията разправяха, че странстващ пътник споменал, че е виждал кръста някъде из Родопите, но повече подробности никой не знаеше.

Когато виелиците утигнаха, хора от Етрополе поеха на експедиция към Горен Ручей, тъй като от селото не се чуваше вест. Когато пристигнаха там, завариха само руини, напомнящи някогашните сгради. Проведе се разследване, което мина съвсем набързо и установи, че в селото са бушували големи пожари, които са погълнали всичките петдесетина местни жители, както и гостуващите им близки. Сред жертвите бяха посочени известният бизнесмен Радоев и цялото му семейство. Причините за пожарите така и останаха неизяснени, документацията потъна в архивите на следствието, а селяните от околността започнаха да съчиняват легенди за родови проклетия и Божие наказание.

Няколко години по-късно, иманяри от Софийско преровиха цялата местност, в търсене на заринато имане. Търсенията им не се увенчаха с успех, като изключим един златен пръстен, намерен върху ръката на дребничък скелет, погребан не по християнския обичай, на хълм над селото.

Този пръстен, върху който беше изобразена гайда, успя да попадне в колекцията на известен новобогаташ. От време на време той се появяваше по светски събития с него и будеше възхищение у всички. На едно от събитията богаташът се запозна с младо момче, историк, което прояви интерес към пръстена и чудното изображение на гайда върху него. След известно ровене в старите архиви на Етрополската библиотека, младият историк разбра, че пръстенът принадлежи на известния

с майсторското владее на гайдата род Гайдарови.

След дълги увещания и уверения, че ще бъде вписан като почетен дарител, което е много престижно и дори е знак за благородство, младежът успя да убеди новобогатата да предостави пръстена на местния музей.

Сега това е единственият спомен от великия род, огласял навремето земите с музиката си.

ПЪТЯТ КЪМ СВЕТЛИНАТА

Докато вървеше по козята пътечка, към водопадчето, в което се къпеше сутрин, младият мъж се замисли, как всеки ден изминава един и същ път. Как кръговратът не спира – начало и край, ден и нощ, живот и смърт. Това, което терзаеше душата му, бе въпросът дали в него човек наистина открива себе си?

Той като че ли вече го беше сторил. Имаше обаче мисъл, хвърляща сянка в съзнанието му:

Какво ли ще донесе новото начало?

Звукът от падащата вода на малкото водопадче го успокояваше и освен че отмиваше мръсотията по голото му тяло, премахваше и напрежението, което бе събирал с годините.

Евгений идваше тук всяка утрин. Местенцето се намираще на километър северно от манастира. За водопада се говореше, че е бил светилище на древните люде още преди идването на христовата вяра по тези земи. Младият отец усещаше силата му. Чистата изворна енергия, която струеше от скалите наоколо и попиваше в самия него, докато струйките хладна течност се стичаха по тялото му.

След като се изкъпеше, обикновено Евгений сядаше

на ръба на скалата, откъдето се откриваше гледка към низината, и затваряше очи. Мислено препускаше от настоящето към миналото. Старият му живот, старите му навици и привички, всички до една недостойни и мръсни, оставили белези в душата му. Но откакто бе приел в себе си христовата вяра, откакто заживя в малкия балкански манастир, те бяха започнали да зарастват.

Тази сутрин обаче беше различна. Ревът на моторни резачки го бе извадил от унеса. Първоначално Евгений се стъписа, но сетне реши да провери откъде идва звукът. Всяка стъпка напред му вдъхваше кураж, но докато вървеше по посока на звуците, младият свещеник имаше чувство, че е вървял по този път и преди.

Нямаше нужда да се приближава до тях, те се виждаха отдалече – десетки мургави, небръснати, облечени в анцузи мъже с брадви и резачки. Край тях имаше няколко багера, които газеха всичко по пътя си. Навсякъде белееха дънерите на отрязани борове, а зад браконьерите се виждаше южната част на гората, или поне това, което беше останало от нея. Стотици самотни пънчета красяха разстилащата се зад мъжете равнина.

Евгений реши, че няма смисъл да ходи при тях, те явно знаеха какво правят. Прецени, че им трябва само няколко дни, за да стигнат до самия манастир. Дали игуменът и останалите знаеха? Те, като цяло, рядко излизаха извън стените на светата обител. Въобще не идваха в тази част. Евгений трябваше да ги предупреди. Тази лудост трябваше да бъде прекратена.

– Няма да го допуснете! – рече Евгений с малко порязък тон, отколкото искаше, но се сепна, осъзнавайки, че пред него стои самият игумен.

– Нямам друг избор, синко. Бог ни гледа и само той ни съди. Щом е решил това да се случи, кои сме ние, че да вървим против волята му?

– Но това са манастирските вековни гори. Осъзнавате ли, че те са на път да изчезнат! Защо не се обадим в полицията, да спрат това безумие.

Игумен Евстатий удари с юмрук по масата.

– Слушай, млад си и не разбираш! Тук са намесени по-големи сили – такива, с които нито ние, нито полицията, нито държавата, нито дори Бог могат да се борят.

– Дори и Бог?

– Дори и Бог. А сега – напусни!

Евгений излезе от стаята, а сетне и от крилото на манастира. Навън, напред двора, върху зелената поляна, бе спрял черен джип, а до него стоеше един от онези мъже – с дебелите вратове, златните ланци и тъмните очила.

Следващата вечер беше по-различна от всички, прекарани досега в манастира. Вместо да вечерят скромно, както обикновено, всички свещеници, независимо от ранга си, присъстваха на същинско пиршество. Главният игумен празнуваше шестдесетия си рожден ден и когато нощта напредна (заедно с изпитите бъклиця ракия), всички се бяха отпуснали. Всички освен двама.

Младият Евгений продължаваше да наблюдава с възмущение как събратята му се тъпчат до насита с различните блюда, които сякаш не свършваха. В центъра на дългата маса стоеше самият игумен Евстатий, който с голи ръце късаше месо от огромното печено прасе.

Евгений отмести поглед към ъгъла на стаята, но не можа напълно да се откъсне от атмосферата. Навсякъде около него се водеха разговори от различен светски характер, включително и такива за сексуалните набези на свещениците. Часовете се нижеха, а младият свещеник всячески се опитваше да се откъсне мисловно от заобикалящата го среда. Първите няколко часа като че ли успя, прехвърляйки наум пасажи от светото писание, които помнеше, но после в огромната зала стана прекалено задушно. Имаше чувството, че се намира в ада. Само преизподнята можеше да го мъчи по този начин. Напук на горещината обаче, за разлика от повечето си събратя, той не съблече робата си.

Евгений посегна към намиращото се отдясно шише с билкова манастирска ракия, но в този момент гласът на игумена се извиси над цялата глъчка.

Всички присъстващи замълчаха и впериха погледи в рожденика, който се бе надигнал от стола си. Едрите му бузи бяха червени, а носът му приличаше на камбанария. След като се изкашля, игумен Евстатий заговори:

– Както знаете... Дядо Ви на времето много е жънал в името на Господа, но не млади ниви, а арни моми!

По-голямата част от свещениците изреваха в хор.

– Та, в чест на юбилея ми съм ви подготвил изненада! –

Мъжът щракна с пръсти и двама от най-младите отвориха вратите. Тогава в помещението, преди – обикновена столова, а сега превърнато в банкетна зала, влязоха, подредени в колона, пет момичета на възраст не повече от шестнадесет години.

– Тези красиви девойки от селото са тук тази нощ, за да покажат, че Господ ни обича и уважава. Той именно затова ги изпрати и удостои нас с тази чест – да откъснем разцъфналите им цветчета.

Свещениците започнаха да кимат одобрително, втреничили погледите си в младите момичета, а Евгений ахна. Ръката му застина върху бутилката със спиртната течност. Няколко юзчета и той щеше да стане като тях. Безбожник.

Затвори очи и стисна бутилката.

Отче наш, който си на небесата...

Мисълта му секна, прекъсната от превъзбудените гласове на събратята. Вътрешното му светилище сякаш рухна под напора на заобикалящата го среда. Още малко и Евгений също щеше да изгуби контрол.

Тогава погледът му се спря на отец Пантелей, който също стоеше очевидно незаинтересован от появилите се момичета. Чиниите пред него бяха отрупани с недокосната храна, а чашата му стоеше пълна. Пантелей също гледаше към Евгений и известно време двамата се измерваха с поглед. Младият свещеник разбра, че не е сам.

Това откровение му даде сили да издържи психически и духовно тази гореща нощ...

– Когато дойде моментът, а ти ще го почувстваш, просто действай! – чу приглушения глас на отец Пантелей.

Бяха само двамата в малката стая на по-възрастния свещеник. Единствената светлина идваше от запалената върху масата свещ. Евгений беше тук от няколко часа и макар да се чувстваше удобно и уютно в компанията на Пантелей, стомахът му продължаваше да се свива на топка от това, което беше разбрал, и това, в което го бяха намесили. Не само че беше дръзко и дори жестоко, но и противоречеше на всички Божии заповеди.

– Но не е ли убийството грях? – попита Евгений.

– Да, но не забравяй, че ни се случва това, що ни е писано. Ако Бог е решил, че трябва точно ти да убиеш игумена, ще последваш предопределението си – очите на Пантелей буквално пламтяха.

– Но откъде мога да бъда сигурен? – гласът на Евгений трепереше.

– Защото именно ти видя нашествениците в гората. Именно твоето сърце се разбунтува срещу случващото се. Нима мислиш, че другите не знаеха? О, напротив! Всички знаеха, но решиха да замълчат. Всички други, но не и ти.

– И все пак... Няма ли накрая Бог да ги съди? Да съди всички нас?

– Нищо такова! Божието правосъдие се разиграва точно тук, на земята – продължи превъзбудено Пантелей – и ние сме неговите очи и ръце срещу поклонниците на Дявола. Нима Юда е предател? Нима людете, заковали Иисус на

кръста, са грешници? Нищо подобно! Именно техните деяния са довели до неговата смърт и сетне възкресение. Ако не бяха техните действия, това нямаше да се случи.

Известно време и двамата мълчаха, всеки потънал в собствени мисли. Сетне Пантелей се надигна и надвеси над Евгений, полагайки ръката си върху неговата.

– Разбери, че когато балансът в земния свят се наруши, ние – преданите на Бога – трябва да го възстановим. На всяка цена...

Реки от кръв бяха облели вътрешността на храма. Алени петна се виждаха дори по изкусно рисуваните икони. Локвички имаше и на мястото, където живите палеха свеци за мъртвите. Пръски бяха зацапали стъклописите. От падналия огромен свещник, бяха избухнали пламъци, които бързо и хищно пълзяха по разпилените столове и вещи, приближаваха към вратите, водещи към вътрешността на светилището. Нямаше кой да ги изгаси, свещениците бяха заети с друго.

Всичко се беше развило толкова бързо, че Евгений имаше чувството, че е видял случващото се на лента.

До него беше игумен Евстатий. Старият брадат мъж се придържаше, стискайки силно лявата му ръка. Около тях се вихреше същински хаос от нападали един върху друг свещеници. Откъм входа на храма се чу поредната серия изстрели, която проехтя над несекващите писъци и стонове.

– В името на Господа, изведи ме оттук, сине! – прошепна игуменът.

В същия момент Евгений съзря тридесет и пет годишния отец Пантелей. Очите им се срещнаха, а демоничният поглед на Пантелей сякаш даваше предварително уречения сигнал: *Време е, преподобни!*

Евгений извади скрития в ръкава на робата си кинжал, острието му проблесна, а усмивката на амбициозния Пантелей се разшири. Евгений се отблъсна от немощната хватка на игумена и се обърна, насочвайки ножа към гърдите му, но нещо в него се пречупи и той пусна оръжието на земята. Дори и в силната кабафония от звуци ударът на желязото в мраморния под се чу оглушително.

Игумен Евстатий ахна. Младият монах се обърна към Пантелей, чието изражение бе застинало в изненада. Без да чака повече, Евгений се отдръпна от двамата светии свещеници, оставяйки ги сами да уредят сметките си.

Той не принадлежеше на това място.

Докато се препъваше към изхода на храма, успя да се ориентира в обстановката: стрелецът бе навлязъл във вътрешността, така че пътят към изхода беше по-безопасен. Почти беше стигнал до края, когато видя падналия отец Павел, който се опитваше да задържи вътрешностите от разпорения си корем. На плочника се търкаляше кървав кинжал. Явно същият, с който беше пронизан, или с който се бе защитавал, преди да го победят.

С няколко ловки маневри Евгений стигна изхода на храма и излезе, но ситуацията в двора не беше по-добра: тела на мъртви познати и непознати мъже, пръснати

навсякъде. Монахът помисли за момент и сетне реши да се насочи към все още незасегнатата част от вихрещия се пожар, където беше килията му.

Крачеше бързо с босите си крака през коридорите на дясното крило на манастира.

Отвън, в централния двор, продължаваха да се чуват човешки викове и стонове, примесени с тропот и събаряне на греди. Внезапен трясък, идващ от намиращата се в близост стая, го стресна. Обърна поглед към зеещата врата, на чийто праг стоеше младият свещенослужител Матей. По лицето му се четяха объркване, изненада и най-вече страх.

– Евгений, не очаквах да те видя тук. Господ да ни е на помощ с всичко, що стана – с тези думи Матей вдигна ръка в опит да се прекръсти, докато Евгений го оглеждаше от глава до пети. В шепите си кръстещият се свещеник държеше нещо, което му пречеше да направи ритуала както трябва.

Тогава Евгений ги видя – смачкани банкноти с различна стойност, които изпопадаха от шепата на Матей в момента, в който трите съединени пръста стигнаха сърцето му. *Кое то явно липсваше.*

Евгений се отдалечи – нямаше какво да каже на своя „събрат“. Всеки бе направил избора си.

Влезе в тясната си килия и се доближи до семплата дървена маса, от която взе само три неща – Библия, молив и дебел, почти празен тефтер. Сложи ги под мишница и излезе.

Малка пътечка през задния двор щеше да го отведе извън манастира и целия хаос вътре. До нея се стигаше през проход, водещ началото си изпод едно легло, в помещение от старата част на комплекса. Когато стигна до въпросното място, Евгений се усмихна мрачно – някога дякон Левски се бе укривал тук и се бе спасил така от поробителите, а сега младият монах щеше да се измъкне по същия начин. Само че не от чуждите, а от своите.

Защо трябва вечно да бягам? Защо не мога да откроя спокойно кътче за душата си... – помисли и сетне влезе в мрачното укритие. Постепенно мирисът на изгоряло и дим започна да се губи, заедно с последните терзания на бягащия мъж.

Полегна на разстлания килим от тучна зеленина. Люляците тъкмо бяха разцъфнали и изпълваха ноздрите му с чистия си и неподправен аромат. Насекоми кацаха по откритите части от тялото му и това караше кожата му да настръхва.

Беше малко преди пладне. Снопове слънчева светлина, прокрадващи се покрай надвисналите клони, галеха лицето му. След няколко минути той се надигна и с бавна походка тръгна към края на поляната. Оттам се откриваше гледка към намиращите се в низините земи. Погледът му се зарея в далечината, където се виждаше градът с всичките му димящи комини и безлични сгради. Разликата между населеното място и спокойната поляна беше поразителна – пред него се ширеха както избуялите треви

и цветя, така и множество малки и неотъпкани пътечки, които водеха към величествената гора и планината.

Мъжът се послуша – песента на природата беше навсякъде около него. Това бе неговият нов дом, така невероятен. Чуваше зова от новия си храм и бе щастлив, че му принадлежи. Вместо да тръгне обаче, мъжът приседна на един от заобикалящите го студени бели камъни. Те се явяваха жертвен олтар, на който щеше да постои, за да положи остатъка от тревожните си мисли. Всички спомени, свързани с живота сред другите, в цивилизацията, бяха се утаили в душата му. Мрачно наследство, тегнещо над цялото му съществуване.

Веднъж изчистил се от тях, той се надяваше, че най-после ще зърне светлината. За да облее душата си с нея...

Постоя още няколко часа върху скалите, а сетне обърна глава към ширещите се зад него гъсти зелени гори.

Сякаш го призоваваха.

Тръгна към тях с мека стъпка.

И тогава почувства.

Природата беше единственото истинско светилище за този, който иска да слее своите свобода и сигурност в едно. Колкото повече се отдалечеше от хората и цивилизацията и колкото повече навлезеше в битието от естествената среда, толкова повече духът му щеше да се въздигне. Отделяйки се от света, който досега беше познавал, щеше да се приближи към себе си.

Където беше сигурен, че се намира тя.

Светлината.

САМОТАТА НА ВЯТЪРА

(отличен с 3-то място на националния конкурс
„Яна Язова”, Лом, 2015)

Летният задух беше продължил прекалено дълго. Седемдесет и седем дни без никакви валежи.

Тогава небето почерня и хвърли сянка върху стелешите се под него ниви, гори, села и градове. Облаците от Северозапада се скупчиха и започнаха да си ръмжат един на друг.

И от мрачната им среща се прероди той – вятърът.

Спусна се бързо и стихийно надолу по спирала и изви-вайки се, започна своя поход.

Първоначално с по-слаби темпове. Искаше да разгледа надълго и нашироко как вървят нещата...

Долчинка с обрасли и необработени ниви. Разрушена мелница. Пресъхнала река. С мръсно корито.

След нивите се мерзелееха петнадесетина къщички, струпани на едно – като малко селце. Вятърът се промъкна хищно между първите две.

Пуст площад, със строшена надве статуя, някога избразяваща велик войник. Изгорял трафопост. Накъсани

жици. Обърната каруца. Потънала в бурени. Сгради с изпочупени прозорци...

Вятърът не мярна жива душа в селото. А някога то беше китно, пълно с деца, гонещи се или съсредоточени в различни игри. Вятърът си спомняше и мъжете, които изваждаха пейки и маси в центъра, играеха карти и пиеха бира, заедно с жените си, които пък се събираха и клюкарстваха. Тези дни бяха изгубени още преди двадесет години.

Вятърът влезе в един селски двор, чиято ограда отдавна беше съборена.

Салкъми и троскот. Изсърнал ствол на бяла череша. Разхвърляни строителни материали и пластмаси в тревясади дворове. Порутена кучешка колибка с празен синджир. Паднал свод. Пустии ясли с пресърнали корита и спечена, напукана тор. Стара селска къща. Изтръгната от пантите врата...

Вятърът се спря на входа и се замисли дали да не надзърне какво има в къщата. Изглеждаше така, сякаш обитателите ги няма отдавна. Той обаче беше любопитен. Ето защо нахлу вътре.

Леглото беше преобърнато и изтърбушено. По пода се търкаляха цървули и смачкани обувки. Разпран дюшек се стелеше от средата на помещението до притворената врата в другия му край.

Вятърът изсъска и проникна с гръм и трясък в следващата стая.

Почти гола маса. Върху нея – изсъхнала люта чушка. Буркан, наполовина пълен със сол. Празна пластмасова бутилка от минерална вода...

Беше я съборил при едно от предишните си посещения...

Печка с цвят на изгорял въглен. Съборен кюнец. Крив дървен стол с постлана кърпа върху него. Прозорци, облепени с вестници.

Вятърът излезе през единия от откренатите прозорци и продължи през селото.

Празен кладенец. Ръждясали метални кофи. Още една преобърната каруца...

Спря за миг. После подуха още малко. Колко години бяха минали, а селото си стоеше все така потънало в руини и безмерна скръб.

Която усещаше изцяло.

Започна да вие. С цялата си мощ.

След селото се разстиляше широколистна гора, но отдалече личеше, че е рехава и няма да спре устрема му...

Няколко стари бука. Самотен горски, полегнал до един от тях. Десетина изсъхнали от летните жеги дръвчета. Четири камиона. Едри брадясали мъже. С брадви. Рухнали дъбове. Подплашени фазани. Още рухнали дървета – този път клен и ясен. Белеещи се дънери. И още стволове, чакащи участта си.

Вятърът се смръщи и смени посоката си. Мина обратно през мястото, където браконьерите сечаха безразборно, и се насочи към горския. Там засили устрема си. Мъжът се събуди. Вятърът се надяваше той да чуе браконьерите и да се насочи натам. Горският обаче само сви рамене и задряма отново. По лицето му се четеше блаженство. Явно знаеше за сечта, но това не го безпокоеше. Вятърът се обърна и се втурна отново към браконьерите. Там се засили, така че да разклати клоните на дърветата.

Бурята беше призована. Изсъхнали клони започнаха да се отчупват и падат, а мъжете, намиращи се под тях, се разбягаха в различни посоки. Вятърът продължаваше да се напъва до краен предел. Скоро бяха призовани облациите, които се скупчиха над горицата и тогава техният син-бунтар, отделил се от висините, за да слезе и вилнее, им даде знак да освободят насъбраната влага. Трябваше да накажат нашествениците.

Уплашени и тичащи хора. С изкривени от объркване и яд гримаси. Запален камион.

Вятърът реши да поостане няколко часа в гората, в случай че браконьерите се върнат. Отпрати облаците, след което постоя и подуха, само че по-леко. Трябваше да си почине малко. Бе едва в началото на пътешествието си.

Няколко часа по-късно, вятърът се спря в една спокойна долчинка. Бе обиколил над десет села, от които девет бяха напълно празни. В десетото имаше три баби и един дядо, които даже не му обърнаха внимание. Едно време, когато вятърът идваше, те бързаха да приберат животните, да затворят врати и капаци на прозорци. Да се изпокрият.

Сега вече животни нямаше, къщите бяха порутени.

Облаците отчаяно искаха да излеят дъжда си, но вятърът ги беше спрял.

Празният поглед на една от бабите, зареян в избледнели черно-бели снимки, го накара да прояви милост. Затова тук успокои хода си. Продължи да се движи бавно и отмерено. Не че така му обръщаха внимание. За тези хора, изгубили почти всичко, той беше просто досадният вятър.

Чудеше се, като дойде зимъска, как ли ще ги завари...

Реши да обходи долчинката, без да мисли за черното бъдеще. По-черно от следващите го облаци.

Десетина овцици. Мършаво псе с изплезен език, лаещо подире му. Овчар, облечен в дрипи. С кавал в уста. Полегнал върху кърпена мешка.

Вятърът духна по-силно и събори калпака му. Обичаше да се шегува с овчарите. От своя страна, мъжът вдигна и намести калпака, погледна към задаващата се буря и започна да свири на кавала.

Мелодията запълни долчинката. Вятърът се заслуша. В нея имаше същата онази печал, която видя в селото. Странно, но му хареса. Каква красота имаше в меланхолията!

Тихото поле с овчиците и пандурът, който свиреше на кавалчето си. Вятърът намали напора си, за да послуша извиващата се мелодия

Облаците, чакащи заповедта му, стояха отстрани, гърмящи и святкащи.

Вятърът обърна посоката си и ги изтласка на запад.

Щеше да пощади бедния пастир и малкото овчици.

Мелодията на кавала обаче продължаваше да го преследва. Тя вече се носеше с него, беше втъкана в него... А спомените започнаха да се надигат в течението му.

Същото поле... множество хора. Пейка, маси, столове. Бурета с вино. Животни, деца. Кавалджии, гайдари.

Да, песента на гайдата. Тя отваряше небето и караше боговете там да надникнат към земята.

Как му липсваше тази музика само!

Вятърът започна да чувства как устремът в него се надига. Заедно с омразата.

Към хората, изоставили тези земи, някога символ на щастие и благоденствие.

Колкото и да скиташе из Северозапада, щеше да види все същото, с малки изключения. Оттук нататък посоката му беше само една...

Градът се разстиляше по целия хоризонт. Огромна равнина от къщи, блокове, фабрики с комини, димящи във въздуха...

Вятърът беше изминал достатъчно километри, за да събере още и още облаци. Сега приближаваше огромната столица. До него бяха другите ветрове. Неговите братя. Всички – родени и сплотени, но не само от летния мор.

Този път в тях имаше насъбрани тъга, омраза и желание за отмъщение.

Покрай него фучаха събратята му. Някои избързваха и се хвърляха в столицата без предупреждение. Диви и безкомпромисни. Други изчакваха да се насъбере по-голямата вълна. Встрани от тях чакаха и облациите. Сбрани в едно, те образуваха огромен черен воал, който не пропускаше дори слънчевата светлина.

Слънцето не беше допуснато на този сбор. Няколко дена лъчите му нямаше да погалят човешки същества отново.

Ето че гибелната вълна се зароди. Вятърът се насочи към нея и се сля с останалите. Сега те вече бяха едно цяло. Някои от събратята му също носеха мелодии със себе си. Тук, в целия въртоп от ветрове, споменът успя да оживее.

Музиката се извиваше, но така, че само ветровете да я чуват. Хората от столицата нямаше да я доловят. До тях щеше да достигне само ревът и свистенето на урагана.

Въртопът се завихри и изду до краен предел, след което се освободи по посока на стаените, вече очакващи бурята, хора и сгради.

Ветровете беснееха по улиците. Чупеха прозорци, събаряха дървета, обръщаха всичко по пътя си. Отдавнашен беше ядът им. Все го таяха, с надеждата да не се налага да го освобождават, но нямаше кой друг да отмъсти освен тях.

Част от ветровете от въртопа се насочиха към дима от фабриките и го разсяха. А от Северозапад продължаваха да идват още и още ветрове, включващи се в битката. Нямаше гори, които да ги спрат. Хората отдавна ги бяха изсекли.

Всички се изпокриха. Улиците опустяха...

Вятърът, редом със събратята си, изпитваше задоволство. Щяха да върлуват няколко дена. Затова им трябваша почивки. Ето защо дадох сигнал на облаците.

Тогава небето се отвори, за да могат хектолитрите насъбрана вода да се изсипят. И докато столицата се давеше от насъбираната водна маса, ветровете се изтеглиха над равнината до нея, за да починат и да начертаят плана си за действие нататък.

Десет дена продължи гигантската буря над столицата. Въртопът рушеше всичко, което успееше да докопа. Накрая облаците се събраха, поклониха се пред величествената Витоша и се обърнаха на изток.

Имаше още гняв за събиране. Още села и човешки съдби за отмъщаване.

Имаше още градове за рушене, които трябваше да станат отражение на онези безлюдни места, които бяха обрекли.

Откакто светът светува, ветровете обичаха да пътуват. Обичаха да разнасят истории, смях, музика, веселие. Тези години обаче бяха отминали. Бяха запечатани в едни други времена, далеч, далеч в миналото.

Сега единственото, което се носеше с тях, беше печал. Беше време за отплата. Време на безумие.

Защото ветровете се чувстваха безмерно самотни.

Липсваше им човекът. Истинският човек, неподправеният.

Дали бурите щяха да отмият цялата мръсотия от лице то на цивилизацията?

Или щяха да се изхаят, докато отмиват безкрайния срам...

ПОСЛЕДНИЯТ НЕСТИНАР

Отвори очи и вдиша свежестта на дъждовното юнско утро. През широко отворените прозорци влизаше мекият аромат на мащерка, еньовче и лайка. Отвън се чуваха песните на славейчетата, кацнали на разцъфналата череша, и ромонът на близкия поток.

Защо му беше раят, когато беше у дома си?

Мъжът се изправи енергично и нахлузи дрехите си, а сетне се насочи към всекидневната, където на дървената маса го чакаха пресни мекици, козе сирене и свежо биволско мляко. Закусиха с жената, децата и внуците, които едва успяха да приберат, защото бяха хукнали от рано в градината – да тормозят пилетата и кокошките с непрестанните си игри.

Традицията повеляваше цялото семейство да е заедно на ранина, за да споделят насъщния. Разговорите им засягаха бита и селото. Стаята се изпълваше от радостни възгласи и смях, а накрая всички бяха толкова преяли, че не им се ставаше от масата. Но това не беше проблем. Днес бе празник и цялото село почиваше. Никой не трябваше да се занимава нито със земеделска, нито с къщна работа.

Вечерта щеше да е дълга. Празникът, както всяка година,

можеше да продължи до другия ден. Дори два дни. А защо не и три? Важното бе, че всички от селото щяха да са заедно. И да празнуват.

Денят постепенно се пробуждаше. А с него и село Българи.

Разположено на един рид в източната част на Странджа планина, заобиколено от дълбоки долчини, селото бе с малко жители, но те поддържаха традициите. С годините много хора дойдоха, повече си отидоха, но в Българи винаги оставаха достатъчно, за да може по време на Нестинарските празници, провеждащи се в нощта на трети срещу четвърти юни, да се запалят огньовете и да се разръчат жаравите. Така се почитаха боговете. И старите, и новите.

Така се почиташе животът.

Облаците постепенно се отдръпваха, показвайки благоразположението си. Слънцето изгря ясно и чисто, сякаш доволно, че вече се отърсва от мъглите на пролетта.

Дните щяха да стават все по-горещи, а след има-няма две седмици, щеше да настъпи и още по-големият празник.

Хубав месец е юни. Хем си изпратил половината година, хем ти предстои другата. Момент, подходящ за равносметка. Подходящ за празник. За магия.

И всички те – хората от Българи – щяха да я сътворят.

След закуската започнаха да поставят яркия ален плат, обшит със златни монети и украсен с току-що набрани от градината цветя, върху нестинарските икони. Мъжът с

усмивка се присети за вуйчо си – иконописеца, който ги бе изработил ръчно и така бе прославил рода. Някои от иконите му бяха пропътували пътя до столицата, а имаше такива, които красяха църкви в Гърция и Русия. Всеки път, когато погледнеше изображенията на светците, мъжът чувстваше неимоверна топлота в себе си. Не беше само заради сърцето, отдадено на християнската вяра. Беше и заради майсторската изработка. Много хора бяха идвали и пожелавали да купят някоя от иконите, но те нямаха цена.

Традицията имаше друга стойност и макар много хора да продаваха и много хора да купуваха – за да се само-залъгват, че я ценят – истината беше, че традицията не се продаваше. Тя се пазеше и отстояваше. Съвременето беше донесло на българския народ изкушения от разнороден характер. Западни и източни моди и култури. Бавно притеглящи хората към себе си, бавно отделяйки ги от онова, на което принадлежаха.

Мъжът търпеливо наблюдаваше случващото се и го възприемаше като предизвикателство, отправено от съдбата. През годините бяха подлагани на стотици, хиляди изпитания. Българите обаче бяха оцелели през всичките тези векове и това ги правеше по-уверени. Огънят не трябваше да се избягва, а точно обратното – в огъня трябваше да се влезе, защото с пламъците си той пречистваше и закаляваше.

А традицията повеляваше, че тази вечер те трябва да танцуват връз него, за да покажат пълния си триумф.

Нестинарските танци бяха най-възвишеният символ.

Символ за триумфа на традицията и самоовладяването.

Очите на мъжа се насълзиха.

Иконите вече бяха облечени*.

Беше време да потеглят.

Погледнато от птичи поглед, Българи беше съвсем малко – стотина къщурки и плевни, част от които – празни и изоставени; малки калдъръмени пътечки между тях и стара мелница – всичко плътно скупчено, образуващо едно цяло. Доста от съседните планински села изглеждаха разпилени, но това не бе като тях. Самото разположение на сградите сякаш нашепваше за сплотеността на жителите.

Днес те шестваха по тесните улички. Групата от седемдесетина души, предвождана от по-старите, се бе насочила бавно към аязмото на Св. Константин. Когато стигна дотам, от множеството се отделиха трима младежи, които започнаха ритуално да измиват дръжките на иконите...

Мъжът, семейството му, както и старият свещенослужител, стояха на прага на параклиса „Св. Св. Константин и Елена“. Облеченият в расо белобрад старец влезе в светата обител, а нестинарите го последваха. Шествието беше продължило през целия ден, но никой не усещаше умора.

Слънцето постепенно се скриваше и небето потъмняваше.

* Рано сутрин върху иконите се поставя яркочервен плат, обшит със стари сребърни пари и украсен с цветя.

Тишината беше всепоглъщаща. Никой не си позволяваше да издаде ни най-малък шум. Дори сърцата им сякаш биеха някак по-приглушено, макар да препускаха лудо. Вълнението беше трудно за потискане.

Мирисът на тамян изпълни тясното параклисче. Ароматът му опияни нестинарите, които, свели глави, коленичиха пред иконите. Ръцете им се вплетоха и те образуваха едно цяло.

Мъжът започна да се моли.

Не съществуваше нищо друго за него. Малък, смирен, в ъгълчето на затвореното сумрачно помещение, той се намираше в душата си.

Колкото и всеобхватен да беше целият свят, всички хора живееха в клетката на собствената си душа. Радостна или нещастна, тя все си беше там, вътре в тях, и единственият начин да пътува, бе чрез мислите. Мръсни или чисти, те я отвеждаха към света и неговите тайнства.

А сега душата на мъжа се изстрелваше право към същината. Към светлината. Към онова, което смяташе, че е Бог. Към онова, което го караше да се чувства пречистен.

И там, в мрачния ъгъл на собственото си съществуване, той усети как сенките започват да се разместват и една по една да се разпадат като обвивки. Всичко се озари в чиста бяла светлина. Тя докосваше и го караше да се чувства жив. По-жив от всякога.

Знаеше обаче, че не трябва да отваря очи и да поглежда нагоре. Това щеше да означава, че иска повече. Че

прекращава границата. Смирението не позволяваше това. Дори окъпан в благодатта, той знаеше, че си остава обикновен човек. Простичка частица от цялата Вселена и цялата материя. И единственият шанс да се съхрани беше да не иска повече, отколкото му е нужно. Да не ламти за туй, що не му е отредено.

Поиска семейство – беше му дадено.

Поиска здраве – беше му дадено.

Поиска благоденствие – беше му дадено.

Това беше достатъчно.

Мъжът отпрати своята благодарност и се прекръсти.

Душата му продължи да плава дълбоко в небитието. Препускаше волно, окъпана от топлина и благодат. Но странстванията ѝ не можеха да са вечни. Това, което бавно започна да я връща към тялото и реалността, бяха добре познатите звуци и ритми.

Тъпаните.

Те биеха отдалече, съпровождани от мощния звук на гайди. Душата обичаше техните мелодии. Те винаги успяваха да я изчистят от насъбралата се чернилка. Разбулваха тегобите и ги премахваха. Разсъбличаха я. Правеха я чиста и естествена. Като самото начало. Нима имаше нещо по-прекрасно?

Мъжът отвори очи. Около параклиса гърмяха гайди. Освен мелодията им той чуваше и гълчавата от дошлите селяни. Тъпаните биеха и тепърва започваха да хипнотизират все още опияненото му съзнание.

Заслушан в тях, мъжът изгуби представа за времето. Напълно слял се със самия себе си, нестинарът бе разрушил

всички вътрешни и външни окови. Единственото, което имаше значение, беше мелодията. Тя бе волна като вятъра и той я беше последвал.

Нямаше пространство.

Намираше се навсякъде и никъде.

Тъпаните биеха, гайдите се извиваха.

Вечност.

Ноцта сигурно се беше спуснала. А той беше готов да влезе в огъня.

Докато вървеше към разстланата жарава, мъжът не спираше да танцува. Заедно с него беше семейството му – носеха иконите и кандилата, а около тях стояха селяните. Площадът на Българи беше препълнен. На светлината от страничните огньове се виждаха опиянените от щастие широко усмихнати лица на всички присъстващи.

Сетне пристъпи в жаравата.

Обиколиха я три пъти, а после минаха на кръст. Сетне нестинарките до него се провикнаха пронизително и навлязоха в огнения кръг, където започнаха да танцуват...

В началото се беше опарил, но това само го накара да настъпи още повече с петата си. И да изгоряха краката му, той пак щеше да е там и да танцува. Това беше неговата нощ. И той нямаше да напусне жаравата, дори когато съселяните му се хванат на Костадинското хоро.

Цялото му същество имаше нужда да бъде в кръга.

Мъжът забърза движенията си. Знаеше нестинарския

танц добре, но – дяволите да ги вземат – тези диви гайди... тази игрива мелодия... Караха го да излезе отвъд предела на традиционните движения.

Подскоците му започнаха да стават хаотични, виковете – също. Заобикалящият го свят рухна. Останаха само той и жаравата. Мъжът бе вперил поглед в нея. Съзнанието му чертаеше предварително траекториите, по които стъпваше.

Жаравата, тъпаните, гайдите.

Съществуването му отново се разгръщаше към тъканта на Вселената, извън материята.

Този път мъжът не беше малката, свита в ъгъла душица, боязлива да обърне поглед към извора на светлината. Сега мъжът беше самата светлина. Веднъж покори го, той бе самият огън. Нямахше нужда да се моли. Можеше да постигне всичко, което иска, защото самият той бе естеството.

Той беше началото и краят.

Той беше всичко. Целият свят.

Така както краката му стъпваха по жаравата с бързина, която не позволява тя да ги изгори, мъжът щеше да се справи и с премеждията, които му предстояха.

Годината щеше да е плодородна. Той щеше да я направи такава. С много пот на челото и с много труд – щеше да пожъне достатъчно, за да изхрани семейството си. Те всички, заедно, щяха да се грижат един за друг. Така нямахше да ги застигат болести и тревоги.

Веднъж да покориш огъня! Какво друго сетне би те сломило!

Тъпаните продължаваха да бият. Гайдите не спираха воя си, а небето над селото сякаш се разтваряше.

Нестинар една нощ. Нестинар цял живот.

Мъжът продължаваше да танцува в огъня.

„Камъне, бели камъне, под тебе лежи люта змия...”

* * *

Тридесет и пет годишният екскурзовод се усмихна за кой ли път, загледан в кристалносиньото небе.

Добре че бе спряло да вали.

Макар да не беше мигнал цяла вечер от притеснения, че дъждът ще развали днешната обиколка, усещаше достатъчно енергия, за да изтика и този ден. Всъщност последният – преди отдавна очакваната отпусका.

Съпровождаше изключително важна делегация от японски учени, дошли в страната и решили след деловата част да я разгледат. Всеизвестен факт бе, че азиатците обожават България, затова виждаше възможност да се представи максимално блестящо. Още повече, че очакваше и повишение.

Вчерашният дъждовен ден бе провалил разходката из Царево, но днес изгледите бяха съвсем други. Бе решил да заведе японците из близките села. Макар и отдавна обезлюдени, в тях все още имаше културни паметници, които могат да бъдат посетени. Освен това природата в тази част на годината бе повече от красива, а любопитните азиатци не спираха да щракат с

фотоапаратите си, възхитени от природната красота на България в местността на отдавна изоставеното село Българи. Днес вече бяха разгледали резерват „Силкосия”, тракийските могили, сред които и „Тумбата”, както и старата крепост, намираща се на високия хълм, спуснал стръмни склонове към реката.

Някой докосна екскурзовода по рамото. Беше господин Накамура, наследник на някакъв техен велик физик.

— あの、すみません! この男は何をしているんですか? — попита дребничкият мъж, сочейки оживено на запад.

Екскурзоводът се загледа към мястото, което японецът му беше посочил, и ахна от изумление, което бързо се превърна в раздразнение. На десетина метра от тях възрастен мъж, с дълга сплъстена коса и подобна брада, подскачаше в заограден с камъни кръг, в който се виждаха следи от жарава. Изпод окъсаните му парцали, служещи за дрехи, се виждаше ухабената му, сбръчкана и потъмняла от слънцето кожа. Японците, ентузиазирани от „находката” забързаха натам и се скупчиха около кръга. Последваха няколко минути, в които мъжете и жените щракаха с фотоапаратите и снимаха старика, който изглежда не ги забелязваше, съсредоточен в танца си.

Екскурзоводът стисна устни.

Това за него бе пълна излагация. Представяше си как веднага снимките и клипчетата ще се появят в интернет, ще последват споделяния и подигравки към българите.

Господин Накамура отново се обърна към гида и повтори въпроса си:

— あの、すみません! この男は何をしているんですか?

Екскурзоводът се намръщи, но отговори с любезен тон:

— 彼は裸足踊っています.

— どうしてですか? — продължи да любопитства японецът.

— 狂しいですから! — беше финалният отговор на гида, който побърза да обърне гръб на гледката.

С гневни крачки тръгна към буса. Трябваше да продължат към Царево час по-скоро. Там поне знаеше къде да заведе чужденците, така че да не им показва горчивата страна на България.

Някой го хвана отново за ръката.

Този път беше малкият му син, когото бе взел на обиколката.

— Тате, тате! Какво си говорихте с японеца?

— Нищо, синко. Остави.

— Хайде де, кажи ми! — детето буквално увисна на ръката му. Знаеше, че няма да се отърве, докато не му каже.

— Попита ме защо онзи старец танцува в жаравата.

— А той защо наистина подскача там, сам-самичък?

— Ами... просто защото е луд.

~ ~ ~

Бележки от автора

От изключителна важност за сборника е да споделя, че макар историите в него да не са конкретно отнасящи се до дадени случки, събития и човешки преживявания, те са реални и истински.

Това са текстове, които побират в себе си минало, настояще и (пиша го с натезало сърце) бъдеще. Защото в тези фрагменти от съществуването са заложили първопричините, детерминиращи рухването на традициите и западането на българското село.

Как се роди идеята за „Последните българи“? За всичко е виновен нескончаемият ми копнеж по новото и експериментите. След като издадох „Пътуване през спомени“, имах запитвания от доста читатели и приятели защо не пробвам да напиша и нещо извън фентъзито. Имах няколко такива опита за различни конкурси, но ми липсваше вдъхновение и силна, стискаща гърлото идея, така че в крайна сметка текстовете си бяха пълна трагедия.

Осъзнах, че всяка една история, без значение от жанра, има нужда от емоционално уплътняване, което да докосва читателите и да оставя белег в тях. А подобни чувства се зараждат от съпреживяване...

Пътешественик съм по душа и обичам да посещавам различни места. Избирам дестинациите спрямо вътрешната си нагласа. Когато се чувствам ведро и търся забавления, се отправям до различни градове при приятели. Когато обаче имам нужда от спокойствие, се затварям в себе си и търся усамотение в природата.

Срещнах първите от „Последните българи“ в сърцевината

на великолепната, но тъжна Родопа планина. Те бяха оставили своите отпечатьци и следи навсякъде. Реката на времето в родопските села течеше бавно, а на места беше дори спряла. Изоставени махали с призрочни къщи, порутени сгради и обрасли градини... Пред мен стоеше един съборен и олющен паметник на една умираща епоха, таяща в себе си традиции, култура, дух, философия и още много други ценности.

По време на това пътуване – от затънтено в по-затънтено място – аз не успях да открия желанния мир в себе си. Обратното – огънят на емоциите ми се разпали и породи онзи заряд, стимулиращ ме да творя.

Когато се прибрах, написах три разказа. Месец по-късно един от тях – „Самотата на вятъра” – спечели трето място в националния конкурс „Яна Язова”. Казах си: това е моята ниша сега.

И започнах да полагам основите на книгата. Есента тъкмо започваше. Прибирах се след работа, слушах традиционни български фолклорни песни, както и енигматичната музика на групи като Исихия и Smallman. Често, пишейки, се ровех назад – към дните от детството ми и Етрополския Балкан, в който израснах. Изпадах в транс. Думите сами се материализираха на листа, а аз бях само проводник на емоциите, които се пораждаха у мен при мисълта за онези пустеещи краища на страната, онези едва оцеляващи стари хорица там и онова минало, което беше на път да замре, незапомнено.

„Последните българи” не е просто едно оплакване на тежкото съвремие. Написах тази книга с ясното желание тя да бъде знамение и предупреждение. Защото последните българи са все още там.

И чакат.

В последния албум на българската етно-етериъл група Ирфан е заложена идеята за вечното завръщане... В свят на непостоянство, където само животът и смъртта са сигурни, ние скитаме в лабиринта между настояще и илюзии, водени от нашия стремеж за завръщане към трансценденталната реалност, на която принадлежим.

На този път се намират и „Последните българи” и от нас зависи дали те ще останат или ще потънат във всепоглъщащите пясъци на времето...

Изпитвам нуждата да благодаря на толкова много хора за това, че тази книга я има и че вие, читателите, я държите в ръцете си.

На първо място това е майка ми. Тя, макар и да не вярва много в успеваемостта на литературните ми начинания, никога не е спирала да ме подкрепя и да ми дава съвети, които, макар и понякога грубо поднесени, винаги отрезвяват съзнанието ми и му посочват правилния път.

Изключително много благодаря на Явор Цанев, невероятен автор и издател, опора на много ъндърграунд творци. За цялостната му работа върху текстовете и извличането на най-доброто от тях. За търпението му с автори като мен, имащи нужда от много шлайфане. За упоритостта му в поддържането на „Гаяна” като една стабилна платформа за остросюжетната литература у нас. И най-вече – за създаването на Колекция „Дракус” като едно достойно наследство за тези, идващи след нас.

Благодаря много на художниците Антон Атанасов и Светла Шивачева, чиито илюстрации (които вие ще можете да откриете в интернет и най-вече фейсбук

страницата на книгата) обогатяват историите на „Последните българи”. Винаги съм смятал, че българските творци заслужават повече доверие и е хубаво да ги подкрепяме! Свежата кръв е в ъндърграунда, където хората не се притесняват да изразяват себе си и правят всичко от сърце и душа – в името на изкуството!

Признателен съм и на всички хора, които четеха текстовете в първичния им вариант. Професионално се наричат „бета читатели”, но за мен това са близки приятели, чието мнение направи текстовете по-добри.

На членовете на Horror Writers Club „Lazarus” за всички съвети относно писането и издаването. Делото ни тепърва ще се разгръща и ще добива мащаби!

И естествено, благодаря на всички хора около мен – приятели и компании от Търново, Горна Оряховица, София, Варна и къде ли не още из страната – за всички изживени весели моменти, които ме караха да се чувствам човек дори и в моментите, когато битието ме подтикваше към обратното.

И накрая – на всички онези българи, които все още стискат зъби и оцеляват в обезлюдените кътчета на страната. Вярвам, че ще дойдат дни за тях. Когато сенките ще се отдръпнат. И ще изгрее ново слънце, предвещаващо ново време.

По-красиво.

КОЛЕКЦИЯ ДРАКУС:

№1

Димитър Цолов

КЛИНИКА В СРЕДАТА НА НОЩТА

№2

Змей Горянин

РУ. РАЗКАЗ ЗА НАЙ-ДРЕВНИТЕ ЛЮДЕ

№3

Коста Сивов

ХУБАВИ НЕЩА, ЛОШИ НЕЩА

№4

Сибин Майналовски

ЗМИИ В СТЕНИТЕ

№5

Иван Костадинов

ОЛТАРЪТ

№6

Явор Цанев

НОМЕ, SWEET НОМЕ!

№7

Валентин Попов

ПЕПЕЛ ОТ МРАК

№ 8

Нели Цветкова

НОЩНО ДЕЖУРСТВО

№ 9

Донко Найденов

ХОРИЗОНТИТЕ НА ЛУДОСТТА

№ 10

Стефан Д. Стефанов

ТРУБАДУР

№ 11

Димитър Цолов

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА НАЙДЕН НАМЕРЕНИЯ

№ 12

Агон Мелконян

УБИЙСТВО В НЮ БАБИЛОН

№ 13

Horror Writers Club "LAZARUS"

ПИСЬЦИ

№ 14

Деляня Маринов

ПОСЛЕДНИТЕ БЪЛГАРИ

**ОЧАКВАЙТЕ
СЛЕДВАЩИТЕ ЗАГЛАВИЯ В КОЛЕКЦИЯТА!**

СЪДЪРЖАНИЕ

ПАСТИРЪТ	5
ВЗЕМИ СИ, БАБА, ЧЕРЕШИ	17
КРЪЩЕНИЕ	28
ЗАДУШНИЦА	40
ЗАЧАТИЕТО	54
ОБАЖДАНЕ ДО АМЕРИКА	64
РЕКВИЕМ ЗА СТАРЕЦ И МЕЧКА	95
БАЦИ	103
ОРИСИЯ	111
ПЪТЯТ КЪМ СВЕТЛИНАТА	143
САМОТАТА НА ВЯТЪРА	154
ПОСЛЕДНИЯТ НЕСТИНАР	163
Бележки от автора	174

Делиян Маринов

Последните българи

Българска. Първо издание

Художник: Антон Атанасов

Художествена редакция: Явор Цанев

Редактор: Кети Илиева

Предпечат и оформление: Явор Цанев

ISBN 978-954-8633-95-6

GAIANA
book&art studio